

ДНЕВНИКЪ

(СТЕНОГРАФИЧЕСКИ)

НА

VIII^{ТО} ОБИКНОВЕННО НАРОДНО СЪБРАНИЕ,

(ПЪРВА РЕДОВНА СЕСИЯ).

XXIV заседание, Сръда, 23 Ноемврий, 1894 година.

(Отворено въ 2½ часа послѣ пладнѣ, подъ прѣдсѣдателството на подпрѣдсѣдателя г-на Д-ръ Ст. Данева).

Прѣдсѣд.: (Звъни). Засѣданието се отваря.

Г-нъ секретарьтъ ще прочете списъкътъ на г-да прѣдставителитѣ, за да се види кой присѣтствува и кой отсѣтствува въ днешното засѣдание.

Секр. Ник. Козаровъ: (Чете списъка.)

Отсѣтствуватъ г-да прѣдставителитѣ: Ангелъ Шоновъ, Владимиръ Недѣлевъ, Георги Юруковъ, Д-ръ Дим. Молловъ, Д-ръ М. Пачевъ, Дим. Чуковъ, Дим. Йоновъ, Евлогий Георгиевъ, Желчо Д. Желѣзовъ, Коста Стефановъ, Константинъ Досевъ, Лазаръ Бунджуловъ, Матей Поповичъ, Ник. Русчевъ, Стефанъ Калѣновъ, Стоянъ Михайловски, Тако Пѣевъ, Тр. Китанчевъ и Хаджи Яхя Юмеровъ.

Отъ цѣлото число на г-да прѣдставителитѣ отсѣтствуватъ 20 души, а присѣтствуватъ 130 души. Значи, има законното число за да се счита засѣданието за законно.

На дневния редъ за днешното засѣдание имаме слѣдующитѣ въпроси:

I. Докладъ отъ комиссията по провѣрката на изборитѣ.

II. Първо четение законопроекта за отмиѣнение Закона за печата отъ 16-й Декемврий 1887 година.

III. Прѣдложение отъ Георги Губидѣльниковъ за да се назначи една парламентарна испитателна комиссия отъ народни прѣдставители за привеждане въ извѣстность злоупотрѣбенията съ власть, нарушенията на Конституцията и законитѣ и злоупотрѣбенията на държавни пари прѣзъ врѣмето на паджлия на 18-й Май т. г. кабинетъ.

IV. Прѣдложение отъ Янко С. Чучарковъ, за намаление 3,000.000 лева отъ поземелния налогъ (десетъкъ) по бюджета за 1894 година.

V. Законопроектъ отъ Ст. С. Бобчевъ, за прѣслѣдване незаконно обогатенитѣ чиновници.

VI. Законопроектъ отъ Гена Недѣлковъ, за запрѣщение ангарията въ мирно врѣме.

VII. Прѣдложение отъ Ник. Ненчовъ, за исплащанне стойността на военната езекуция, наложена на жителитѣ отъ с. Садина, Поповска околия.

VIII. Прѣдложение отъ Янко Сакѣзовъ, за провизорно измѣнение на чл. 14 отъ Правилника за вътрѣшния редъ на Народното Събрание.

IX. Отговоръ отъ управляющия Министерството на Търговията и Земледѣлието по запитванието на Янко Сакѣзовъ и Ник. Габровски.

X. Прѣдложение отъ Ат. Краевъ по вътрѣшната полиция на Народното Събрание.

XI. Прѣдложение отъ Георги Добриновичъ, за избѣране парламентарна комиссия за прѣгледвание и провѣряване пенситѣ отпуснати отъ народнитѣ събрания.

Прѣди обаче да се пристѣпи къмъ дневния редъ, г-нъ секретарьтъ Ангеловъ ще прочете съкращения протоколъ отъ минжлото засѣдание.

Секр. Алекси Ангеловъ: (Чете съкратениятъ протоколъ отъ XXIII засѣдание).

Прѣдсѣд.: Има ли нѣкой да направи забѣлѣжка върху съдържанието на прочетения съкратенъ протоколъ? (Никой не иска думата). Понеже никой не иска да направи

забѣлѣжка, ще се пристѣпи къмъ гласуване. Който сж съгласни да се приеме протоколътъ тѣй, както го прочете г-нъ секретарьтъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство). Приема се.

Г-нъ докладчикътъ на провѣрочната коммиссия има думата.

Ат. Краевъ: Вчера бѣше на дневния редъ разискването на въпроса, повдигнатъ отъ г-на Д-ръ Минчевича. Той говори, а слѣдъ него, даде се и менъ думата. Азъ се качихъ на трибуната и почнахъ да говоря; нѣ въ туй врѣме се констатира, че нѣма нужното число прѣдставители, за да се счете законно засѣданието, и то се спрѣ, а разискванията по тоя въпросъ се отложихъ за днесъ. Подиръ менъ г-нъ Гешевъ бѣше земалъ думата, послѣ г-нъ Китанчевъ, но не знаехъ да ли бидоухъ записани. Г-нъ Д-ръ Янкуловъ, подпрѣдсѣдательтъ на Нар. Събрание, който прѣдсѣдателствуваше снощи, прѣди да вдигне засѣданието, каза, че днесъ пакъ ще ни се даде думата за да продължаваме. Азъ мислѣхъ, че никакъвъ редъ, никакъвъ правилникъ или законъ не свързва свободата на народното прѣдставителство да продължава разискванията по единъ въпросъ, който не е свършенъ окончателно въ минжлото засѣдание. Напротивъ, отъ практиката въ други камари, ние знаемъ, че единъ въпросъ се разисква послѣдователно често пакти и въ нѣколко засѣдания. Понеже вчера не се исчерпа въпросътъ, то моляхъ да се продължи сега, и моляхъ г-на прѣдсѣдателствующия днесъ да благоволи, прѣди да се пристѣпи къмъ въпроситѣ отъ дневния дневенъ редъ, да даде думата на менъ и на другитѣ г-да прѣдставители, които снощи искахъ думата по сжщия въпросъ.

Прѣдсѣд.: Прѣди да дамъ думата ще кажъ, че снощи не бѣхъ тукъ въ края на засѣданието, за да знаехъ какво е станжло. Менъ ми се дава сега дневния редъ за дневното засѣдание, на който на първо мѣсто личи докладъ на коммиссията по провѣрката на изборитѣ. За това, азъ считамъ за длѣжностъ да дамъ думата на г-на докладчика на провѣрочната коммиссия. При това, понеже частно ми се заяви, че имало въпросъ несвършенъ по продължението на прѣдложението отъ г-на Д-ра Минчевича, то азъ се отнесохъ до г-на подпрѣдсѣдателя Д-ръ Янкулова, и той ми заяви, че прѣдложението на г-на Д-ра Минчевича било частно желание, за да бждѣли г-да прѣдставителитѣ учтиви и вѣжливи въ разискванията, отъ което се земало актъ, тѣй щото нѣмало какво повече да се разисква. Ако ли сега народното прѣдставителство желае да се повдигне повторно въпроса, то азъ нѣмамъ нищо противъ. (Гласове: Не желае. Да се мине на дневния редъ).

Ат. Краевъ: Азъ апелирамъ къмъ г-на подпрѣдсѣдателя Д-ръ Янкулова, да заяви той: прѣди да дигне засѣданието, не каза ли, че азъ имамъ думата и ще продължавамъ да говоря въ дневното засѣдание?

Ив. Ст. Гешевъ: Азъ идж да потвърдѣхъ думитѣ на г-на Краевъ, че снощи дѣйствително слѣдъ рѣчта на г-на Д-ра Минчевича, когато той зема думата, азъ подиръ него поискахъ думата, но не можеше да се слѣдва по-нататкъ, защото нѣмаше законенъ съставъ въ Нар. Събрание. Дава

ми се случай днесъ да кажъ това, което снощи не можихъ да кажъ. Споредъ менъ инцидента на г-на Д-ра Минчевича е свършенъ. Той имѣ добрината да ни държи една назидателна рѣчь за реда на нашитѣ засѣдания; рѣчь, която направи на присѣдствующитѣ тукъ впечатление, и отъ която г-нъ прѣдсѣдателствующиятъ зема актъ. Ако слѣдъ рѣчта на г-на Д-ра Минчевича, г-нъ Краевъ има да занимае Нар. Събрание съ нѣщо друго, то той трѣбва да направи интърпелация или прѣдложение, като се съобрази съ Правилника за вътрѣшния редъ на Нар. Събрание, за да се тури на дневния редъ. Ето защо, азъ мислѣхъ, че въпросътъ е свършенъ, и моляхъ г-на Краева да отложи своето прѣдложение за другъ пактъ, ако желае да се разисква.

Д-ръ Г. Янкуловъ: Азъ ще потвърдѣхъ това, което г-нъ Гешевъ каза. Само ще прибавѣхъ, че понеже нѣмаше прѣдъ Камарата никакво прѣдложение, нѣмаше какво и да се разисква. Зема се актъ отъ рѣчта на г-на Д-ра Минчевича, и сега нѣма освѣнъ да минемъ на дневния редъ.

Манолъ Стефановъ: Отказвамъ се.

Ат. Краевъ: Г-да народни прѣдставители! Фактъ е, че снощи ми се даде думата да говоря по въпроса възбуденъ отъ г-на Д-ра Минчевича, чрѣзъ направеното отъ него прѣдложение по Вътрѣшния Правилникъ на Нар. Събрание. Фактъ е, че щомъ ми се даде думата, азъ почнахъ да говоря, и че скоро подиръ това се констатира липсването на достатъчно число прѣдставители, и засѣданието се вдигна. Достатъчно е това, за да сжществува зарадъ менъ правото да говоря първъ въ дневното засѣдание, по въпроса, по който ми бѣше дадена думата. Ако почитаемото Нар. Събрание не желае да ме изслуша, ако не иска да говоря, когато ми е дадена думата, свободно е да мине къмъ дневния редъ съ прѣнебрѣжение моето право. Азъ само ще съжелявамъ.

Ник. Антикаровъ: Г-да прѣдставители! Не трѣбва да доущае, щото г-нъ Краевъ да искаже това, което желае. (Гласове: А, а, а! Други гласове: Охо о!) Това нѣщо може да стане, но само въ края на засѣданието. Въ минжлитѣ засѣдания всѣки помни, какво рѣшение се взема, че когато имаме засѣдание, до свършване провѣрката на изборитѣ всѣки пактъ трѣбва да прѣдшествува доклада на коммиссията по провѣрката на изборитѣ. Затова трѣбва да пристѣпимъ сега прямо къмъ доклада по провѣрката на изборитѣ.

Д-ръ Дим. Вачевъ: Тая парламентарна практика, която ни се проповѣдва отъ г-на Антикарова, може да си има мѣстото, но само другадѣ; защото ние помнимъ всички, които бѣхме тукъ, че снощи се разискваше тоя въпросъ, именно по прѣдложението на г-на Д-ра Минчевича. Сега Нар. Събрание, ако каже, че не иска да слуша никого по тоя въпросъ, тогава не остава друго, освѣнъ да се мине на дневния редъ; но да се казва, че ще се продължава дневния редъ отъ снощи, но въ края на сегашното засѣдание, това е друго ново нѣщо. Ако това сжществува въ нѣкои други институти, ако тоя редъ сжществува въ войската, то е другъ въпросъ; но въ Нар. Събрание това не е бивало. Нар. Събрание само по извѣстенъ парламентаренъ

редъ трѣбва да пристѣпи къмъ прѣкръпяване на дебатитѣ. Снощи, г-нъ Антикаровъ не може да откаже, че дебатитѣ слѣдвахъ и че се прѣкратихъ само за това, защото нѣмаше достатъчно число прѣдставители, и не можеше да се слѣдва по-нататѣкъ. Ние не трѣбва да създаваме такава практика, каквато ни проповѣдва г-нъ Антикаровъ.

Прѣдсѣд.: По прѣдложението на г-на Д-ра Минчевича има двѣ прѣдложения: едното да се продължаватъ дебатитѣ и другото, което се подкрѣпи отъ нѣкои оратори, е, да се земе актъ отъ думитѣ на г-на Минчевича, и да се мине на дневния редъ, както е установенъ днесъ.

Янко Сакжзовъ: По прѣдложението на Д-ра Минчевича, колко души сж говорили?

Прѣдсѣд.: Двама души.

Янко Сакжзовъ: Значи не трѣбва да се прѣкръпятъ дебатитѣ, а трѣбва да слѣдватъ разискванията по сѣщия въпросъ.

Геор. Шиваровъ: Да се пристѣпи къмъ дневния редъ.

Прѣдсѣд.: Споредъ Правилника може да се допустне да говорѣтъ 7 души; но остава на Нар. Събрание да се произнесе.

Ганчо Гавриловъ: Да се мине на дневенъ редъ, защото единъ мѣсець се изгуби съ такива дивотии. (Гласове: Браво!) Прѣдъ насъ стоѣтъ още доста сериозни работи, които трѣбва да се свършатъ.

Прѣдсѣд.: Ще положжъ въпросътъ на гласуване. Който желае да се продължатъ дебатитѣ по прѣдложението на г-на Д-ра Минчевича, да си вдигне ржката. (Меншество). Значи нѣма да се продължаватъ.

Ат. Краевъ: Длъженъ съмъ да констатирамъ, че се въвежда у насъ една неправилна практика, единъ неправиленъ редъ.

Прѣдсѣд.: Г-нъ докладчикъ на провѣрочната коммисия има думата.

Доклад. Марко Божковъ: Г-да прѣдставители! Ще докладвамъ изборътъ, извършенъ на 11 Септемврий т. г. въ Ново-Селската околия, Сѣфийски окръгъ. Споредъ избирателнитѣ списъци, въ тая околия записани сж за избиратели 7065 души. Въ деньтъ на избора се явили и гласоподаватели 2006 души. Гласоподаването се почнало въ 8 часа сутренъта и слѣдвало мирно и тихо до 5 часа послѣ пладнѣ. При отварянието на урнитѣ и прочитанието на бюлетинитѣ, тия послѣднитѣ се указали точно толкова, колкото избиратели сж отбѣлѣжени въ списъцитѣ да сж гласували. Слѣдъ прѣброиванието на бюлетинитѣ указало се, че сж получили най-много гласове слѣдующитѣ кандидати: Петръ Николовъ 841 гласа, Тоне Крайчевъ 626 гласа и слѣдъ тѣхъ слѣдватъ: Иовъ Титоровъ, който е получилъ 603 гласа, Шойлековъ 403 и други десетина души, които получили отъ 290 гласа на долу. Всичкитѣ кандидати сж били около 30 души. Частни секционни списъци отъ 4-тѣхъ секции има при дѣлото, а общъ прѣброителенъ списъкъ не е съставенъ. Дневникътъ съставенъ по тоя изборъ, е редовенъ, само че 5 души членове отъ бюрото сж подписали съ особно мнѣние, което гласи слѣдующето: (Чете.)

„Подписваме при особно мнѣние като членове отъ Новоселското избирателно бюро. Не можемъ да прѣмълчимъ да не забѣлѣжимъ нередовноститѣ и противозаконноститѣ, които се допуснахъ при гласуването, именно: допуснж се да гласоподаватъ (159) сто-петдесетъ и деветъ души безъ да сж тѣ записани въ избирателнитѣ списъци.

Освѣнъ това прѣдсѣдателятъ прѣнесе четиритѣхъ урни въ общинското управление заедно съ бюлетинитѣ и списъцитѣ, отъ което членоветѣ на бюрото силно се възмутихъ отъ тия закононарушения, защото протоколитѣ още не бѣхъ започнали да се пишжтъ, а всичкото горѣизложено е извършено отъ прѣдсѣдателя и то съ цѣлъ за да се оправдажтъ горнитѣ 159 гласа.“

Слѣдватъ подписитѣ на петъ души отъ членоветѣ на бюрото и седемъ души отъ прѣброителитѣ.

Освѣнъ това особено мнѣние на 5-тѣхъ души членове отъ избирателното бюро, има подадени въ сѣщия день до избирателното бюро двѣ заявления, и то въ 10 часътъ послѣ пладнѣ. Отъ тѣхъ, едното заявление, подписано отъ 5-тѣхъ души членове на бюрото и отъ 14 души избаратели, гласи пакъ сѣщото, както и особеното мнѣние, че 159 души не били записани въ избирателнитѣ списъци. Второто заявление, което е подадено на избирателното бюро, е подписано отъ 44 души, което има сѣщото съдържание, че сж гласували 159 души избиратели, не записани въ списъцитѣ, и още че отъ Желявската община били отбѣлѣзани, че сж гласували 30 души избиратели, като посочватъ, че тѣ именно въ тоя день сж отсъствували, и се намирили въ Котелъ, слѣдователно и не сж могли да гласоподаватъ.

Освѣнъ тия двѣ заявления, постѣпило е едно друго заявление до Прѣдсѣдателя на Народното Събрание, подписано отъ 400 души избиратели, което има такова сѣщо съдържание, каквито и първитѣ двѣ, съ тая само разлика, че ако се земели отъ постоянната коммисия бюлетинитѣ и се провѣрели, щѣло да се укаже, че сж гласоподавали 159 души, а пакъ бюлетинитѣ щѣли да излѣзатъ повече отъ отмиѣкитѣ, направени въ избирателнитѣ списъци.

Секцията отъ провѣрочната коммисия, за да можеше да се констатира, да ли сж дѣйствителни или не оплакванията, както тия, изложени въ заявлението отъ членоветѣ на бюрото, които сж останжли на особно мнѣние, тѣй сѣщо и другитѣ, поиска отъ тукашната окр. постоянна коммисия бюлетинитѣ и избирателнитѣ списъци, и отъ провѣрката, която се направи, указа се, че въ тия списъци има отмиѣтки толкова, колкото сж обозначени въ дневника. Така сѣщо се прѣброихъ и бюлетинитѣ, запечатани за всѣка секция отдѣлно, подписани отъ провѣрителитѣ, и тѣ се указа точно толкова, колкото има отмиѣтки въ избирателнитѣ списъци. Слѣдователно, нѣма разлика. Въ смѣтката не се указва никаква разлика, за че сж гласоподавали и лица не записани въ избирателнитѣ списъци; защото, ако бѣше допустнжто да гласуватъ лица, не записани въ избирателнитѣ списъци, то въ такъвъ случай можеше да има повече бюлетини, отъ колкото отмиѣтки въ избирателнитѣ списъци. Така щото, както секцията, така и провѣрочната коммисия, като

имахъ прѣдъ видъ, че слѣдъ провѣряването на избирателните списъци, а така сжщо и на бюлетинитѣ, не се указахъ оплакванията на констататоритѣ за дѣйствителни; отъ друга страна, като имахъ прѣдъ видъ, че заявлението, въ което се казва, че трима души били гласували и били направени отмѣтки въ списъцитѣ, когато тѣ не сж присъствували на избора, не е вѣрно, тъй като провѣрено това обстоятелство, се указа, че нѣма отмѣтки за че сж гласували тия трима души, а най-сетнѣ и да има това, тѣ сж само трима души, и слѣдователно не могатъ да повлияятъ за измѣнението на резултата, дойдохъ до заключение, че изборътъ извършенъ на 11 Септемврий въ Ново-Селската околия, Софийски окръгъ, е правиленъ и редовенъ, и прогласенитѣ отъ бюрото за избрани за народни прѣдставители: Петръ Николовъ и Тоне Крайчовъ, сж рѣдовно и законно избрани, и молихъ Нар. Събрание да ги признае и утвърди за такива.

Коста Ранковъ: Моля г-на докладчика да обясни: когато сж направени провѣрките на избирателните списъци, имало ли е записани избиратели съ моливъ?

Доклад. Марко Вожковъ: Има само въ единъ списъкъ трима души, които сж написани съ моливъ, но нѣма отмѣтка за че сж гласували. Освѣнъ това, тѣ сж толкова малко, щото нѣматъ никакво влияние върху избора.

Прѣдсѣд. Желаетъ ли нѣкой да говори . . .

Геор. Губидѣльниковъ: Азъ не можахъ да разберъ, когато комисията обясняваше за тия 159 гласа, които не били записани.

Доклад. Марко Вожковъ: Азъ казахъ, че секцията за прѣброяване избирателните списъци, направи провѣрка на отмѣтките една по една, които сж направени въ избирателните списъци. Тѣ се указахъ 2006. Зехъ сж запечатанитѣ бюлетини, провѣрихъ се и тѣ се указахъ сжщо. Излиза, че ако бѣхъ гласували хора, които не сж записани въ избирателните списъци, щѣхъ да излѣзатъ бюлетини повече, защото нѣмаше да има направени отмѣтки. Отъ това слѣдва, че е не основателно заявлението на констататоритѣ, толкова повече, че констататоритѣ, които сж могли да съпикасатъ, че сж гласували хора не записани въ избирателния списъкъ, щѣхъ да посочатъ имената поне на 15 души отъ тѣхъ; а тъй само да се казва, че сж гласували 159 души, не записани въ списъцитѣ, е много лесно. Тѣ сж ги познавали и могли сж да ги посочатъ; но като това не сж направили, то слѣдва, че оплакването имъ е не основателно и за това, да се остави безъ послѣдствие.

Хр. Топузановъ: До колкото разбрахъ, г-нъ докладчикътъ каза, че 5 души отъ членоветѣ на бюрото подписали при особно миѣние, още въ това врѣме, т. е. още въ деня на изборитѣ. Тия членове на бюрото, когато подписали дневника, подписали при особно миѣние, и въ това миѣние се излага, че 159 души избиратели сж гласували, които не били записани въ избирателните списъци. Послѣ г-нъ докладчикътъ каза, че комисията, като поискала избирателните списъци, направила е справка и е намѣрила, че колкото гласове сж подадени, толкова и отмѣтки имало направени върху избирателните списъци. Разбира се, че

бюрото, или тоя, който е направилъ умишлено за да се допустятъ да гласуватъ хора, не записани въ избирателния списъкъ, ще уравни това. Нѣмаше нужда да се искатъ избирателните списъци, защото тѣ не сж оставени безъ да се не забѣлжватъ нуждитѣ отмѣтки върху тѣхъ. Отъ друга страна г-нъ докладчикътъ каза, че никой отъ избирателитѣ не се е явилъ да даде заявление и да каже: не съмъ се явилъ да гласувамъ, а пъкъ има отмѣтка върху списъка, че съмъ гласувалъ. Азъ не можъ да прѣнебрѣгна заявлението на 5-тѣхъ души членове отъ бюрото, които въ особното миѣние, въ деня на избора, излагатъ и казватъ, че гласували 159 души избиратели, които не сж били записани. Заради това, азъ мисля, че по-хубаво ще постѣпимъ ако отредимъ една анкета, която да узнае на мѣстото: да ли дѣйствително е имало това, че сж гласували лица, които не сж били записани въ избирателния списъкъ. Иначе не е възможно да се провѣри; защото както е направила комисията, не се издирва самата истина.

Заради това, азъ съмъ на миѣние да не се утвърждава тоя изборъ, а да се отреди една анкета, за да видимъ: да ли дѣйствително има подобно нѣщо.

Коста Ранковъ: Г-да прѣдставители! Азъ до колкото помня, тия които констатиратъ, казватъ, че дѣйствително 159 души гласували, които не сж били записани въ списъцитѣ, а отъ сетнѣ бюрото ги е записало. За това зададохъ въпросъ къмъ г-на докладчика, и той отговори, че въ списъцитѣ имало записани само трима души съ моливъ. Значи, не сж 159, а само трима. Тия трима души и да сж гласували, не се измѣнява резултата на избора. Г-нъ Топузановъ казва, че 159 души трѣбва да сж гласували, а бюрото, може би, е направило грѣшка. Но не е тъй работата. Тѣ казватъ, още въ деня на избора, че сж 159 души, а въ списъцитѣ това не се вижда. Заради туй и протестътъ е не основателенъ.

Мих. Такевъ: Отказвамъ се.

Прѣдсѣд. Понеже никой не желае да говори по тия избори, ще положъ въпроса за приемането имъ на гласуване. Ония г-да прѣдставители, които сж на миѣние да се приеме заключението на комисията, за да се признахъ станжлитѣ въ Новоселската околия избори за рѣдовни и законни, както и прогласенитѣ за нар. прѣдставители г-да Петръ Николовъ и Тоне Крайчевъ за законно избрани, да си вдигнатъ рѣката. (Болшинство). Значи утвърдяватъ се.

Доклад. Хр. Дограмаджиевъ: Г-да народни прѣдставители! Има да докладвамъ избора на Дубничката избирателна коллегия. Тая избирателна коллегия брои 9607 души; а избира двама народни прѣдставители. Избрани сж за такива: Христо Меджедиевъ съ 2454 гласа и Димитръ Чукъвъ съ 2440. Другитѣ кандидати сж получили по-малко отъ 450 гласа. Такива сж: Иванчо Зографа 408 гласа, Антонъ Величковъ 349. Отъ протокола, съставенъ при производството на избора, се види, че не сж станжали никакви нередовности нито пъкъ сж постѣпили, въ деня на избора, нѣкакви заявления. Обаче, има едно заявление, че 5—6 души, во главѣ на нѣкой си Антонъ Вожковъ, поднесли на прѣдсѣдателя едно заявление, съгласно чл. 66-й

отъ Избирателния законъ, и това заявление е било подадено прѣди свѣршването на избора. Това, разбира се, е една нередовност не нищожна, толкозъ повече, че е постъпило и друго едно заявление, подписано отъ около 400 души, които излагатъ единадесетъ мотиви и искатъ да кажѣтъ, че изборътъ е билъ нередовенъ и ако се провѣри истинността на контестацията, би трѣбвало да се касира самия изборъ. Ако почитаемото Нар. Събрание желае, да прочетѣ цѣлата контестация; ако ли не желае, съкратено да я изложѣ. (Гласове: Нѣма нужда! Не желае!) Заслужватъ забѣлѣжаване само три мотиви.

Първиятъ отъ тѣхъ е тоя, въ който се казва, че безъ да сѣ гласували, били испѣдени избирателитѣ отъ общинитѣ: Бобошевска, Каменичка, Скрипска, Вуковска, Драгоданска, Слатинска и пр. Дѣйствително, ако бѣше това истина, то би могло да се счете, че това е едно такова нарушение, което би повлияло за унищожение на самия изборъ. Обаче, отъ направената справка, се види, че това не е истина. Отъ избирателнитѣ списъци, които сѣ поискани отъ провѣрочната коммисия, се види, че тия всички общини сѣ гласували. Ще рѣче, че изложеното въ пунктъ първи на контестацията, че тия общини били испѣдени, безъ да гласо-подаватъ, не е вѣрно.

Останалитѣ двѣ нарушения сѣ сѣщо отъ таково естество, че общинитѣ: Балановска, Горно-Банска, Каменичка, Дяковска, Червено-Брѣчка и Крайничка сѣ гласували, но че много отъ избирателитѣ сѣ гласували по нѣколко пѣти. Коммисията не счете за нужно да провѣрѣва тоя фактъ на това основание, че съглежда невѣрностъ и подозрѣние въ истинностъ къмъ това, което се казва. Тѣй напримѣръ, казва се, че Каменичката община гласувала два пѣти, когато по-горѣ, въ другия пунктъ се казва, че е била изгонена. Прѣдъ видъ на това, коммисията не намѣри за нужно да провѣрѣва и тоя фактъ.

Заслужватъ интересъ причинитѣ за неправилноститѣ, изложени въ 4-й и 5-й пунктове отъ контестацията. Тѣ гласѣтъ, че полицията, нѣкой пѣтъ Окол. Началникъ, а други пѣтъ стражари, е разгонвала отъ избирателното мѣсто избирателитѣ, на които имената сѣ означени. Провѣрката на тоя фактъ би могло да се извърши, ако имаме сѣщата контестация за добросѣвѣстна. Вие виждате, че на тия хора не може да се вѣрва. Отъ друга страна коммисията, ако не пристѣпи къмъ тая провѣрка, то е, защото едни човѣци щомъ лѣжатъ въ едно, не е за вѣрване, че ще кажѣтъ истината въ друго, и че коммисията намѣри, че оплакванитѣ сѣ малцина, когато кандидатитѣ сѣ получили повече отъ по 2000 гласа.

Заради това, тя искава мнѣние да се не вземе въ внимание това заявление и моли почитаемото Събрание да утвърди изборитѣ, като станѣли правилно и редовно. (Гласове: Прието!)

Прѣдсѣд.: Желаетъ ли нѣкой да говори по изборитѣ въ Дубничката околия? (Никой не желае.) Понеже никой не иска думата, ще се пристѣпи къмъ гласуване. Ония г-да прѣдставители, които сѣ на мнѣние да се приеме заключението на провѣрочната коммисия и да се признаѣтъ

за редовно и законно избрани отъ Дубничката околия г-да Христо Меджидиевъ и Димитръ Чуковъ, да си вдигнатъ рѣката. (Болшинство.) Значи, приематъ се Христо Меджидиевъ и Димитръ Чуковъ за народни прѣдставители отъ Дубничката околия.

Вториятъ пунктъ отъ дневния редъ е: първото четение на законопроекта за отмѣнение на Закона за печата отъ 1887 година. (Гласове: Нѣма г-на Министра тукъ!)

Хр. Дограмаджиевъ: Да се отложи това четение до пристиганieto на г-на Министра на Правосѣдието, на това основание, защото мотивитѣ не сѣ ясно изложени.

Прѣдсѣд.: Добрѣ. Тогазъ на дневния редъ иде третиятъ пунктъ, именно, прѣдложението отъ г-на Георги Губидѣльниковъ, за да се назначи една парламентарна испитателна коммисия, за привѣждане въ извѣстностъ злоупотрѣблениата съ властъ, нарушение на Конституцията и законитѣ и злоупотрѣбление на държавни пари, прѣзъ врѣмето на падналия на 18-й Май тая година кабинетъ.

Моля г-на Губидѣликова да развие своето прѣдложение.

Геор. Губидѣльниковъ: Г-да народни прѣдставители! Всинца още помнимъ датата 18-й Май, всинца помнимъ оная радостна вѣстъ, която телеграфътъ ни разнесе за паданieto на бившия режимъ. Ние всинца, заедно съ Българския народъ, ржкоплѣскахме на оная високо патриотическа постѣпка на възлюбления нашъ Господаръ Негово Царско Височество, който обърна своитѣ поглѣди къмъ народа и изслуша неговитѣ молби и съ своята рѣшителностъ тури край на побнатѣшнитѣ злоупотрѣблениа съ властъ и расточаване на държавни пари. Ако Българскиятъ народъ на 18-й Май показва извънредна радостъ, ако той отъ всички краища на България много справедливо и основателно нарѣче своя Князь втори освободител на България, въ това народно изявление се крияхъ причини, причини основателни и причини доста сериозни. То не бѣше промѣняване на единъ конституционенъ парламентаренъ кабинетъ; то бѣше промѣняване на единъ режимъ, промѣняване, което туряше край на всички притѣснения, на всички злоупотрѣблениа. Заради това Българскиятъ народъ поздрави тѣй отъ душа и сѣрдце своето второ освобождение.

Нар. Събрание прочее, като върховенъ ржководител на сѣдбинитѣ на своето отечество, като учреждение, което е натоварено да контролира дѣйствиата на правителството, е длѣжно по силата на Конституцията да вземе всички мѣрки, за да може да се откриѣтъ всички незаконни работи, извършени отъ бившия кабинетъ. Народното прѣдставителство има право, съгласно основния Законъ — Конституцията, да бди щото държавата да се управлява по прѣдвидения въ Конституцията редъ. Чл. 43-й отъ Конституцията казва, че Българското Княжество се управлява по реда, прѣдвиденъ въ нежъ. Ако, господа, народътъ съ чувства на радостъ, гледа испратенитѣ свои народни прѣдставители тукъ, той имъ налага въ сѣщото врѣме една обязанностъ, да вземѣтъ мѣрки за да може да се раскриѣтъ всички вѣща, които сѣ били прѣдметъ на дѣйствие на бившия режимъ. Ние всинца помнимъ оная борба на она родолюбивъ

печать, който една година прѣди паданieto на бившия режимъ, поддигна високо знамето за защита на народната свобода. Тамъ се изброявахъ цѣлъ редъ прѣстѣпления и кражби, за които трѣбва да се иска смѣтка. Затова ние сме длъжни, за изпълнение на нашата миссия, да назначимъ една Парламентарна комисия, която да има за цѣль да раскрие всичко, което е било извършено отъ бившия режимъ до 18-ий Май т. г. Да искаме да се открижѣтъ подробно злоупотрѣбленията съ власть, да се открижѣтъ всички нарушения на основния Законъ — Конституцията и всички ония злоупотрѣбления, които сѣ направени съ държавното съкровище. Дѣйствително и безъ тая парламентарна комисия, по моето мнѣние, печатътъ е събралъ достатъчни данни за да може да се тури на бившето управление оня заслуженъ печатъ на терроръ и беззаконие. Но въ данния случай, ако искаме да бждемъ коректни, то ще да бжде най-добрѣ да се съгласите да приемете въ тая форма това мое прѣдложение, съ цѣль да се събержѣтъ и най-малкитѣ подробности по бившето управление, и да можѣтъ да се уяснѣжѣтъ до най-голѣма очевидностъ всички дѣйствия на бившето управление. А това пѣщо има двойко значение: едно, ще се разясни и на ония малко невѣрници, които се лѣскажѣтъ да мислѣжѣтъ, че бившиятъ режимъ е падналъ, като се е водилъ за достигане нѣкои патриотически цѣли; сѣщо ще се уясни и положението на външния свѣтъ, като ще се разяснѣжѣтъ и на вънъ стрѣмленията и цѣлитѣ на бившето управление. Освѣнъ това, тая испитателна парламентарна комисия ще дойде да обясни всичко събрано отъ всички краища на България, за да може да се получжѣтъ данни за онай безпристрастна рѣка, която ще напише Българската история прѣзъ послѣднитѣ 8 години. Отъ събранитѣ тия данни, които тая комисия ще изброди и ще ви ги доложи, ако вие намѣрите, че има достатъчни данни за да се отиде по-нататѣкъ, и всѣки отъ г-да народнитѣ прѣдставители ще има свобода на дѣйствие да земе актъ отъ даннитѣ събрани отъ комисията и да поиска да се постѣпи съ виновницитѣ тѣй, както прѣдвижда специалния заради това законъ. Необходимостта да направи настоящето събрание нѣщо за събиранieto на минали данни е още по-налѣжаще, за да може да се отблѣснѣжѣтъ нападки на тия, които искатъ да ни кажѣтъ, че нашата цѣль е била да викаме противъ тиранията на бившия кабинетъ, съ цѣль да се докопаме ние сами до властѣта. Не ще съмнѣние, че тия кѣсогледни забравятъ, че всичкитѣ, а и Конституцията, въ бившия режимъ закони, бѣхъ като не-сѣществующи. Конституцията въ чл. чл. 73, 74 и 75-й гарантира личната неприкосновенностъ на всичкитѣ живущи въ Българското княжество. Тамъ е обяснено, че никакви прѣтърсвания въ кѣщитѣ на хората не можѣтъ да станѣжѣтъ, освѣнъ по правилата и постановленията на законитѣ; тамъ е казано, че никой не може да бжде наказанъ, освѣнъ по постановлението на законитѣ въ това отношение. Обаче, кой отъ васъ не знае ония подигравки съ личната неприкосновенностъ и свобода на хората; кой отъ васъ не знае, че чл. 49-й отъ Конституцията не дава никакви ограничения на печата, нито допуца налаганieto на каква и да е цензура на

печата, нито каквото и да е друго ограничение. Обаче, едва една година прѣди 18-ий Май започнѣ да се проявява свободата на печата, поддигна се гласътъ за свободата на хората, за да може да се извоюва свободата и правата на народа. Това обстоятелство, ограничението свободата на печата, показва едно второ въпиюще нарушение на основния Законъ, прѣдвидѣно и гарантирано отъ него. Кой не знае, че никакви събрания не се допуцахъ въ бившия режимъ, макаръ това запрѣщение да е противно на точното прѣдписание по чл. 82 отъ Конституцията. Само тогава се допуцахъ събрания и митинги, когато бившиятъ шефъ на кабинета поиска, за да му благодари Българскиятъ народъ за нѣкакви берати на двама владѣци, което било резултатъ на неговата политическа дѣятелностъ.

Нѣма нужда да изброявамъ членъ по членъ всички нарушения на основния законъ, за да дойдете до убѣждението, че е необходимо, щото, Събранието, като върховенъ ръководител на народа, да назначи една испитателна комисия, на която цѣльта и задачата да е да събере отъ всичкитѣ краища на България, всички нарушения, които сѣ направени отъ бившето правителство съ свободата, съ Конституцията, съ държавното съкровище, за да можѣтъ всички тия данни да легнѣжѣтъ единъ день въ основата на единъ цѣль обвинителенъ актъ противъ лицата, които сѣ били на-товарени да ръководѣжѣтъ сѣдбинитѣ на отечеството ни, до 18-й Май т. г. Колкото е по-важенъ въпросътъ, толкова е по-голѣма сериозността, съ която трѣбва да погледнемъ на тоя въпросъ.

Ето защо, азъ мислѣжъ, че ако това мое прѣдложение намѣри отзивъ въ вашитѣ сърдца и приемете избиранieto на комисия, която ви прѣдлагамъ, трѣбва да се има прѣдъ видъ, щото лицата, които ще се избержѣтъ въ тая комисия, да отговарѣжѣтъ на всички условия и да прѣтѣжаватъ всички ония свободни качества, за да може да се достигне желаемиятъ резултатъ. Прѣдложението ми, господа, както знаете, е слѣдующето:

„Прѣдложение.

Възъ основание на чл. 106 и 109-й алинея II-ра отъ Конституцията, правѣжъ прѣдложение да се назначи една парламентарна испитателна комисия, състояща се отъ 7 лица народни прѣдставители, която да приведе въ извѣстностъ всички ония злоупотрѣбления съ власть, нарушения на Конституцията и законитѣ на Княжеството, както и злоупотрѣбленията на държавни пари, които сѣ станѣли прѣзъ врѣмето на управлението на паднѣлия на 18-й Май т. г. кабинетъ.

гр. София, 15-й Ноемврий 1894 год.“

(Приподписаха: Д. С. Йоновъ, П. Николовъ, Д. Марковъ, Ст. Михайловски, Антикаровъ, Стефановъ, Д. М. Яблански, Лаз. Дуковъ, Хр. Христовъ, Ж. Д. Желѣзовъ, Добриновичъ, Самоковлийски, Стойчовъ, М. Ив. Маджаровъ

Г. Бръчковъ, Ив. Абрашевъ, С. Стойковъ, Ив. Димитровъ, Г. Шойлевъ, Х. М. Поповъ, П. Горановъ, Ст. Златаровъ, Г. Първановъ, Ст. Врабевски, В. Поповъ, М. Бунджуловъ, Т. Пъевъ, Д. Х. Ивановъ, Б. Радаковъ, Г. Моински, Х. В. Бобошевски, Н. А. Мариновъ, Д. Буровъ, Х. Шемшединъ, Мандаджиевъ, Маню Бояджиевъ, Ганчо Гавриловъ, Г. Клисурски, Ах. Хадърчалъ, Х. Хюсеинъ Узуповъ, А. Славовъ, Хр. Дограмаджиевъ, Г. Г. Неновичъ, Петръ Г. Гузелски, Д-ръ Молловъ, Х. Яхя Юмеровъ, Мюфтя Исмаилъ Ефенди, В. Г. Върневъ, Давидъ Мазничевъ, Д. Ц. Вълчевъ, Д-ръ М. Пачевъ, Т. Ив. Крайчевъ, Саввовъ, Шиваровъ, Воденчаровъ, В. Т. Велчовъ, П. Наботковъ, С. С. Бобчевъ, Д. Кузмановъ, С. Даневъ, М. Стоиловъ, Петко Ив. Тевекеловъ, Джорджо Момчевъ и Ив. Срѣбърниковъ).

✓ Ник. Габровски: Г-да прѣдставители! Прѣди всичко ще исповѣдамъ, че азъ горѣщо ржкоплѣщъ на това прѣдложение отъ Бѣленския народенъ прѣдставителъ г-нъ Губидѣльниковъ. Азъ мисля, че ако има нѣщо, съ което трѣбва да се ознаменова тая първа Камара слѣдъ паданieto на единъ тиранически режимъ, то е именно съ това: да се изслѣдватъ всичкитѣ държавни прѣстѣпления, извършени отъ тоя режимъ, който е траялъ 8 години наредъ, и да се даждатъ всичкитѣ виновници подъ сждъ. Това очаква народътъ; това очакватъ всички въ България; защото, както знаете на всѣкъждѣ станжха митинги, на всѣкъждѣ населението въ агитацията чрѣзъ вѣстниците, се иска за даване подъ сждъ на Стамболовия режимъ. Отъ друга страна, ние всички признаваме, че паданieto на Стамболовия кабинетъ не бѣше падание на единъ обикновенъ кабинетъ по парламентаренъ редъ, а падание на цѣль единъ режимъ. Ако искаме да бждемъ послѣдователни, ние трѣбва да чуемъ и да изпълнимъ народния гласъ. Всички ония, които сж пострадали отъ бившето управление, бититѣ, истезаванитѣ, сжденитѣ несправедливо, ограбенитѣ, разсипанитѣ, интерниранитѣ, екстерниранитѣ, всички ония, които сж били жертва на тоя режимъ, викатъ къмъ насъ за справедливостъ; всички тѣ искатъ удовлетворение, а това удовлетворение може да го даде само Нар. Събрание. (Вълко Нейчовъ: Богъ да имъ е на помощъ!) Вие знаете, че днесъ за днесъ всички тия лица не могатъ да намѣржтъ това удовлетворение чрѣзъ сждилищата; защото Стамболовъ може да се оправдае съ това, че той е дѣйствувалъ въ качеството си на прѣдставителъ на властта, въ качество на официално лице, облѣчено съ държавна властъ. И до тогава, до когато Народ. Събрание не признае да ли тия прѣстѣпления, тия дѣйствия, вършени отъ Стамболова, отъ неговия кабинетъ, сж дѣйствия законни, конституционни; до когато не ги одѣнимъ и не ги обсждимъ, до тогава, всичкитѣ жертви ще останжтъ неудовлетворени. Това ще бжде най-голѣма несправедливостъ, която ние, като законодатели на страната, ще извършимъ въ това Нар. Събрание, ако не рѣшимъ тоя въпросъ. Но въ това прѣдложение азъ забѣлзвамъ единъ голѣмъ недостатъкъ. Въ него е казано, че Испитателната коммисия ще издиръ всички злоупотрѣбления, нарушения на Конституцията и всички държавни прѣстѣпления, станжли прѣзъ врѣмето на паднжлия Стамболовъ кабинетъ. Обърщамъ вниманието ви на тая дума

кабинетъ. Азъ мисля, че ако ние сме рѣшени да си расчистимъ смѣткитѣ съ цѣль единъ тиранически режимъ, ние трѣбва да расчистимъ не само съ единъ кабинетъ, а съ цѣль редъ кабинети; тѣй като прѣзъ врѣмето на Стамболовия режимъ, България се е управлявала не отъ единъ кабинетъ, а отъ нѣколко кабинети. Въ тия кабинети сж земали участие и министри, които при паданieto на Стамболова, при извършването на послѣднитѣ най-голѣми, най-страшни прѣстѣпления, не сж били вжтрѣ, въ кабинета, но тѣ сж били под-рано, когато пакъ сж вършени такива държавни прѣстѣпления, когато пакъ сж били притѣснявани гражданитѣ, интернирани, екстернирани, разстрѣлвани, съ една рѣчь тогава, когато Конституцията е била нарушавана. Искамъ да кажъ, че за всичкитѣ вършени прѣстѣпления, трѣбва да отговаря не само Стамболовъ съ своитѣ министри, които управлявахъ България при паданieto на 18-й Май, но и всички други министри, които сж участвували и които сж отговорни за тираническия осемъ годишенъ режимъ. Има ли нужда да ви доказвамъ вѣрността на тая моя мисль? Трѣбва ли да ви се напомнюва, че Стамболовъ не самъ вършеше тия държавни прѣстѣпления, и че всички тѣглила, които прѣтърпѣ България, сж прѣтърпени не само прѣзъ послѣднитѣ 2—3 години, а прѣзъ цѣль единъ дълъгъ периодъ отъ 8 години на редъ? Има ли нужда да ви напомнямъ и това, господа, че въ издаването на притѣснителнитѣ закони сж участвували министри, които днесъ управляватъ България? Законътъ за печатътъ е единъ отъ тия наказателни закони. Това се признава въ мотивировката на г-на Министра на Правосждието, въ законопроекта по печата, именно, че е неконституционенъ законъ. Законътъ за печатътъ е единъ отъ тия драконовски закони, който бѣше най-мощното орждие въ ржцѣтъ на Стамболова. Съ тоя Законъ за печатътъ у насъ вмѣсто да се щракатъ идеитѣ и да испѣква истината, напротивъ той щракаше главитѣ и задушаваше истината. Искамъ да кажъ, че Законътъ за печатътъ, цензурата, както и другитѣ закони за разбойничѣтъ и за полицията, които позволявахъ на тоя тиранически режимъ да върлува въ България, да притѣснява народа, сж издадени не лично отъ Стамболова или отъ Живкова. Тѣ сж закони . . . (Единъ гласъ: Отъ камарата!) Камарата вие растурихте; признахте жъ незаконна.

Тѣ сж закони, за които трѣбва да отговарятъ всичкитѣ министри, които сж участвували въ Стамболовия режимъ. Азъ смѣтамъ отговорни за произволитѣ, за държавнитѣ прѣстѣпления, извършени въ Стамболовия режимъ, не само Стамболова и неговитѣ близки другари до 18-й Май, но тѣй сжщо и другитѣ министри, които заедно съ него сж управлявали България въ разстояние на 8 години.

Заради това, на мѣние съмъ, че прѣдложението трѣбва да се видоизмѣни въ такава смисль: Парламентарната испитателна коммисия да изслѣдва злоупотрѣблениата съ властъ, нарушенията на Конституцията и законитѣ на Княжеството, както и злоупотрѣблениата на държавни пари, които сж станжли прѣзъ врѣмето на 8 годишното управление на паднжлия на 18-й Май режимъ, но не на паднжлия само кабинетъ. Първо това. Второ. Понеже съ това прѣдложение

се гони даването подъ съдъ паднажитъ кабинети за извършенитъ държавни прѣстѣпления, то за да може по-скоро да стане това, азъ прѣдлагамъ, щото тая Парламентарна комиссия да ни прѣдстави два рапорта: единъ краткъ рапортъ, въ който да се изложатъ най главнитъ държавни прѣстѣпления, т. е. всичкитъ прѣстѣпления, съ който рапортъ ще може да се състави обвинителенъ актъ въ Нар. Събрание, за да може да се потегли бившето Министерство подъ съдъ.

Г-да прѣдставители! Извѣстно ви е, че съгласно Законътъ за даване подъ съдъ министритъ, необходимо е прѣди всичко да се укажатъ точно всичкитъ факти и обстоятелства, на основание на които се даватъ подъ съдъ министритъ, а слѣдъ това викатъ се обвиняемитъ, значи самитъ министри, въ Нар. Събрание, които сж длъжни да отговорятъ на всичкитъ обвинения, които имъ се отправятъ отъ страна на г-да народнитъ прѣдставители. Сега за да може това да стане по-скоро, необходимо е парламентарната испитателна комиссия да прѣдстави най-късно слѣдъ 10 дена единъ късъ рапортъ за всички извършени държавни прѣстѣпления. (Вълко Нейчовъ: може слѣдъ 10 години). Азъ мисля, че това трѣбва да се направи и то за туй, защото, ако не се лъжж, по разнитъ министерства слѣдъ 18 Май бѣхж назначени специални комисии, — даже въ органа на правителството „Свободно Слово“ и въ други вѣстници се писа за това — да изслѣдватъ извършенитъ държавни прѣстѣпления. Повечето отъ тия прѣстѣпления сж публикувани документално въ вѣстницитъ „Свободно Слово“ и други. Освѣтъ това азъ мисля, че днесъ властующитъ министри много добръ знайтъ, какви прѣстѣпления сж се извършили прѣзъ врѣме на 8 годишния тиранически режимъ. Първо за това и второ, защото се много боѣ да не би и това желание за даване подъ съдъ Стамболова да остане ефимерно, както останж желанието на Каравелова да даде подъ съдъ консерваторитъ. Много се боѣ, защото виждамъ, че въ държавнитъ прѣстѣпления вършени отъ бившия режимъ сж участвували днешнитъ министри, които засѣдаватъ заедно съ насъ. Разбира се, че да избѣгнатъ отговорността по извѣстни нѣща, гдѣто лично сж замѣсени, тѣ иматъ интересъ да турятъ една извѣстна граница, да се изслѣдва само за двѣ години, а не за 8 год. (Единъ гласъ: това прѣдложение е на Губидѣльниковъ, а не на правителството). Ето защо, ако искаме да дадемъ удовлетворение на угнетения, истезавания и измѣчени народъ прѣзъ 8 год. режимъ, прѣзъ 8 год. робство и тирания, което всички признаваме; ако искаме да удовлетворимъ оскърбената и възмутена общественна съвѣсть, да дадемъ урокъ и на бѣдѣщитъ да тѣчатъ законитъ и народнитъ правдини, да не нарушаватъ Конституцията, и да си неиграйтъ произволно съ сѣдбинитъ на гражданитъ, ние сме длъжни да ускоримъ даването подъ съдъ всички кабинети, които сж управлявали до 18 Май 1894 год. Това трѣбва да се направи, колкото се може по-скоро. Спорѣдъ мене, трѣбва въ разстояние отъ 10 дена анкетната комиссия да ни прѣдстави единъ краткъ рапортъ, а слѣдъ това единъ дългъ, който да послужи на прокурора, когато ще съставлява обвинителния актъ.

И така правѣ прѣдложение въ тая смисълъ, че испитателната комиссия трѣбва да ревизира цѣлото управление отъ 8 години насамъ, а не само на единъ кабинетъ, който е управлявалъ до 18 Май 1894 год. Трѣбва тая комиссия да прѣдстави два рапорта: единъ краткъ и другъ дългъ, за да можемъ още въ тая сесия да се произнесемъ трѣбва ли, или не, да се даде Стамболовъ подъ съдъ. Ако оставимъ тоя въпросъ да се разрѣши въ идущата сесия, до тогава още по-вече ще се изгуби ищаха на мнозина, да дадѣтъ Стамболова подъ съдъ, ще испъкнатъ други страсти и други интереси, които ще обвържатъ мнозина отъ депутатитъ и ще ги накаратъ по никой начинъ да не изпълнятъ това желание на народа. (Единъ гласъ: Лъжете се!) Че е вѣрно, се вижда много ясно отъ факта, че слѣдъ 18 Май, вѣстницитъ въ тоя духъ минуха, въ тоя духъ пишахъ, че ще се дава подъ съдъ Стамболовъ. Колкото по-вече се отдалечаваме отъ тая фатална дата, толкова повече ентузиазмътъ угасва (Гласове: Не е вѣрно!) и личнитъ интереси взиматъ върхъ. Ние искаме като законодателно тѣло да удовлетворимъ народа, който иска да се даде подъ съдъ Стамболовъ, подъ съдъ тирания, подъ съдъ разсипника, подъ съдъ злоупотрѣбители съ всичкитъ му другари и ония, които сж били съучастници и отговорни, заедно съ него за извършенитъ прѣстѣпления. (Ржкоплѣскание отъ лѣвицата.)

Мих. Такевъ: Г-да народни прѣдставители! Г-нъ Губидѣльниковъ, на когото тѣй сѣщо ржкоплѣскамъ за прѣдложението му, както направихъ и на г-на Габровски, не направи друго, освѣтъ че станж отзивъ на това общо желание, което не е изчезнало отъ душата на цѣлия български народъ, безъ разлика на полъ, вѣра и възраст, именно желанието да се даде веднѣжъ за винаги край на тая тирания и узурпироване правата на българскитъ граждани, които въ продължение не на една или двѣ години, но на цѣли осемъ години не знаехме, не чувствувахме и не усѣтахме, че сме народъ, на който гражданскитъ и политическитъ права имахъ основа въ основния законъ — Конституцията на България — тая Конституция, въ която всинца сме се клѣли, че е свята и неприкосновена и че ще я изпълняваме до тогава, до гдѣто отговори на нашитъ нужди, на нашитъ стрѣмления и прогресъ, на нашето общо напредване. Г-нъ Губидѣльниковъ направи това прѣдложение за да задоволи общественното мнѣние, нашата преса и нашето желание. Нѣмаше човѣкъ, който съ най-големо удоволствие да не поднесе прѣдложението му. И много съжалявамъ, че той не го поднесе на всинца ни да го подпишемъ, да го утвърдимъ, да го санкционираме прѣждеврѣменно, за да се види, че дѣйствително сме съгласни да дадемъ единъ пѣтъ за всѣкога край на тия нѣща, на тия узурпаторства, които бѣхж доведени до степенъ на система на вътрѣшнитъ убѣждения на единъ изродъ. Но достатъчно ли е само да пишемъ, само да говоримъ, само да внасяме едно прѣдложение на основание чл. чл. 106 и 109-й отъ Конституцията, да се изслѣдва управлението на единъ режимъ? Даже думата режимъ не е употрѣбена, а кабинета до 18 Май. Не, не е достатъчно само да се напише такъво прѣдложение, защото ние имаме законъ за подобни случаи. Прѣдложението на

г-на Губидѣлнкова не е предложение такова, което иска да осветли масата върху общото състояние на нашия държавен строй, въ продължение на извѣстенъ периодъ, ами е предложение, което има изключително за цѣль да се даде подъ сждъ бившия министръ на Вжтрѣшнитѣ Работи Стамболовъ. Това е безспорно. Това е било въ идеята на г-на Губидѣлнкова, когато е подписалъ това предложение, това е идеята му, това сж били и мотивитѣ когато е ходилъ отъ прѣдставителъ на прѣдставителъ да ги моли да се сжгласятъ и поддържатъ неговото предложение. Азъ рж-копѣлкамъ на тая негова вжтрѣшна идея, но никога не можъ да поддържамъ външната форма на предложението му, защото то не изражава вжтрѣшното желание на г-на прѣдложителя. Какво казва предложението? — Да се назначи анкета отъ 7 души, които да прѣдстави рапортъ върху всичкитѣ злоупотрѣбления съ власть и господарственни имущества отъ падналия на 18 Май кабинетъ. Защо така да се изразимъ? Какво се съдържа въ тия три думи — да се изелѣдватъ всичкитѣ злоупотрѣбления съ власть и господарственнитѣ имущества, отъ страна на правителството, което е било на власть до 18 Май. Г-нъ Габровски много право каза, че ако ние сме искали, ако сме се оплаквали отъ тоя режимъ, отъ интерниранията, екстерниранията, екзекуциитѣ и нарушенията на самата Конституция, то не бѣше само до 18 Май или една година по-рано или по-късно. Азъ мислж, че тия работи, тия нарушения на Конституцията сж вършени много по-рано.

Кой не помни годинитѣ 1887, 1888, 1889 и 1890? (Геор. Губидѣлниковъ: 1885 и 1886 г.) Да! да! и 85 и 86. Така щото не трѣбва да се ограничаваме само съ кабинета, паднжлъ на 18 Май. За това азъ съмъ напълно съгласенъ съ едно предложение, щото единъ пжтъ за всѣкога да разчислимъ смѣткитѣ си съ всички държавни мжжѣ, които сж били на власть, когато и да било, стига да има улики, които да ни оторизиратъ да искаме смѣтка за тѣхното управление.

Има едно предложение, внесено отъ г-на Китанчева за общото амнистиране на всичкитѣ политически прѣстжпници изключая министритѣ, и по моему, ние ще направимъ единъ актъ отъ тройна важность, ако приемемъ да се дебатира по туй предложение на г-на Китанчева, въ свѣзка съ предложението на г-на Губидѣлнкова, защото ние не сме да не знаемъ, че всички министри сж били укорявани въ злоупотрѣбления. Напр. Каравеловъ, че е прѣдалъ една частъ отъ българската територия — Кърджалий — на Турция; кой не обвинява послѣднитѣ кабинети въ отстжпване на Сърбия български земи и незнамъ какво още, за което станж цѣла война? По-нататкъ не може ли да се съгласите съ мене, че отъ фаталната дата 9 Августъ 86 г. се извършихъ много голѣми злоупотрѣбления съ властта и държавното имущество. Ето защо, като е врѣме да се разчистватъ старитѣ смѣтки, нека бждемъ справедливи и омиемъ лицата на всички тия политически дѣйци, които заслужаватъ това ако сж били чисти и непорочни и пакъ ако сж достойни, да заемжтъ катедрата на водението държавнитѣ ни работи. Азъ, прочее, не съмъ противъ исканieto обща смѣтка

на всички министри отъ създаването на България до днесъ. Но ако почнемъ да отваряме архивитѣ отъ 1879 до 1894 год., ще отидемъ много далечъ. Г-нъ Нейчовъ каза хубаво, че не десетъ дена, но и десетъ години не ще бжджтъ достатъчни. Ето защо ний трѣбва да дадемъ удовлетворение на тоя народенъ гласъ, който всячески иска да му се даде да знае, какво сме направили съ тия, отъ които и дѣте въ майчина утроба бѣ пропискало прѣзъ послѣднитѣ 8 години. Това бѣ резюмето на всички митинги; тамъ се опрѣдѣляваше тиранията съ кржглата цифра 8, което значеше да се даде подъ сждъ управлението, което цѣли 8 години ни е унищожило материално, развратило ни е морално и тури край на всички идеалности. Има и черни точки въ първитѣ години на управлението, но нѣма управление или господарство, на което въ блѣстящата история да нѣма и черни точки. Така щото, ако се повѣраемъ да искаме смѣтки, трѣбва да търсимъ отъ много години, съ което ще стидемъ много далечъ. И ето защо г-нъ Габровски бѣ правъ като каза да се обърнемъ изключително къмъ тоя осемъ-годишенъ периодъ на Стамболова, отъ когото хората пропихж. За това, обаче, не е достатъчно само да се назначи слѣдственна комисия, защото съ това ще се каже, че само замазахме очитѣ на населението. Защото ето какво ще излезе отъ предложението на г-на Губидѣлнкова: — Ще изберемъ седмочленна комисия и ние слѣдъ 12 или 15 дни ще си отидемъ и по тоя начинъ физически не ще бжде възможно да се даде край на това, което иска предложението на г-на Губидѣлнкова. Не десетъ дена да се даде срокъ на комисията, но и 10 мѣсеци, пакъ не можемъ да получимъ извѣстенъ резултатъ. Заради това, за да не ни осжджжтъ въ недобросѣвѣстно замазване очитѣ на общественото мнѣние, по моему, по-добрѣ ще бжде ако се ограничимъ въ буквата на Закона за даване министритѣ подъ сждъ. Ние имаме законъ, приетъ още когато имаше конституционенъ редъ въ България, т. е. законъ отъ 1880 г., 10 Декемврий. Съ тоя законъ именно законодателятъ се е старалъ да може да отстрани възможността, щото нѣкои хора, които иматъ за цѣль чисто и просто да се възползватъ отъ всички грѣшки на министритѣ — управници, отнема имъ всичката възможность да можжтъ да третиратъ въпроса. Чл. 1 отъ тоя законъ казва: (Чете.) „Всѣки прѣдставителъ има право да внесе въ Нар. Събрание предложение за прѣдаване подъ сждъ министритѣ. Това предложение трѣбва да бжде писмено и подписано най-малко отъ една четвъртъ отъ членоветѣ на Нар. Събрание.“

Това, което г-нъ Губидѣлниковъ е направилъ, като приемж, че това е неговото истинско желание, то е и желанието на всички ни. Но ограничава ли се тукъ закона? Не. Чл. 5-й отъ сжщия законъ казва: (Чете.) „Когато се иматъ на лице достатъчни улики, които да уличаватъ тоя министръ, за когото се иска даването му подъ сждъ за нарушение на Конституцията и за прѣстжпления, прѣдвидени въ чл. 155-й отъ Конституцията — тамъ се изброяватъ тия прѣстжпления. — Когато има такива улики, назначава се една 12 членна комисия, която да прѣдстави подробенъ рапортъ върху всичкитѣ обвинения, върху всички извър-

шени беззакония и изнасилване на Конституцията. И за да не бждж голословенъ, позволете ми да прочетъ чл. 5. (Чете.) „Ако Нар. Събрание признае прѣдложението за даване подъ съдъ уважително, то избира коммисия отъ 12 члена върху която се възлага да установи *тя подробно и обстоятелно фактоветъ на обвинението*.“

За членове на тая коммисия не могатъ да бжджтъ избрани прѣдставителитѣ, които сж подписали прѣдложението за прѣдаването подъ съдъ, но тѣ, както и обвиняемия министръ трѣбва да бжджтъ изслушвани всѣки пѣтъ, когато искатъ“.

Е добръ. Сега има ли улики, щото да подложимъ стария режимъ на углавно прѣслѣдване прѣдъ Нар. Събрание? Азъ мислж, че ще бжде повече отъ нахално ако утвърждаваме противното. Кой не викаше и не пицеше отъ интерниранията, отъ екстернарията, отъ езекуциитѣ, отъ изнасилванията тайната на корресонденцията и пр. и пр.? Ние имаме факти на рѣцѣ. Развѣ Садина нѣма? Развѣ повечето отъ васъ не сте ходили по Конаре и не сте испитали всѣкакви истѣзания? Развѣ не знаете, че вашата корресонденция е била изнасилвана? Какво искате сега? Ами цензурата? Да се назначи ли една 7-мо членна коммисия, да установи това, когато сами сте свидѣтели? Но това е повече отъ невъзможно и недопустимо, защото съ това ще искаме да установяваме факти, които днесъ за насъ сж ноторитетни, които за общественното мнѣние сж сжщо ноторитетни и подробно описани. Ето защо, ако искаме да бждемъ справедливи, дайте възможность всѣкому отъ падналия режимъ, върху когото лѣжи що годѣ обвинение, да се оправдае, дайте му възможность пакъ да дойде на власть ако това заслужава. Ако ли хората отъ тоя режимъ сж изнасилвали законитѣ, съвѣстѣта и довѣрието на населението, дайте имъ приличното наказание и лишете ги отъ възможността никога да не могатъ да взематъ браздитѣ на управлението. Това може да стане само съ бързо и тщательно изучаване и разслѣдване на работата; защото, ако оставимъ това за идущата година, Богъ знае колко шапки ще се промѣнятъ до 15-й Октомврий неж година. Ето защо мислж, по-хубаво ще направи г-нъ Губидѣльниковъ, ако измѣни своето прѣдложение въ такава смисълъ, като констатира само тия факти, които сж ноторитетни за цѣлъ свѣтъ, да иска прямото даване на тия виновници министри, които той смѣта за участници и главни дѣйци, да иска даването имъ подъ съдъ. Послѣ ще се съобщи това на обвиняемитѣ, ще се викатъ въ Камарата да даджтъ обяснения и слѣдъ това распитване ще се обясни заслужаватъ ли тия мотиви да се подложатъ на съдъ, и ако заслужаватъ, ще изберемъ 12 членна коммисия да разслѣдва тия нѣща. Истината е, че това неможе да стане въ тая сессия, но имаме гаранция, че на цѣлъ свѣтъ ще кажемъ, че ние сме взели мѣрки да отстранимъ злото, дали сме подъ съдъ стария режимъ, както сме и установили процедура за сждението на тия бивши министри.

Въ заключение моята молба къмъ г-на Губидѣлниковъ е, да видоизмѣни своето прѣдложение за прямото даване подъ съдъ, та Стояна ли или Драгана ще дава подъ съдъ,

това ми е безразлично; да го измѣни възъ основание чл. чл. 1 и 5-й отъ Закона за даване подъ съдъ министритѣ и някаква парламентарна коммисия да не се избира, която не ще може даже слѣдъ 10 години да ни прѣдстави нѣщо.

Прѣсѣд.: Прѣди да дамъ думата на г-на Макавѣева, считамъ за длѣжност да обърнж вниманието на г-да прѣдставителитѣ върху прѣдложението на г-на Губидѣлниковъ. То се състои въ това: да се назначи парламентарна коммисия за установяване на злоупотрѣбленията на бившитѣ министри, а не да се отдаде М-рството подъ съдъ. Каквото и да е мнѣнието на г-на Такева, колкото и да е то основателно, азъ ще моля да се не отдалечаваме отъ прѣдмета, а да се говори само по прѣдложението на г-на Губидѣлниковъ. Ако г-нъ Такевъ иска да се даджтъ подъ съдъ министритѣ, нѣма, освѣнъ да се съобрази съ прѣдписанието на закона и да внесе прѣдложение.

Думата има г-нъ Макавѣевъ.

Миланъ Макавѣевъ: Отказвамъ се.

Янко Сакжзовъ: Г-да народни прѣдставители! Явява се една голѣма необходимость отъ наша страна да туримъ единъ урокъ за всички наши общественни дѣйци. Тази необходимость изисква да постановимъ, щото минжлиятъ режимъ, миналитѣ правителства отъ 6-й Септемврий или 9-й Августъ насамъ, да се даджтъ подъ съдъ за ония нарушения, които тѣ сж извършили спрямо закона, спрямо свободата на гражданитѣ и спрямо съкровището. На всички е извѣстно, че това нѣщо е една отъ първитѣ необходимости. Нѣма нужда да се распространяваме върху тоя въпросъ; той е извѣстенъ на всички ни, защото нѣма помѣжду ни такъвъ, който да е забравилъ минжлото, което вчера минж. Но явява се въпросъ, като какъ да стане това даване подъ съдъ. Г-нъ Губидѣльниковъ иска да се назначи една парламентарна испитателна коммисия, която да има нѣколко засѣдания, да изучи всичкитѣ закононарушения на миналитѣ режими и слѣдъ това да докладва извършеното отъ нея на Нар. Събрание, което отъ своя страна да рѣши, да ли да бжджтъ дадени тия режими подъ съдъ, или не. Второто прѣдложение на г-на Такева тоже не трѣбва да се игнорира. Г-нъ Такевъ мисли, че на всички ни е извѣстно въ какво се състоятъ закононарушенията на миналитѣ правителства. Неже казване, че всѣки отъ насъ знае това като граждани, но като народни прѣдставители, които ще имаме работа съ правителства, съ хора, които ще се явятъ тукъ прѣдъ насъ да отговарятъ и които ще иматъ право да се защищаватъ, и срѣщу нашитѣ обвинения да противопоставятъ това, че сж имали право да постжнжтъ така, — на работата трѣбва да се поглѣдне инѣче. Така щото, азъ съмъ на мнѣние, да се приеме прѣдложението на г-на Губидѣлниковъ въ тая частъ, която гласи, че ние искаме да се назначи една парламентарна испитателна коммисия, която да установи въ какво сж се състояли закононарушенията на миналитѣ правителства.

Не съмъ съгласенъ обаче съ оная частъ отъ прѣдложението на г-на Губидѣлниковъ, която казва, че сме били длѣжни да издиримъ и изучимъ закононарушенията само на миналия кабинетъ — на кабинета, който на 18-й Май е

паднѣлъ. Това е, както виждате, г-да прѣдставители, една примка за насъ, за народнитѣ прѣдставители; защото съ приеманieto на тая частъ отъ прѣдложението на г-на Губидѣлниковъ, ние очистваме всички други правителства и всички други съучастници въ правителството на Стамболова отъ какво и да е испытание и изслѣждане на направенитѣ отъ тѣхъ закононарушения. Менъ ми се струва, г-да прѣдставители, че ако ще правимъ смѣтка на миналото, да направимъ тая смѣтка основателно. Смѣтка, г-да народни прѣдставители, на миналото отъ едно народно прѣдставителство, което тѣкми за народа ни да заживѣе другъ, новъ животъ; когато се прави смѣтка, тая смѣтка се започва да се прави отъ самото начало и азъ даже нищо нѣмамъ противъ, ако тя се захване отъ 1879 год., като влѣзатъ въ неж и първиятъ, и вториятъ прѣврати. И ако мислимъ, г-да прѣдставители, отъ сега нататѣкъ да заживѣемъ новъ животъ, това ще бѣде най-доброто нѣщо, което ще направимъ отъ наша страна.

Остава ни сега да видимъ: като какъ може да распрѣдѣлимъ тая работа. 13 или 15 години имаме свободенъ животъ; или по-добрѣ врѣмето на нашия политически животъ можемъ да го раздѣлимъ на два периода: първиятъ периодъ до 6-й Септемврий 1885 г. и вториятъ периодъ отъ тая дата до сега. За никого не е тайно, г-да прѣдставители, че събитията, които неотдавна минахъ, сж прямо слѣдствие отъ събитията, извършени на 6-й Септемврий. Слѣдователно, 6-й Септемврий трѣбва да гледаме като нова дата, новъ периодъ на нашия животъ. Ми се струва, добрѣ ще бѣде, ако тука опрѣдѣлимъ, че искаме една парламентарна испитателна коммисия, която да изслѣдва тия два периода на нашия политически животъ — периодътъ, до 6-й Септемврий и периодътъ отъ 6-й Септемврий до 18-й Май. Ето кои периоди подлежатъ на нашитѣ изслѣдания. За да не продължаваме нататѣкъ, ще помоля да се съгласите, г-да народни прѣдставители, да се назначатъ двѣ парламентарни испитателни коммисии, вмѣсто една, които да иматъ своитѣ опрѣдѣлени задачи: едната коммисия да изслѣдва управлението на страната отъ 6-й Септемврий до 18-й Май, а другата — онова до 6-й Септемврий и да се помоли тая коммисия, която ще разглѣжда втория периодъ, да извърши своитѣ дѣла въ разстояние на 6 мѣсеци най-много. Всичкитѣ закононарушения на бившето правителство сж извѣстни; нищо друго нѣма, освѣнъ да бѣдѣтъ тѣ приведени въ порядѣкъ, да бѣдѣтъ прѣцѣпени, до колко тѣ могатъ да носятъ обвинение отъ страна на народнитѣ прѣдставители. Колкото се отнася до коммисията, която ще разглѣдва периодътъ до 6-й Септемврий 1885 година, то може на неж да ѝ се даде единъ срокъ отъ една година. (Дим. Стамболовъ: Отъ двѣ години). Ако искате може и 5 и 10 години, г-нъ Стамболовъ. На тая втора коммисия може да ѝ се даде по-дълъгъ срокъ за изслѣждане, защото нейнитѣ изслѣдания не сж толкова необходими и не се изискватъ тѣй скоро.

Ние трѣбва да направимъ това, г-да народни прѣдставители, за да изпълнимъ желанието на нашитѣ съграждани, на нашитѣ избиратели, което желание сж исказали когато сж ни избирали. Заради това, да се разрѣши въ-

просѣтъ въ тая смисълъ, както азъ казахъ, а не както прѣдложи г-нъ Губидѣлниковъ.

Д-ръ Дим. Вачевъ: Отъ прѣдложението, което е напечатано и раздадено намъ, се вижда, че г-нъ Губидѣлниковъ иска назначаванieto на една парламентарна коммисия за изслѣждане на работитѣ, които сж станѣли прѣди минѣлия 18-й Май. Отъ това прѣдложение, наистина, не се вижда какво е собствено неговото желание: да ли неговото желание е непрѣменно да бѣде даденъ подъ сждѣ извѣстенъ министръ или кабинетъ прѣди 18-й Май, или просто неговото желание е, да се освѣтимъ върху работитѣ, които сж вършени отъ прѣдишнитѣ кабинети. Обаче, отъ мотивировката по прѣдложението, което той изложи прѣдъ насъ, се вижда, че неговото желание е да се подведѣтъ подъ отговорностъ всички ония, които прѣди 18-й Май сж злоупотрѣблявали съ правата на българскитѣ граждани, които права сж гарантирани на тия граждани отъ Конституцията, които сж злоупотрѣблявали съ тайната на кореспонденцията, съ свободата на всѣкий единъ гражданинъ, съ интернирване и екстернирване на хората. Азъ поне така разбрахъ отъ изложенieto на мотивитѣ, които г-нъ Губидѣлниковъ изложи въ подкрѣпление на прѣдложението си. Цѣльта на г-на Губидѣлниковъ е прочее, щото тая парламентарна испитателна коммисия да оформи обвиненията, които сж се сипѣли и се сипѣтъ върху прѣдишнитѣ кабинети или върху частни нѣкои лица, членове на прѣдишнитѣ кабинети. Ако това е така, мисля, прѣдложението на г-на Губидѣлниковъ неправилно е редактирано; то не е именно въ такава форма, въ каквата би трѣбвало да се изложи, съгласно съществующитѣ закони. Ако е работата само за освѣтление, да се състави точенъ и положителенъ планъ, какво именно е работилъ прѣдишниятъ кабинетъ, дѣйствително има смисълъ неговото прѣдложение и намъ не остава освѣнъ, ако желаемъ да направимъ това, ако не ни е извѣстно положението на бившия кабинетъ, случкитѣ, които сж станѣли по-рано, закононарушенията, или, ако щѣте злоупотрѣбленията съ държавнитѣ пари, да приемемъ прѣдложението на г-на Губидѣлниковъ. Но ако неговото желание, както той го изложи въ своитѣ мотиви, е да се приведѣтъ въ извѣстностъ злоупотрѣбленията и закононарушенията, за които трѣбва да отговарятъ лицата, които бѣхъ въ прѣдишния кабинетъ, азъ мисля, че това прѣдложение не е формално и не може да го приемемъ. Законътъ за сждението на министритѣ е изриченъ. Щомъ е извѣстно закононарушението, извършено отъ единъ министръ или министерски кабинетъ, за това закононарушение единъ народенъ прѣдставителъ може да внесе въ Нар. Събрание прѣдложение и да иска отговорността на тоя министръ и неговото сждение. Щомъ г-нъ Губидѣлниковъ казва, че е извѣстно на всички какви сж закононарушенията или злоупотрѣбленията съ държавни пари, станѣли прѣди 18-й Май, то неостава освѣнъ да прѣдложи, на основание Закона за сждение на министритѣ, да се прѣдаде извѣстно лице или цѣлиятъ кабинетъ подъ сждѣ и на втора степенъ, да се изиска да се назначи една парламентарна испитателна коммисия, която да редактира по-формално обвинението на тия министри. Слѣдъ това, като

се формулират тия обвинения отъ такава една комисия, която споредъ закона трѣбва да се състои отъ 12 души, слѣдва избиранieto на друга една комисия, именно слѣдственната, прѣди която, обаче, прѣдшествува вота на Събрание за даването подъ сѣдъ извѣстенъ министръ. Така щото, въ случая за насъ е достатъчно прѣдписанието на тоя Законъ; по него можемъ да се ръководимъ, за да опрѣдѣлимъ отговорността, законната или само моралната отговорност на извѣстни министри, които сж били въ кабинета прѣди 18-й Май. Слѣдователно, нѣма никаква нужда отъ избиране на една подобна комисия, каквато прѣдлага г-нъ Губидѣльниковъ, който може да продължава и отлага своята работа *ad calendas graecas*. За насъ, тогава, такава една комисия е съвършено противозаконна, несъгласна съ сѣществующитѣ закони. Г-нъ Губидѣльниковъ казва: кому не е извѣстно, какво е вършено, какви закононарушения сж станѣли прѣди 18-й Май? Ние го знаемъ, защото сме народни избраници. Тоже г-нъ Губидѣльниковъ казва: кому не е извѣстно расипничеството на тоя кабинетъ? И на туй съмъ съгласенъ; защото това на всички е извѣстно. И ако г-нъ Губидѣльниковъ, на основание на тия въпроси иска да внесе въ Нар. Събрание едно прѣдложение за даване подъ отговорностъ тоя кабинетъ или нѣколко лица отъ него, тогава, не остава друго, освѣнъ да направи едно прѣдложение до Нар. Събрание, съ което да изиска отъ послѣдното, да се назначи една комисия, съгласно извѣстенъ единъ членъ отъ Закона за сѣдението на министритѣ, състояща се отъ 12 лица, които да формулира точно и положително обвинението, по което трѣбва да се произнесемъ за даване подъ сѣдъ на тоя кабинетъ. Друго прѣдложение азъ не разбирамъ. Това прѣдложение на г-на Губидѣлниковъ е безсмысленно; то не е прѣдложение, което да удовлетвори желанието на тоя народъ, който викаше противъ Стамболовия режимъ. Ето защо, азъ безъ да се увличамъ по-нататѣкъ ще кажъ, че направеното прѣдложение подъ тая форма, не може да се приеме и ще моля Нар. Събрание или да го отхвърли или да помоли г-на Губидѣлниковъ да формулира прѣдложението си въ тая смисълъ, въ каквато го мотивирахъ. И на конецъ, ако мислите, че може да се приеме то въ такава форма въ видъ на законопроектъ, поне да се постанови и да се испрати въ една отъ сѣществующитѣ комисии — безъ да се избира друга — които да формулира по-правилно това прѣдложение и подиръ което да се съобразимъ съ Закона за сѣдението министритѣ. Ако ли сте на мнѣние, че трѣбва да се назначи особна комисия, азъ ще кажъ, че тя нѣма да свърши нищо и нѣма да удовлетвори желанието на народа, на всички ония, които викахъ противъ Стамболовия кабинетъ и желанието на ония, които искатъ да подложимъ на отговорностъ бившъ единъ кабинетъ прѣди 18-й Май.

Ат. Краевъ: Г-да народни прѣдставители! Мисля, не ще бѣде прѣувеличено отъ моя страна, ако си позволия да кажъ, че по-голямата частъ отъ васъ сте въодушевени отъ искренното желание да се накажатъ тия, които всѣкога, въ каквото и да е врѣме, сж злоупотрѣблявали съ властѣта си, които сж вършили противъ-конституционни

дѣла, които сж изнасилвали правата и свободата на българскитѣ граждани, които сж злоупотрѣблявали съ своето високо положение, та сж хвърлили страната въ едно твърдѣ печално положение. Извѣстно е на всинца ви какво бѣше положението, което прѣживѣ нашето отечество подъ режима, който прѣстана да сѣществувъ на 18-й Май т. г. Всѣкъдѣ неправди, всѣкъдѣ беззакония, всѣкъдѣ произволи и расипничество въ всѣко едно отношение, като захванешъ отъ министра и свършишъ съ стражарина. Г-нъ Губидѣльниковъ прави прѣдложение да се избере една комисия, която да приведе въ извѣстностъ всички факти, които сж се извършили до 18-й Май въ това отношение, отъ туй естество. Обаче, азъ мисля, че съ това прѣдложение не може да се постигне цѣльта, която гони Българскиятъ народъ, най-значителната частъ отъ който велегласно настоява да се дажатъ по-скоро подъ сѣдъ тия, които до 18-й Май сж изнасилвали неговитѣ права и свободи. Г-нъ Губидѣльниковъ иска да се привѣде въ извѣстностъ противоконституционната дѣятелност на кабинета, смѣненъ на 18-й Май. Тълкувано неговото прѣдложение въ тѣсна смисълъ, азъ не можъ да го разберъ иначе, освѣнъ че се иска да се прѣгледатъ дѣйствиата на падналия кабинетъ за врѣме отъ миналата година насамъ; затова, защото кабинетътъ, който паднъ на 18-й Май, въ това си състояние, както го завари тая дата, бѣ сформированъ миналата година, при всичко, че шефътъ на тоя кабинетъ е билъ шефъ на всички кабинети отъ 7 години насамъ, — миналата година той се допълни само съ двама нови министри: Помяновъ и Петковъ. Другъ бѣше въпросътъ, ако г-нъ Губидѣльниковъ кажеше, че прѣдлага да се изслѣдватъ беззаконията, които сж станѣли прѣзъ врѣмето на смѣнения на 18-й Май режимъ. Тогава испитателната комисия трѣбваше да се върне до датата на амнистията, която бѣше дадена за прѣстѣпленията извършени отъ 9-й Августъ 1886 до 9-й Августъ 1887 год. Г-нъ Губидѣльниковъ казва, че тая комисия, — даже ако дадемъ едно широко тълкувание на неговото прѣдложение — ще има да искара найвъ всички злоупотрѣбления и закононарушения, които сж станѣли до 18-й Май. Менъ ми се струва, че това е излишно да се прави: всѣкому сж извѣстни нарушенията на Конституцията, защото ний сами сме свидѣлитѣ имъ до 18-й Май. Всѣки отъ васъ знае, че у насъ, безъ да бѣше обявена страната въ военно положение, имаше наложена цензура, която бѣше противоконституционна; че при пълното дѣйствие на Конституцията и на всичкитѣ други закони въ Княжеството, у насъ гражданетѣ бивахъ лишавани отъ личната имъ свобода, отъ личната неприкосновенностъ — интернирванията, екстернирванията и произволнитѣ арестувания бѣхъ най-обикновенното нѣщо. Колкото се отнася до нарушението тайната на кореспонденцията, това е всѣизвѣстно. Екзекуцията на с. Садина, която се наложи въ началото на тая година, е тоже нѣщо противоконституционно, противозаконно, вандалско! Вслѣдствие на всичкитѣ тия факти, необходимо е, ако наистина се въодушевяваме искрено отъ желанието, щото, за примѣръ на бѣдѣщето, да се накажатъ всички тия, които сж вършили такива дѣла, трѣбва да се направи едно

прѣдложение за даванетоъ подъ сѣдъ на всичкитѣ Министри въ Стамболовия кабинетъ отъ 1887 до 18-й Май 1894 г. (С. Бобчевъ: Направете прѣдложение по надѣжния редъ!) Може и да направѣ. Но съ отрѣжданieto само на една парламентарна испитателна коммисия, цѣльта на да ли се постига. Подозирамъ, че това е просто хвърляние прахъ въ очитѣ на българския народъ На това именно основание, не съмъ съгласенъ съ прѣдложението на г-на Губидѣлникова и ще гласувамъ противъ него; азъ ще гласувамъ за едно такова прѣдложение, което ще има за прѣдметъ даванетоъ подъ сѣдъ на цѣлия минѣлий режимъ. Ако не се направи това прѣдложение въ продължение на нѣколко дена, азъ може да го направѣ. (Ст. Бобчевъ: Земаме актъ отъ тия ваши думи.)

Геор. Доброновичъ: (Гласове: Само по-кратко!) Г-да прѣдставители! Мнозина отъ г-да ораторитѣ се поставихъ противъ прѣдложението на г-на Губидѣлникова и искаха да се отхвърли то, понеже съ него щѣли сме да се ангажираме и не бихме могли да дадемъ подъ сѣдъ бившия тиранинъ Стамболова. Азъ вѣрвамъ, че ние ни най-малко нѣма да се ангажираме, ако приемемъ туй прѣдложение. Ние сме свободни да приемемъ това прѣдложение, да назначимъ парламентарна испитателна коммисия, а пакъ ония господа, които искатъ да се даде Стамболовъ по-скоро подъ сѣдъ — отъ които и азъ съмъ и можъ да заявѣ, че даже съмъ приготвилъ едно прѣдложение — можтъ да внесътъ своето прѣдложение за това нѣщо. Ние съ тая испитателна коммисия, повтарямъ, никакъ не се ангажираме. Азъ гледамъ на тоя въпросъ съвършено друго-яче. На назначаванieto испитателната коммисия азъ гледамъ като на особено право, дадено на Нар. Събрание отъ Конституцията, но пѣкъ всѣки прѣдставитель има право, споредъ Конституцията и Закона за даване Министритѣ подъ сѣдъ, да внесе прѣдложение за даване подъ сѣдъ оня Министръ, който е извършилъ извѣстно едно прѣстѣпление. Прѣдложението на г-на Губидѣлникова е друго и то се основава на чл. 106-й отъ Конституцията, който казва, че можтъ да се подаватъ въ Нар. Събрание всѣкакви прошения и жалби, че народното прѣдставителство има право да назначава испитателни коммисии. Въ данния случай, азъ вѣрвамъ, че прѣдложението на г-на Губидѣлникова се основава на тоя членъ отъ Конституцията. Г-нъ Губидѣлниковъ не иска да принесе никаква вѣрба тукъ, никакво отстранение за даванетоъ нѣкой министръ подъ сѣдъ, а иска да се узнае кой е правилъ злоупотрѣбления и какви сѣ тѣ. А пѣкъ чл. чл. 154, 155 и 156-й отъ Конституцията казватъ, че всѣки единъ Министръ, ако е извършилъ по своето управление извѣстно нѣкое прѣстѣпление, всѣки народенъ прѣдставитель има право да внесе прѣдложение, което да бѣде приподписано отъ една четвъртъ отъ народнитѣ прѣдставители, за даванетоъ на тоя министръ подъ сѣдъ, и това прѣдложение ще бѣде основателно и всѣкой пѣтъ на основание на него може да се даде подъ сѣдъ единично или цѣлиятъ кабинетъ. Ако прѣстѣплението е извършено съвкупно отъ всичкитѣ министри, дава се подъ сѣдъ цѣлиятъ кабинетъ. За това именно азъ не можъ да се поставѣ противъ прѣд-

ложението на г-на Губидѣлникова и вѣрвамъ, че ни най-малко не ще бѣде основателно, ако го отхвърлимъ, защото съ това прѣдложение никакъ не се ангажираме за да не можемъ да дадемъ подъ сѣдъ Стамболова. Ни най-малко. Ние сме свободни споредъ Закона за даванетоъ министритѣ подъ сѣдъ, всѣкой, който има факти и располага съ тѣхъ, да внесе прѣдложение, приподписано отъ $\frac{1}{4}$ отъ народнитѣ прѣдставители, за да се даде той подъ сѣдъ. Азъ съмъ единъ отъ тия, които настояватъ да се даде Стамболовъ още тая сессия подъ сѣдъ. Азъ имамъ 40—50 факти въ рѣка и до нѣкъдъ съмъ приготвилъ да внесъ по тоя въпросъ прѣдложение. Азъ молижъ ония, които желаетъ да дадѣтъ Стамболова подъ сѣдъ, да се съгласятъ съ мене да се приведѣтъ всички факти въ извѣстностъ и да помогнатъ по-скоро да го дадемъ подъ сѣдъ. Не трѣбва само когато ходимъ или се расхождаме по улицитѣ да казваме, че ние искаме да извършимъ онова, което желае народътъ и като дойдемъ на трибуната да казваме, че трѣбва да се даде подъ сѣдъ, но трѣбва това да го докажемъ de facto. Какво е прѣдложението на г-на Губидѣлникова? Може ли то да ни спре отъ да направимъ това? То е прѣдложение, което ще искара на лице всѣко едно злоупотрѣбление, на било то на единъ или други министръ. Тукъ се говори за нарушенията и злоупотрѣбленията, станѣли по управлението. Когато коммисията доде да докладва намъ, ние ще видимъ какво е тя намѣрила и какво е направила и нѣйния трудъ ще се присѣдини съ прѣдложението за даванетоъ Стамболова подъ сѣдъ, което прѣдложение да бѣде внесено утрѣ или други день, до като трае сессията. Не трѣбва да хортуваме само когато дойдемъ на трибуната; не само да говоримъ, но елате да го докажемъ това съ факти на рѣка. Азъ съмъ съгласенъ да го дадемъ подъ сѣдъ и, ако искате да стане това по-скоро, елате помогнете. Не е само да дохождаме тукъ, и да казваме, че желаемъ да направимъ това. Желанието отъ дѣлата и отъ фактитѣ е много далеко.

Азъ съзирамъ въ прѣдложението на г-на Габровски въпросътъ, защо да се не даде Стамболовъ подъ сѣдъ още сега. Съжالياвамъ, че г-нъ Габровски, който се занимава съ адвокатура и съ законитѣ, не знае какъ ставатъ тия работи. Не може едновременно съ прѣдложението на г-на Губидѣлникова да се постанови даванетоъ Стамболова подъ сѣдъ, защото законътъ изисква други основи и елементи за това даване подъ сѣдъ, законътъ изисква да бѣдѣтъ указани фактитѣ, да бѣдѣтъ указани обстоятелствата, по които се обвинява едно лице, именно прѣстѣпническитѣ фактове. А ние ако смѣсимъ едното съ другото и просто се ограничимъ да кажемъ съ това прѣдложение, че постановяваме даванетоъ Стамболова подъ сѣдъ, не ще бѣде добрѣ. Затова азъ раздѣлямъ въпроса за избиране на испитателната коммисия отъ оня за даванетоъ Стамболова подъ сѣдъ. Да се говори да се даде Стамболовъ подъ сѣдъ е много опасно, защото въ своя органъ той казва, че ние народнитѣ прѣдставители, сме се бояли отъ неговата сѣнка. Ние трѣбва, часъ по-скоро, да го дадемъ подъ сѣдъ и да докажемъ, че никой отъ прѣдставителитѣ не се бой отъ

подобен тиранинъ. Ние прѣдставляме народъ и тоя народъ отдавна го е осъдилъ. Трѣбва Стамболовъ да бѣде заточенъ и се сплуге въ ония прѣстѣпления, които той е извършилъ. (Рѣкопльскания.)

Прѣсѣд.: (Прѣкъсва го.) Говорете по прѣдложението на г-на Губидѣлникова.

Геор. Добриновичъ: (Продължава.) Азъ говорѣхъ по писаното, което се хвърля на народнитѣ прѣдставители, и понеже азъ съмъ единъ отъ тѣхъ. Четемъ въ в. „Свобода“ прѣди нѣколко дена, да се казва, че народнитѣ прѣдставители, като влизали вътрѣ въ засѣдателната зала, се плашили отъ сѣнката на Стамболова. Ние не виждаме тукъ никакви негови сѣнки, а тая священна ограда. (М. Маджаровъ: Той не заслужава тая честъ!) Но ние доживѣхме да говоримъ не за неговото име, а да говоримъ за неговия позоръ; нека самичкъ се затвори не съ единъ, а съ повече ключове. Едно врѣме Митхадъ Паша казваше, че когато казациѣ щѣли да дойдѣтъ въ Русчукъ, щѣли да намѣрѣтъ само сопи български. Така сѣщо и Стамболовъ се самооблащаваше и казваше, ние, като доидемъ тукъ, щѣли сме да бѣдемъ убити, истрѣпани и щѣли сме да се боимъ отъ сѣнката му. (Гласове: Стига за него! Той не заслужава за това!) Азъ вѣрвамъ, че ние ни най-малко не ще погледнемъ така на въпроса и по-скоро ще го дадемъ подъ сѣдъ и ще удовлетворимъ общото желание на всѣки българинъ. Съ наданието на режима на 18-й Май, ние знаемъ какво е желанието на народа — да се даде той подъ сѣдъ, да се накаже за всичкитѣ прѣстѣпления, които е вършилъ. Това е желанието на нашия народъ, когото ние прѣдставляме тукъ. Трѣбва ли ние да направимъ това? Азъ отговарямъ: трѣбва. Ето защо казвамъ, че всѣки прѣдставитель, който се ръководи отъ това желание на народа, трѣбва не само да говори отъ трибуната на Нар. Събрание, но съ факти на рѣка да дойде и поиска това нѣщо. Азъ ще прѣвъ да рѣкопльска на тоя, който внесе такова едно прѣдложение.

По-нататкъ, каза ни се отъ г-на Сакжзова, че трѣбва да се избѣрѣтъ двѣ парламентарни испитателни комисии: едната, която да се занимае съ единъ периодъ на прѣстѣпленията, министерски прѣстѣпления, а другата — съ други периодъ на прѣстѣпления; и сега да гласуваме за даването Стамболова подъ сѣдъ. Нито едното негово прѣдложение е възможно да се изпълни отъ сега — даването подъ сѣдъ Стамболова, — нито другото — избирание на още една комисия за изслѣдване на прѣстѣпленията, извършени отъ други министри въ единъ другъ периодъ. Законътъ буквално противорѣчи и на едното и на другото. Даването подъ сѣдъ става съ извършване прѣдварително на извѣстни формалности. Прѣдложението за даването Стамболова подъ сѣдъ, трѣбва да бѣде направено въ два екземпляра: единиятъ трѣбва да се даде нему, за да доде тука като обвиняемо лице — за да се оплашимъ отъ неговата сѣнка — и даде всички обяснения, и тогава само слѣдъ тия обяснения, трѣбва да се постанови да се даде той подъ сѣдъ. Прѣдложението на г-на Сакжзова е несъвмѣстимо съ прѣдложението на г-на Губидѣлникова. То е неприемливо, и като такова, трѣбва да се отхвърли; а така

сѣщо трѣбва да се отхвърли и прѣдложението на г-на Габровски, а, ако щѣте, и онова на г-на Такева, защото ние трѣбва да знаемъ какъвъ е законътъ и какво трѣбва да се прави въ подобни случаи. Азъ ще моля г-на Такева, който има желание за даване Стамболова подъ сѣдъ, да дойде да работимъ заедно; да помогне съ извѣстни факти прѣстѣпни, за да внесемъ по-скоро прѣдложението. Но да говоримъ само отъ тукъ, безъ факти въ рѣка, не е умѣстно.

Тукъ се искаше желание за даване подъ сѣдъ Стамболова. Понеже се прѣдлага такъвъ единъ въпросъ . . .

Прѣсѣд.: (Прѣкъсва го.) Говорете по прѣдложението на г-на Губидѣлникова.

Геор. Добриновичъ: Понеже стана друго прѣдложение по него, за това азъ починахъ да говорѣхъ. Азъ признавамъ, че даването Стамболова подъ сѣдъ е налѣжаще; защото, като Министръ на Вътрѣшнитѣ Работи, той е правилъ прѣстѣпленията. Той избѣ толкова български избиратели: Плевенъ и Кутловица сѣ прѣдъ очитѣ ни; извѣстни сѣ всички лица, които той е съсипалъ като Министръ на Вътрѣшнитѣ Работи; извѣстни сѣ всички прѣстѣпления, които станѣхъ въ Стара-Загора, гдѣто паднахъ толкова избиратели отъ рѣцѣтъ на неговитѣ агенти. Той трѣбва да се даде подъ сѣдъ още и за това, защото интереситѣ, материалното състояние на народа е опростено отъ него. Всичко се даде въ рѣцѣтъ на чужденцитѣ и тѣ се ползватъ отъ насъ; даде пенсии на много хора, и съсипа най-свободолюбивитѣ избиратели. Какво искате още нататкъ? Вие знаете, че безотчетнитѣ фондове въ разстояние на 2 мѣсеца минахъ въ неговитѣ рѣцѣ; вие знаете насилията, които той е направилъ на онай не опытна българка и на ония свободолюбиви младежи съ интернирване и екстеририрване. Неговото даване подъ сѣдъ е налѣжаще.

Колкото до прѣдложението на г-на Губидѣлникова, азъ казвамъ, че ние не се ангажираме ни най-малко съ него, да не можемъ да дадемъ тоя самозванъ патриотъ — трѣбва да се разбира въ обратна смисълъ — подъ сѣдъ. Тая испитателна комисия ще направи едно производство, ще приведе въ извѣстностъ всички прѣстѣпления на Стамболова, които ще се приложѣтъ къмъ дѣлото за даването му подъ сѣдъ. Прочее, моля да се приеме прѣдложението на г-на Губидѣлникова, което е съобразно съ закона и желанието на народа.

Тодоръ Табаковъ: Г-да прѣдставители! Въпросътъ по прѣдложението на г-на Губидѣлникова, за да се избере парламентарна испитателна комисия за привеждане въ извѣстностъ злоупотрѣбленията съ власть, нарушенията на Конституцията и законитѣ и злоупотрѣбленията на държавнитѣ пари, прѣвъ врѣмето на падѣлия на 18-й Май тая година кабинетъ, отъ 7 члена, както иска, е въпросъ, по който се говори доста и мисля, че щѣше да бѣде обясненъ, ако бѣше се освѣтлилъ въ всичкитѣ негови страни, т. е., ако г-нъ Губидѣлниковъ съ своето прѣдложение бѣше опрѣдѣлилъ датата и правата, съ които комисията ще располага. Тогава азъ нѣмаше какво да говорѣхъ. Но понеже г-нъ Губидѣлниковъ не указа отъ кога, отъ коя дата ще почне комисията да издирва нарушенията на Конституцията и

на другитѣ закони и прѣхосванията на държавнитѣ сумми, то азъ ще говорѣмъ по тоя въпросъ, за да знайтѣ всички и цѣлятъ свѣтъ, какво ще се върши. Никой отъ насъ нѣма да бжде противъ избиранieto на подобна коммисия, а напротивъ, вѣрвамъ, че не само ние, а и нашитѣ избиратели ще рѣкопѣчатъ на такова нѣщо, стига нашитѣ рѣшения да не излѣзатъ прѣдъ свѣта такива, щото да се дава възможностъ на хората да мислятъ, че сме били пристрастни въ това отношение и че тия наши рѣшения ще съдържатъ сложности такива, каквито не би трѣбвало да бждатъ. Въпросътъ, както говорихъ нѣкои, не е за отдаване подъ сждъ г-на Стамболова, а е до колкото разбрахъ, да се издирятъ всичкитѣ нарушения, които сж вършени отъ г-на Стамболова, и слѣдъ като се види резултата на тия издирвания, тогава, по силата на членове 155 и 156-й отъ Конституцията, да се обсъди въпросътъ въ тая священная ограда: да ли нѣкои отъ министритѣ на бившия кабинетъ, трѣбва да се дадѣтъ подъ сждъ и за какви прѣстѣпления именно, или не трѣбва да се даватъ подъ сждъ. Така азъ разбирамъ работата; иначе, ако приемемъ прѣдложението на г-на Губидѣлникова така, както е, споредъ мене, излиза малко тъмно, защото тамъ е казано, да дадемъ кабинетътъ на г-на Стамболова подъ сждъ, който е съществувалъ до 18-й Май. Както видите, излиза нѣщо неопредѣлено. Спорѣдъ чл. 155-й отъ Конституцията всичкитѣ министри сж отговорни прѣдъ Князя и Нар. Събрание съвокупно за всичкитѣ общи мѣрки, които тѣ взематъ съвокупно, и лично всѣкой единъ за всичко, което е той извършилъ по управлението на повѣренната нему частъ. Слѣдователно, като имаме прѣдъ видъ, че до 18-й Май кабинетътъ на г-на Стамболова се е състоялъ отъ извѣстни личности прѣзъ минжитѣ 7 години или по-добре, че е имало и други личности, които сж влизали въ неговия кабинетъ, то ще трѣбва по-точно да се опредѣли: да ли само на тия министри ще трѣбва да се изслѣдватъ дѣлата, които бѣхъ прѣзъ 1894 година, т. е. които завари 18-й Май или и на тия, които сж били въ кабинета му прѣзъ по-първитѣ години? Тоя въпросъ е твърдѣ важенъ, защото трѣбва да знае и коммисията и ние какво ще работимъ.

Ако погледнемъ на съдържанието на чл. 155-й отъ Конституцията, ние ще видимъ, че министритѣ се даватъ подъ сждъ отъ Нар. Събрание само за измѣна на отечеството или на Князя за нарушение на Конституцията, за прѣдаство или нѣкаква вѣрда, причинена на Княжеството за лична полза. Сега съ прѣдложението на г-на Губидѣлникова, се иска да се издирятъ и всичкитѣ нарушения на Конституцията, която ние обичаме да наричаме свята. Ако вземемъ отъ 1879 година да търсимъ, да ли има нарушения на тая Конституция, ще видимъ, че има много такива нарушения. Най-напрѣдъ има нарушение на чл. 1-й отъ Конституцията съ измѣнението територията на Княжеството, а въ други врѣмена сж нарушени много други членове отъ тая Конституция, между които е и чл. 8-й, въ който е казано, че лицето на Князя е священо и неприкосновено. По-нататкъ нарушени сж и други нѣкои членове, което никой отъ насъ не може да оспори. Слѣдователно, ако има да търсимъ

тия лица, които сж нарушавали Конституцията въ разни врѣмена, трѣбва да ги търсимъ всичкитѣ, а не да търсимъ едни, а други да пропуснемъ. (Димитръ Йоновъ: Има ли нѣкаждѣ въ Конституцията да е казано, че могатъ да се отварятъ писмата на хората?) И азъ казвамъ, че въ Конституцията нѣма да е казано, че могатъ да се отварятъ писмата на хората, защото тамъ е казано, че частната корреспонденция е неприкосновена, че правата на собственост сж също неприкосновени, че частнитѣ писма или частната корреспонденция съставлява тайна и се брой за неприкосновена. (Д-ръ М. Цачевъ: Хубаво, но да не е записалъ хората като овцѣ; да не ме е държалъ една година подъ затворъ и да ме опропаства, защото не съмъ му билъ по кефа). Азъ не искамъ да го защитавамъ; азъ за всичко ще говорѣмъ. Сега, за да се разберемъ, ще кажъ, че азъ не съмъ противъ даванетоъ подъ сждъ на едного или другиго, но, казвамъ, да се опредѣли датата, отъ която коммисията ще да почне своето изслѣдване. Ние знаемъ какво ще се изслѣдва, но отъ кога да почне това изслѣдване коммисията, не е опредѣлено. Ето защо, азъ мисля, че ще се съгласите съ мене, да се опредѣли датата, отъ която да почне коммисията своята работа. Щомъ като е тъй, тогава да почнемъ отъ 1879 година, отъ когато почватъ нарушенията и тогава да търсимъ всичкитѣ личности; и отъ тогава насамъ, ако има да се дава нѣкой подъ сждъ, да го дадемъ, а ако нѣма, да го не даваме. Тая анкета ще искара на яве кои отъ нашитѣ министри до сега сж нарушили Конституцията и сж грабили народната пара и кои не сж. Затова, азъ съмъ на мнѣние, коммисията да не бжде отъ 7 члена, а отъ 12; да се раздѣли на двѣ секции и да почне своитѣ изслѣдвания отъ 1880 година. Тая коммисия да се не ограничи да търси смѣтка само на управницитѣ въ Сѣверна България, но да търси смѣтка и нарушения и на ония въ Южна България, защото прѣди съединението на Южна България, тогавашната журналистика знаемъ какво пишеше; именно, тя пишеше, че имало нѣкакви неправилности въ управлението и израсходване на сумми не споредъ прѣдписанието на законитѣ. И разбира се, както въ Сѣверна България, така и въ Южна, хората сж били съгрѣшили, слѣдователно, щомъ искаме да бждемъ толкова справедливи, не можемъ да желяемъ друго, освѣнъ тая коммисия да се раздѣли на двѣ секции и да почне дѣлата си, като захване издирванията на закононарушенията и злоупотрѣбленията отъ двѣтѣ страни на Балкана и слѣдъ като извърши всичко, да ни даде два доклада за това, което е направила. Повтарямъ да кажъ, че ако има кого да обвиняваме, ще го обвинимъ, а ако има да оправдаваме нѣкого, ще го оправдаемъ. Да стане така, щото кой каквото е дробилъ, такова и да куса, па сетѣ каквото ще нека да бжде. Ако ние почнемъ само отъ извѣстна дата да търсимъ, или ако ограничимъ тия изслѣдвания да станѣтъ напр. само отъ 1887 година, тогава ще излѣзе, че ние признаваме, какво всичко онова, което е станжло прѣзъ минжлото врѣме отъ освобождението до 1887 година, е било добро, и че е тѣкло прѣзъ това врѣме медъ и масло; че никакви нарушения на Конституцията и на законитѣ не сж ставали и че, слѣдователно,

държавниятъ сумми сж израсходвани правилно и редовно. Нѣма да направимъ нищо лошо, ако рѣшимъ, щото комиссията да захване по отъ далеко. Въ 1885 година, помнѣхъ хубаво, отъ исключителнитѣ обстоятелство, които врѣмената докараха и тогава имахме нередовности и неправилности; и тогава, напримѣръ, имаше неправилно израсходване на сумми, крадение на кожи и реквизиция и за всичкитѣ тия нѣща архивитѣ стоѣтъ. Прочее, като е тѣй, защо да не захванемъ отъ тѣхъ? Нека се занимае Нар. Събрание съ тѣхъ (Ст. Бобчевъ: И минѣлата година на ли бѣхте прѣдставителъ, защо не говорихте за тия работи?) За всичко ще говорѣмъ. (Дим. Йоновъ: Тогава да закачимъ да диримъ смѣтка и на Одринския Валия). За всичко ще говорѣмъ. (Ст. Бобчевъ: Обяснете ни, напримѣръ, защо мълчяхте лани и защо не казахте тия работи тогава? (Единъ гласъ: Ами в. „Плѣвень“?) И за него ще кажъ. Тогава до 1888 год. е било правилно и редовно и ще признаете, че не е нарушавано нищо, когато всички знаемъ, че въ 1886 година се наруши Конституцията, като откраднахъ Княза. Трѣбва, прочее, да търсимъ и единѣ и другитѣ.

Затова, азъ се присѣдинявамъ къмъ мнѣнието на г-на Губидѣльниковъ, съ разлика само, щото тая комиссия да се състои отъ 12 члена и датата на изслѣдванието да се опрѣдѣли 1880 година и отъ тогава и до сега комиссията да издири всичко.

Тр. Китанчевъ: Азъ отъ начало не искахъ да взема думата да говорѣмъ по тоя въпросъ, да не би да ме обвинѣтъ като човѣкъ до нѣкъдѣ заинтересуванъ; като човѣкъ, който освѣтъ общата злоба, която е накинѣла въ сърдцето на българския народъ, освѣтъ злобата на интелигентната сила на България, която кипи още противъ тираническия режимъ на Стамболова, имамъ и лична злоба противъ човѣка, противъ когото днесъ се е повдигнало негодуванието на цѣлия народъ. Не искахъ да вземамъ думата, казвамъ, но прѣдизвиканъ съмъ отъ други нѣкои господа, а главно отъ краткостта на врѣмето, прѣзъ което ще разгледваме тоя въпросъ. Ако да знаехъ, че ще се продължи тая сесия на Нар. Събрание, тогава щѣше да бѣде друго нѣщо, но работата е, че не знаемъ да ли ще се продължи сесията или не.

Г-да прѣдставители! Вчера, когато говорихъ по единъ въпросъ, азъ изказахъ моето голѣмо съжаление, че на министерскитѣ кресла не сѣдѣтъ г-да министритѣ. И днесъ съмъ пакъ принуденъ да изкажъ това съжаление. Сжщо така съмъ принуденъ да изкажъ моето крайно съжаление и за това, че при разискванието на много други въпроси, г-да министритѣ не присѣдствуватъ тукъ, а особенно надлѣжнитѣ министри, които ще бѣдѣтъ задѣлжени да отговарѣтъ или да даватъ нѣкои обяснения за нѣкои работи. Ако да бѣше сега тукъ г-нъ Министръ-Прѣдсѣдателъ, и, ако да бихъ могълъ да го попитамъ и той да ми отговори, да ли настоящата сесия на Нар. Събрание ще може да бѣде продължена, тогава нашитѣ разисквания бихъ били на половина съкратени. (Единъ гласъ: Това отъ насъ зависи.) Отъ насъ зависи, но и отъ тѣхъ зависи. Като ни испѣдѣтъ на 15-й Декемврий, азъ ще ви питамъ тогава.

Г-да прѣдставители! Тукъ сме повикани да разискваме върху едно прѣдложение отъ г-на Губидѣльниковъ. Ние въ дадения случай можемъ само косвено да разискваме за даване подъ сѣдъ на бившия кабинетъ; но въ всѣки случай, азъ мислѣмъ, че по-напрѣдъ трѣбва да се разясни въпросътъ, а именно, оня въпросъ, който се повдигна отъ г-на Добриновича, и който ние не можахме да разрѣшимъ нито тѣй, нито иначе. Моля само едно нѣщо. Прѣди да почнѣмъ да говорѣмъ по-нататѣкъ, желая да се рѣши отъ Нар. Събрание и да се искаже точно: ако приеме това прѣдложение, било тѣй както го прѣдлага г-нъ Губидѣльниковъ, било тѣй, както би се измѣнило по-послѣ или би се прѣредактирало, да ли нѣма да бѣде единъ видъ прѣдрѣшение на въпроса за отдаване подъ сѣдъ на Стамболова и кабинетътъ му, и утрѣ или въ други день, ако нѣкой отъ г-да прѣдставителитѣ, подкрепенъ отъ нужното число прѣдставители, излѣзе и внесе прѣдложение за отдаването на Стамболовия кабинетъ подъ сѣдъ, да ли нѣма да му се възрази: оставете за сега туй ваше прѣдложение, защото имаме анкета, която ще изслѣдва работата. (Гласове: Нѣма, нѣма!) Добрѣ, нека се разрѣши още сега, че въпросътъ за отдаването на Стамболова подъ сѣдъ не е прѣдрѣшенъ. (Гласове: Не, не се прѣдрѣшава!)

Прѣсѣд.: Не, г-нъ Китанчевъ! Естествено е, че съ това прѣдложение на г-на Губидѣльниковъ не се прѣдрѣшава въпросътъ за отдаването на Стамболова подъ сѣдъ.

Тр. Китанчевъ: И така, г-да прѣдставители, значи, че тая анкетна комиссия, която се иска да се назначи, ще бѣде само да изслѣдва закононарушенията и злоупотрѣбленията, а нѣкъ всѣки другъ, който желае по-послѣ да внесе прѣдложение за даването подъ сѣдъ на Стамболова, може да направи такова и нѣма да бѣде отблѣснато. Азъ вземамъ актъ отъ тия думи и ще продължъ да говорѣмъ по-нататѣкъ.

По принципъ, азъ не съмъ противъ прѣдложението въ такава смисълъ, въ каквато го направи г-нъ Губидѣльниковъ. Азъ съмъ на мнѣние даже, че такъво прѣдложение бѣше нужно да се направи по-рано. Извѣстно е, г-да прѣдставители, че слѣдъ паданieto на Стамболова, на 18-й Май, се повдигна голѣмъ викъ — даже и отъ Министри, които бѣхъ съ него — и всички искаха даването му подъ сѣдъ. Распрѣснъ се даже слухъ по едно врѣме, че въ Министерския свѣтъ било вземено нѣкакво рѣшение и се било възложило на г-на Министра на Правосѣдието, г-нъ Радо-славовъ, да направи разслѣдванието. Видѣхме даже и разни документи по злоупотрѣбленията, обнародвани въ вѣстницитѣ. Но, за голѣмо съжаление, това бѣше само въ първото врѣме, когато се имаше страхъ да не би Князътъ да повика пакъ Стамболова на властъ; но щомъ минъ тоя страхъ, никакви документи вече не се печатаха, а вѣрватъ ли, че нѣма такива документи? (Гласове: Да, има!). Ако има, защо не се печататъ? Защо не се кажѣтъ? Ние мислѣхме, че правителството въ своето искрено желание да помогне на народното прѣдставителство и да удовлетвори общото желание на народа, щѣше да напечата и събере всички данни и да ги прѣдстави на народното прѣдставителство.

Обаче, ето вече че се минж мѣсецъ и половина и ние нищо не виждаме. Азъ ви увѣрявамъ тукъ, че безъ помощта на правителството, безъ помощта на чиновницѣтъ, не е възможно да се издири нищо. Защото, ако нѣмаме на рѣцѣ всичката архива и безъ указанието отъ когото трѣбва, много мѣчно ще съберемъ нѣщо. Знаѣжъ какво ще ми отговорите? Ще ми кажете, че като народенъ прѣдставитель вамъ е отворено на всѣкъ, имате право и можете да отидите въ всѣка канцелария и да взимате разни книжа. Това е тѣй, но знаете ли, че може да се намѣри нѣкоя канцелария, която да се откаже да даде исканитѣ книжа, като каже, че ние нѣмаме такива книжа или пъкъ, че това, което вие искате, е конфиденциаленъ рапортъ, затова не може да ви се даде, или пъкъ може да каже: това ваше искание е незаконно. Азъ знаѣжъ, че единъ бившъ народенъ прѣдставитель отиде единъ пъкъ въ Министерството на Правосъдието и поиска конфиденциалния рапортъ на Прокурора при Свищовския окръженъ сѣдъ по изборитѣ, и не му се даде. Казано му било, че нѣма. Другъ единъ прѣдставитель бѣше отишълъ въ Банката да иска документитѣ по смѣткитѣ на Нар. Събрание, и тамъ му отказахъ и пр. и пр. Такова нѣщо не може ли да стане и сега? Тукъ е важно, да иматъ желание да помогнатъ тия, въ рѣцѣтъ на които се намиратъ архивитѣ; защото, когато ще искашъ да обвинявашъ единъ човѣкъ, трѣбва да имашъ документи за това. Слѣдователно, намъ сѣ нуждни такива документи, които да ни послужатъ, за да се постигне цѣльта. Ние видѣхме, че правителството искара въ началото нѣколко документи, като ги напечата, но най-важнитѣ виждаме, че ги нѣма още. Затова, прѣдложението на г-нъ Губидѣльниковъ е свършено на мѣстото си и трѣбва, за да се осъществи, да има специално избрани хора, които да отидѣтъ да изискатъ нуждитѣ документи отъ архивитѣ, и да извлѣкѣтъ каквото е нужно. Така сѣщо трѣбва да се молѣтъ г-да Министритѣ и всичкитѣ чиновници, които располагатъ съ архивитѣ, да оказватъ нужното съдѣйствие на комисията. (Гласове: Това е обяснително. М. Ив. Маджаровъ: Нѣма да ги молимъ, а сѣ длѣжни да указватъ на всичко, което ще иска парламентарната комисия.)

Г-да прѣдставители! Азъ казахъ най-напрѣдъ, че не бихъ станѣлъ да говоря, ако нѣмахъ прѣдъ видъ краткостта на врѣмето. Вие знаете, че оставѣтъ още нѣколко засѣдания, отъ които, като изключимъ сѣботнитѣ, които сѣ изключително за разгледане на прошения, то едва ли ще можемъ да разгледаме тия прѣдложения, които сѣ внесени до сега; едва ли можемъ да прокараме бюджетитѣ. Ако би да захванемъ работата по-сериозно, и, ако би дѣйствително да искаме да дадемъ подъ сѣдъ Стамболова съ всички доказателства, съ които располагатъ държавнитѣ архиви, въ такъвъ случай не можемъ да отбѣгнемъ Законътъ за сѣдението на министритѣ отъ 1880 година, който е единичниятъ законъ, по който ще сѣдимъ, който и да е и какъвто и да е министръ. Тоя законъ гласи, дѣйствително, че всѣки народенъ прѣдставитель може да внесе прѣдложение за даване подъ сѣдъ на който и да е министръ, слѣдъ като подпишѣтъ на това негово прѣдложение $\frac{1}{4}$ отъ

членовѣтъ на Нар. Събрание; но е казано, че вжтрѣ въ това прѣдложение трѣбва да бѣдѣтъ показани всичкитѣ факти.

Г-да прѣдставители! Азъ мислѣжъ, че не е нужно да ви убѣждавамъ и да ви казвамъ, че азъ съмъ единиятъ, който бихъ желалъ да повдигнѣ тоя въпросъ и да поддържамъ тия обвинения. Но азъ като народенъ прѣдставитель, особено като човѣкъ, който съмъ билъ лишенъ 3 години отъ възможността да знамъ какво е ставало по вънъ, не располагамъ въ своитѣ рѣцѣ всичкитѣ нуждни факти. Затова, казвамъ, че ако бихъ направилъ туй прѣдложение, за даванетоъ подъ сѣдъ на тоя кабинетъ, даже и на другитѣ кабинети, азъ не бихъ могълъ да го поддържамъ днесъ за днесъ, а пъкъ то се иска ей-сега.

Има и друго обстоятелство. Въ самия тоя Законъ за сѣдението на министритѣ, въ чл. 3-й мислѣжъ, да е казано, че три дена слѣдъ като единъ народенъ прѣдставитель внесе прѣдложението, трѣбва да се прати прѣписъ отъ него на надлѣжния министръ, който се дава подъ сѣдъ, за да дойдѣ вжтрѣ въ Събранието и да даде обяснения. Сега, като е така, имате ли на рѣцѣ всичкитѣ факти, които трѣбватъ, за да стане това още тая недѣля? Съ това азъ не искамъ да кажъ, както прѣждеговорившитѣ съ забикалки искахъ да го кажѣтъ, че едва ли има такива факти. Не, тѣ сѣ съ хиляди, но трѣбва да бѣдѣтъ приведени въ порядѣкъ, да сѣ на лице и като захване да отрича, да кажемъ: нѣ, виждѣ си мурафета. (Ст. Бобчевъ: Ами, че тая е цѣльта на прѣдложението!) По-послѣ е казано въ тоя законъ, че щомъ се внесе прѣдложение за даване подъ сѣдъ и слѣдъ като се повика надлѣжния министръ да отговаря, Нар. Събрание влиза въ разискване: да ли сѣ достатѣчни фактитѣ, да се даде подъ сѣдъ надлѣжния министръ или остава прѣдложението безъ послѣдствие; и въ това разискване има право да вземе участие самия подсѣдимъ министръ и да говори противъ прѣдложението подиръ всѣки депутатъ, който поддържа обвинението. И слѣдъ като рѣши Нар. Събрание това, избира една 12-то членна комисия, на която възлага да издири всичкитѣ злоупотрѣбления и да прѣдстави своя докладъ въ Нар. Събрание. Избраната 12-то членна комисия, съгласно чл. 6-й отъ Закона за сѣдението на министритѣ, е длѣжна непрѣменно до края на сесията, да прѣдстави своя рапортъ прѣдъ Нар. Събрание. (Единъ гласъ: На прѣдмѣта! Ние знаемъ закона). Това е на прѣдмета; бѣдете малко търпѣливи. Казвамъ, сѣщата тая комисия е длѣжна да прѣдстави своя докладъ и своето заключение още въ сѣщата сесия на Нар. Събрание. А това, което ви навеждамъ, г-да прѣдставители, не е за да ви расправямъ бабини деветини, а за да ви убѣдѣжъ, че сега-сега, даже до края на сесията, даже да искаме да се извърши даванетоъ подъ сѣдъ, е невъзможно, защото не остана врѣме. Тая е причината, гдѣто съмъ на мнѣние, ако сериозно искаме даванетоъ подъ сѣдъ на Стамболовия кабинетъ, да остане прѣдложението на г-на Губидѣльниковъ (Прѣдсѣдателското мѣсто заема Подпрѣдсѣдательтъ г-нъ Д-ръ Янколовъ.), но само по това прѣдложение азъ ще поддържамъ говореното отъ ония г-да оратори, които гово-

рихъ прѣди мене. Азъ сжщо така поддържамъ, че трѣбва да стане измѣнение въ такава смисълъ, щото да се избере една специална коммисия, която да издири прѣстѣпленията, злоупотрѣбенията съ власть и другитѣ закононарушения отъ Стамболова и отъ неговитѣ кабинети, отъ началото на неговото министерствование, до 18-й Май 1894 год. Обаче, сжщеврѣменно, азъ прѣдлагамъ да се назначи и друга коммисия, — даже сега може да се рѣши това, безъ особено прѣдложение — която да бжде пакъ парламентарна коммисия и която да разгѣда всички дѣла на бившитѣ министерства, отъ началото, до въсканчането на министерския чинъ на Стамболова. Азъ мислѣхъ, че ако поставимъ така широко въпросътъ, ще бжде по-добрѣ и нѣма отъ никакви хора да се плашите. Нека направимъ тѣй, щото да излѣзе, че всѣки който е вършилъ нѣщо да отговаря за него. Казахъ нѣкои, че щѣло да се захване нова ера; нека се захване, нека се разчисти всичко, нека захванемъ отъ начало. (Единъ гласъ: Гдѣ ще ги търсимъ?) Ще търсимъ министри-прѣдседателитѣ. Въ таквъ случай, ако това не се приеме, то поне да се прѣредактира прѣдложението на г-на Губидѣликова по таквъ начинъ: „Възъ основание на чл. 106-й и 109-й, алинея 2-а отъ Конституцията, правѣхъ прѣдложение да се назначи една парламентарна испитателна коммисия, състояща отъ 7 лица народни прѣдставители, която да извади въ извѣстность всички ония злоупотрѣбления на власть, нарушения на Конституцията и законитѣ на Княжеството, както и злоупотрѣбленията на държавни пари, които сж станали прѣзъ врѣмето на управлението на бившия министър-президентъ Стамболовъ и неговитѣ кабинети отъ началото на неговото управление до 18-й Май 1894 година.“ Прѣдлагамъ такава редакция на прѣдложението на г-на Губидѣликова и го моляхъ, ако желае, да се съгласи съ тая редакция; ако не, моляхъ да се гласува прѣдложението, когато дойде врѣмето за гласуване, тѣй както азъ казахъ.

Г-да прѣдставители! Моляхъ ви се, има да кажъ още нѣколко заключителни думи. Желателно е, ако е възможно, на мѣсто 7 члена да бждѣтъ повече, понеже работата, която ще се прѣдвиди да върши тая коммисия, ще бжде доста сериозна и голѣма. Вѣрвамъ така сжщо, че г-нъ Губидѣликовъ ще се съгласи съ менъ, намѣсто 7 души да бждѣтъ 12 или 15 души, защото тукъ не е много важно да се препираме и да разсѣждаваме за числото; но ако сж повече, тѣ ще се раздѣлятъ на секции и ще могатъ по-добрѣ да работятъ. За числото повтарямъ, не искамъ да се препирамъ; но колкото за прѣдложението, мислѣхъ, че трѣбва непрѣменно да се прѣредактира, както азъ казахъ, защото не разбирамъ: какъ ще се сжди Стамболовъ само за послѣдната година, когато всѣки отъ насъ знае, че най-голѣмитѣ злоупотрѣбления сж станали въ 1887 година, когато стана избиването на толкова избиратели въ Кутловица и Пѣвненъ и пр., както и други още много прѣстѣпления? Какъ можете да го сждите само за послѣдната година, а за прѣдишнитѣ да се не споменува нищо? Така щото, ако искате да сждите тия хора, и ако имате сериозно желание да се издириятъ и намѣриятъ всичкитѣ

злоупотрѣбления и прѣстѣпления, трѣбва да се захване непрѣменно отъ началото и до края. Но, г-да прѣдставители, съвсѣмъ не трѣбва да се обръща внимание на това, че Стамболовъ трѣбва да се сжди само за ония прѣстѣпления, които е вършилъ като Министъръ на полицията, защото най-важнитѣ негови прѣстѣпления сж извършени съвмѣстно съ неговитѣ другари. Защото щомъ го повика Нар. Събрание да даде отговоръ на извѣстенъ въпросъ, тѣй може да ви каже: прочетете еди кой протоколъ на Министерския съвѣтъ, на когото азъ съмъ билъ само прѣдседател. Слѣдователно, ще почне издирването отъ самото вѣтѣване на власть и до края. (Д-ръ М. Цачевъ: Съгласни).

Ако г-да прѣдставители, се съгласите съ приемането на това прѣдложение, тогава азъ имамъ да направѣхъ една бѣлѣжка, която се състои въ това: вие знаете твърдѣ добрѣ, че има прецедентъ въ нашитѣ Народни Събрания съ избирането на една анкетна коммисия по издирването смѣткитѣ и прочее на едно отъ бившитѣ управления. Тая анкетна коммисия сжщо отложи работата за идущата сессия, но нищо не се извърши. Даже бѣхъ се започнали докладитѣ ѝ и нѣкои отъ тия ѝ доклади се напечатахъ; обаче тогава обстоятелствата до такава стѣпень се запетлявахъ, щото работата на коммисията останѣ. Азъ знахъ, че единъ отъ докладчицитѣ на тая коммисия се показва толкова некоректенъ, за да не кажъ друга нѣкоя по-силна дума, щото тия документи, които коммисията бѣше събрала тогава, не излѣзохъ на яве и така работата останѣ неизслѣдвана напълно. Азъ много съжелявамъ за това, и ще кажъ, че ако би да стане и сега тѣй, да се замоталевятъ работитѣ, тогава по-добрѣ да не става нищо. Затова, ние трѣбва непрѣменно да опредѣлимъ единъ срокъ на тая коммисия и той да бжде по-късъ, защото при доброто желание на правителството и чиновницитѣ, може да се направи всичко най-много въ 3 мѣсеци. Въ тоя срокъ коммисията ще може да издири и прѣдстави всичката работа. Отъ друга страна, азъ бихъ желалъ да се даджѣтъ още отъ сега нѣкои инструкции на коммисията и то такива, щото тя при изслѣдванията си да не взема самитѣ документи отъ дѣлата отъ министерствата, а тия документи да си останѣтъ при дѣлата, а отъ тѣхъ коммисията да взема само завѣрени прѣписи; защото, щомъ единъ пѣтъ се изваджѣтъ отъ дѣлата, възможно е да се изгубѣтъ и послѣ да ги нѣма нито въ дѣлата, нито въ архивата на коммисията. (Единъ гласъ: Кой е направилъ това?) Направилъ го е единъ приятель. И тѣй, г-да прѣдставители, азъ съмъ на мнѣние, че може да се даде най-много 3 мѣсеци срокъ на коммисията и въ продължение на тия три мѣсеци, тя да бжде задлѣжена въ отдѣлна книга да напечата всички документи и да ѣхъ распрати на всичкитѣ г-да народни прѣдставители. А пѣкъ ако е възможно да се продължи сегашната сессия, то въ таквъ случай, това нѣщо може да се извърши още сега въ тая сессия, защото трѣбва да признаемъ, че хората, дѣйствително, очакватъ много нѣщо отъ насъ въ това отношение.

М-ръ Д-ръ Василь Радославовъ: Г-да прѣдставители! Азъ не искахъ да зема думата по единъ въпросъ, който е повече ваша работа, но понеже се спомѣнѣхъ отъ г-на Китанчева,

че Министерският съвет бил направил някакво си постановление или земал някакво решение за да се прегледат злоупотребленията на бившия режим и което постановление било възложено за изпълнение мен, въ качеството ми на Министър на Правосъдието, азъ заявявамъ, че такова решение не е имало и че това е само слухъ. Такова постановление няма и таква обязанност не ми е възлагана. За това правя тая поправка, за да не би някой да мисли, че азъ не съмъ извършилъ това, което ми е било възложено, и което иначе съ удовольствие щяхъ да направя.

Освѣнъ това, искамъ да кажа няколко думи за ония чиновници, които сж постъпили много коректно, като не сж позволили да се взиматъ прѣписи отъ разни книжа; защото тѣ сж това се изпълнили своята обязанност. Тѣ не знаехъ, нито познаватъ прѣдставителитѣ, нито пъкъ послѣднитѣ иматъ за такъвъ случай легитимационни карти, или пъкъ някой външенъ знакъ, щото чиновнитѣ да познаватъ прѣдставителитѣ и да имъ даватъ съ удовольствие това, което желаетъ. Азъ вѣрвамъ, Нар. Събрание ще признае, че чиновнитѣ сж дѣйствували коректно, защото иначе, ако си позволятъ да даватъ прѣписи, това би ни завело много далечъ. Не искамъ да обвинявамъ никого, но въ нашето 15 годишно управление сж ставали такива работи, че разни документи сж се губили, не само отъ управленията, но даже и отъ Нар. Събрание.

Относително прѣдложението на г-на Губидѣлникова, искамъ да кажа няколко думи. Азъ съмъ на мнѣние да се приеме така, както е направено, защото то е направено съгласно Конституцията, и грѣшатъ ония приятели, които искаха да кажатъ, че има дума за даване Министритѣ подъ сждѣ. Тоя въпросъ не се разрѣшава. Тукъ се прави прѣдложение за избиране една парламентарна анкетна комиссия, която да разгледа дѣлата на управлението у насъ. Турете срокъ отъ 15 или 16 години напредъ, това е за насъ все едно. Недѣйте мисли, че има някой, който да се страхува за дѣлата си, които е извършилъ. Ако е виновенъ, нека отговаря. Тукъ има другъ въпросъ, който изхожда отъ ясното прѣдписание на Конституцията: да се избере испитателна комиссия. Защо се смѣватъ тия два въпроса съ даването подъ сждѣ на Министритѣ или на извѣстенъ Министъръ? Законътъ за сждане на Министритѣ е изработенъ въ 1880 год., защото се е видѣло за нужно, че трѣбва да има законъ, който да прѣдвижда съгласно Конституцията извѣстни прѣдписания по прѣстъпленията, направени отъ страна на Министритѣ. Така щото, тоя законъ, при всичко че не е до тамъ ясенъ, но неговитѣ постановления сж написани български и няма нужда да се тълкуватъ тукъ. Когато дойде време да се говори зарадъ тѣхъ, кога дойде редъ да се разисква за слѣдственната комиссия, за обясненията на Министритѣ, ще видимъ. Затова да се не разисква повече по тоя въпросъ, а да се пристъпи къмъ гласуване на прѣдложението на г-на Губидѣлникова. (Гласове: Исчерпанъ е въпросътъ!)

Д-ръ Ст. Даневъ: Г-да народни прѣдставители! Вамъ е извѣстно, че една отъ вашитѣ задачи е да издирите причинитѣ на лошото управление, което прѣзъ време на Стам-

боловото властване бѣше станжло пословично у насъ. Г-нъ Губидѣлниковъ съ своето прѣдложение ни иде на помощъ за изпълнение на тая задача и няма съмнѣние, че както много други събратия и азъ ще ржкоплѣжъ на това негово прѣдложение; защото то ни дава възможностъ да вникнемъ въ минжлото на Стамболовия режимъ, да извадимъ на лице закононарушенията, прѣвишенията съ власть, разсишничествата на държавната пара; да изобличимъ виновнитѣ и въ случай на нужда да ги дадемъ подъ сждѣ. Ако вземахъ думата, не ъхъ вземахъ съ цѣль да подкрѣпѣмъ по принципъ прѣдложението на г-на Губидѣлникова — то не се нуждае отъ такава подкрепа, — а ъхъ вземахъ да направя няколко забѣлжки.

Първата бѣлжка е, че упрѣкитѣ срѣщу това прѣдложение не сж до толкова основателни. Най-първо, възражението, което се направи на прѣдложението на г-на Губидѣлникова, бѣше, че то било излишно, защото ставало съ цѣль да се дажатъ подъ сждѣ някои министри, а въ такъвъ случай, вмѣсто да се назначава испитателна комиссия, най-цѣлесъобразно било, да се пристѣпало къмъ депопирание на особено прѣдложение, за даването подъ сждѣ на министритѣ и по установения редъ да му се давалъ оня ходъ, който законътъ прѣдвижда. Азъ мисля, че незаслужа да се спираме върху тоя упрѣкъ, защото няма прѣдложение за даването подъ сждѣ на министритѣ; пъкъ и да имаше такова, нещѣше да може, по причина на късотата на времето, да му се даде край прѣзъ тая сессия.

Независимо отъ това, по моето мнѣние, ние не сме достатъчно подготвени за да разискваме за сега такава сериозна работа.

Като оставямъ прочее тоя въпросъ на страна, спирамъ се да кажа няколко думи по отношение на възражението, че не точно и не пълно било формулирано прѣдложението на г-на Губидѣлникова. По тоя поводъ исказа се желание да се означа срокъ, въ който комиссията да свърши работата и да приготви своя рапортъ. Азъ съмъ на мнѣние да се побърза съ разслѣдванието, за да могатъ и другитѣ г-да, които не сж членове на комиссията, да видятъ какво е направила тя и ако има нящо да попълнятъ, да могатъ направи това своевременно. Чини ми се, че е право да се опрѣдѣли срокъ, но не дълъгъ срокъ. По моему единъ срокъ отъ 6 мѣсеца е достатъченъ. Очевидно е, г-да прѣдставители, че ние слѣдъ няколко дена ще се разотидемъ и ще се съберемъ не по-рано отъ идущата година. Ако 3—4 мѣсеца прѣди свикването на Народ. Събрание имаме доклада на комиссията, ще видимъ има ли непълнота и ще направимъ своята длъжностъ да го допълнемъ. Даже и по-рано да бжде готовъ доклада на комиссията, Нар. Събрание не ще може да направи нищо, защото не заседава. Ето защо азъ мисля, че трѣбва да се прѣвиди единъ срокъ поне отъ 6 мѣсеца.

На второ мѣсто правя една бѣлжка, която по моему е умѣтна и тя е, какъ да се разбира думата „кабинетъ.“ Ако бѣше рѣчь да се изслѣдватъ дѣлата на послѣдния кабинетъ тѣй, както бѣше съставенъ на 18-й Май т. г., азъ прѣвъ щяхъ да намѣря прѣдложението на г-на Губи-

дѣлниковъ за съвѣтъ излишно. Но г-да народни прѣдставители, и азъ разбираме думата „кабинетъ“ въ по-широка смисълъ; а именно, че тя се отнася до цѣлий кабинетъ на Стамболова изобщо; тоя кабинетъ съществува отъ минутата, когато пръвъ пжтъ Стамболовъ бѣ повиканъ да състави министерство (Гласове: Вѣрно!) Ставахъ дѣйствително нѣкои частични промѣнения въ него, но Стамболовъ не е давалъ оставка. Прочее, трѣбва да се приеме, че неговий кабинетъ бѣше на властъ отъ 1887 година до 18-й Май тая година. (Гласове: Вѣрно!) Като вѣрвамъ, че г-нъ Губидѣльниковъ тѣй разбира думата кабинетъ, ще се удовлетвори навѣрно ония г-да прѣдставители, които би мислили, че задачата на комисията ще бѣде ограничена.

Още една забѣлѣжка, г-да прѣдставители. За мене е важно да се знайтъ атрибутитѣ на тая анкетна комисия. Не е достатъчно да има 7 души, натоварени да прѣровѣжтъ архивата на минжлия режимъ, а по моето мнѣние трѣбва да искажемъ нашитѣ възглѣдове, какъ гледаме на правата, които ще има тая комисия, и съ какви атрибути ще ѝ облячемъ. Само ако бждемъ ясни върху тоя въпросъ, може да бжде поставена комисията въ положение да отговори на оная цѣль, за която ѝ назначаваме. Азъ полагамъ, че за постижение на цѣльта си, комисията трѣбва да може да рови архивата на минжлото както и да испытва разни личности. Питамъ обаче, дава ли ѝ се това право отъ Конституцията и законитѣ? Конституцията съдържа общи правила, че Нар. Събрание може да избира комисии парламентарни, за да испытва ходътъ на управлението. Нищо повече. Тоя текстъ е тъменъ и за това твърдѣ често при назначаванieto на парламентарнитѣ комисии, Народнитѣ Събрания сж влизали въ конфликтъ съ изпълнителната властъ. Това дѣйствително не се е случвало у насъ, но на други мѣста е ставало. Вамъ е извѣстно, че по Панамската афера въ Франция комисията, назначена да издири кой е замѣсенъ въ тая афера, се тури въ конфликтъ съ Министра на Правосъдието, защото послѣдния не искаше да ѝ даде нѣкои документи. Затова, желателно е да се искажемъ ясно и откровенно, какви права мислимъ да дадемъ на тая комисия. По моето мнѣние, изпълнителната властъ въ всѣко отношение трѣбва да улѣснява испытателната комисия въ нейната задача и да се турѣжтъ на расположението ѝ всичкитѣ книжа и архиви, които има, защото другояче и при най-добрата воля не ще може да се постигне цѣльта. Като приемаме прочее прѣдложението на г-на Губидѣлниковъ, моля да бжде вписано въ протоколитѣ, че сме го приели въ тая смисълъ, че на комисията се даватъ права да рови архивитѣ по всичкитѣ министерства и че изпълнителната властъ нѣма право да крие каквито и да било слѣди отъ минжлия режимъ. Това на първо мѣсто. На второ мѣсто трѣбва да искажемъ, че всѣки български гражданинъ е длъженъ да се явява прѣдъ испытателната комисия. Споредъ закона, само виканий по сждебенъ редъ отъ сжда е длъженъ да се яви и да каже онова, което знае. Понеже тукъ се намираме прѣдъ комисия, облекчена съ сждебна властъ, Нар. Събрание като ѝ назначава, има длъжностъ и право, да опрѣдѣли нейнитѣ права. Да прѣвдимъ прочее, че тая комисия, между другото,

ще има право да испытва българскитѣ граждани и никой български гражданинъ да не смѣе да се откаже да се яви на поканата ѝ. Съ други думи тая комисия ще бжде облекчена съ сжщата властъ, съ каквата сж облячени и сждебнитѣ слѣдователи.

Ето моитѣ бѣлѣжки. Мисля, че за успѣха на дѣлото бѣше желателно да се обяснѣжтъ и опрѣдѣлѣжтъ атрибуциитѣ на комисията, както и да се истълкува думата „Кабинетъ“, защото само така тя, комисията, ще може да изпълни задачата си: да раскрие беззаконията, прѣвишенията съ властъ и разсипничеството на държавната нара, отъ минутата, когато Стамболовъ е стѣпилъ на властъ до 18-й Май. (Шумни ржкоплѣскания). Ходатайствувамъ прочее да се приеме прѣдложението на г-на Губидѣлниковъ.

Хр. Топузановъ: Искамъ г-нъ Губидѣльниковъ да даде обяснение по прѣдложението и да се свѣрши въпроса.

Тоне Радевъ: Г-да прѣдставители! Когато насъ ни избра народа за да дойдемъ тукъ да защищаваме интереситѣ му, често пжти се срѣскахме съ нашитѣ избиратели, кроехме тия работи и даже прѣди нѣколко дена като бѣхъ въ Шуменъ ми се каза, че даванието подъ на Стамболова нѣма да бжде друго, освѣнъ както въ Каравелово врѣме, съ докладитѣ на анкетната комисия, както и въ Цанковото Министерство въ 1883 година хиляди пжти се писа по вѣстницитѣ, че по шосето отъ Ломъ до тукъ имало злоупотрѣбени 900 и незнажъ колко хиляди лева. Имаше даже избрана комисия да провѣри и издири тия смѣтки. Даже се писа за това, че комисията била провѣрила смѣткитѣ; но азъ знажъ, че доклада на комисията не излѣзе на бѣль свѣтъ, защото е билъ продаденъ отъ Илия Вѣлчевъ на Хаджиенова за 300 наполеона. (Смѣхъ.) Въ Каравелово врѣме имаше доста доклади, но той въ течение на двѣ години не можа да ги изпълни. Ако и днесъ бжде сжщото, ако и днесъ остане нашето говорение, само да се запише въ дневницитѣ, по-добрѣ нищо да не правимъ. Азъ съмъ на мнѣние да се опрѣдѣли срокъ и да се назначѣжтъ хора, които да не се увличатъ, както ония, които сж назначавани по-напрѣдъ, но да гледатъ да оправдажтъ достойно довѣрието прѣдъ народа, който ги е избралъ и който ги е пратилъ да пазѣжтъ интереситѣ му. На мнѣние съмъ, че нѣма нужда повече да се говори за това да се прѣкрайтѣ дебатитѣ. (Шумъ.)

Геор. Губидѣльниковъ: Г-да прѣдставители! Азъ не мислѣхъ, че тоя въпросъ толкова врѣме ще заеме и ще се простремъ толкова върху него, върху всички подробности. При внасянието на това прѣдложение менъ ми бѣше извѣстенъ специалния Законъ за сждение на министритѣ. Но такова прѣдложение азъ не направихъ. Азъ направихъ прѣдложение въ тая форма, както е прѣдставено, а именно да се избере испытателна каммисия не произвольно, не безъ законно основание, а комисия, създадена на основание на чл. 106-й отъ Конституцията, алинея втора, която казва, че на Нар. Събрание се прѣдоставя правото да назначава испытателни комисии по управлението. Мотивитѣ за назначаванieto на такава комисия, азъ указахъ въ по-първитѣ обяснения, именно цѣлиятъ редъ нарушения. Оная радостъ,

която искаха народът на 18 Май, при падането на това управление, беше нова епоха. На тия основания, счетохъ за необходимо нужно да внесъ това предложение, да се назначи изпитателната комисия, която да събере, да установи всичко по управлението на паднлия на 18 Май кабинетъ. (Гласове: Отъ самото начало.) По тая дума много правилно обясни г-нъ Д-ръ Даневъ и хубаво се разбра, защото кабинетътъ, който паднъ на 18 Май, е починалъ своето съществуване отъ 1887 година. Въ тоя кабинетъ имало е измѣнение на Министри, но не е имало измѣнение на кабинетъ. Върху тая дума не трѣбваше да се простираме. Ето защо моето предложение се обясни, че се разбира, отъ когато шефа на тоя кабинетъ е поелъ управлението, именно отъ 1887 година до 18 Май т. г. (Гласове: Изрично да се тури това.) Мислѣхъ, че то е ясно. Ако г-да прѣдставителитѣ се въодушевяватъ отъ идеи по осезателни, отъ идеи да удовлетвориѣтъ желанието на българския народъ съ даването подъ сѣдъ на нѣкои бивши министръ; ако тѣ нѣматъ търпение да чакатъ свършването на работата на комисията, за да видятъ черно на бѣло всичкитѣ обвинения, които хвърлятъ на кабинета, върни ли сѣ, какви обстоятелства и данни съществуватъ, да не би да има прѣувеличения; ако не обичатъ да чакатъ, казвамъ, иматъ право да внесѣтъ особено предложение за даването подъ сѣдъ по извѣстни обстоятелства, било Стамболова, било другото когото искатъ. Азъ такова предложение не съмъ направилъ. Моето предложение се свързва въ тая форма, която по напредъ обяснихъ.

Колкото за правата на комисията, не ще съмнѣние, че като излизамъ отъ точката, че народното прѣдставителство е едно най-висше учрѣждение на Княжеството, че то има за задача да направлява сѣдбинитѣ на отечеството, че то има право да удобрява и съставя кабинетъ, не ще съмнѣние, казвамъ, че нито единъ Министръ, нито отдѣлнитѣ чиновници, ще се въспротивиѣтъ да дадѣтъ на тая комисия, излѣзла по одобрение отъ Нар. Събрание, всичкитѣ необходими свѣдения, които ще имъ поиска. Така щото по тоя въпросъ считамъ за излишно да се говори, защото произтича отъ самото естество на работата. Висшитѣ учрѣждения налагатъ своитѣ трѣбвания на по-нисшитѣ, и тия послѣднитѣ ще трѣбва да се подчиняватъ. (Конст. Досевъ: Ами по въпроса за гражданитѣ?) По въпросътъ за гражданитѣ, ще кажъ, че лица, които искатъ да помогнатъ, лица които искатъ да се оплачатъ, лица които искатъ да проявятъ извѣстни свѣдения, ако обичатъ може да се явятъ. Нѣмамъ нищо ако Нар. Събрание даде тая власт на комисията, т. е. да се облѣче съ сѣдебна власт и да има право да застава лицата, които трѣбва да се явятъ прѣдъ неѣ. По въпроса за срока счетовъ излишно да кажъ нѣщо, защото мислѣхъ, че тоя срокъ какъвто и да бѣде, не трѣбва да бѣде по дълъгъ отъ слѣдующата сессия. Единъ пътъ щомъ се установи, било 5 или 6 мѣсеца, комисията ще се постараетъ непрѣменно въ идущата сессия да прѣдстави своя докладъ. Азъ мислѣхъ, че съмъ ясенъ по всички точки и не остава нищо друго, освѣнъ да се гласува. (Гласове: Исчерпанъ е въпросътъ!)

Прѣдсѣд.: Има предложение за прѣкращение на дебатитѣ.

Илия Вълчевъ: Искамъ думата за лично обяснение.

Прѣдсѣд.: Имате думата.

Илия Вълчевъ: Ако земахъ думата, г-да прѣдставители, то беше зарадъ това, защото г-нъ прѣдговорившиятъ, именно г-нъ Радевъ, като говореше по въпроса за онаа анкетна и парламентарна комисия, която вие ще назначите за издирване на нѣкои незаконни работи и злоупотрѣбления на бившия кабинетъ, споменъ и каза, че такава комисия е имало и въ врѣмето, когато Каравеловъ управлявалъ България. Това, г-да народни прѣдставители, беше прѣзъ 1884 година, ако помнѣхъ добръ. Когато беше избрана тая анкетна комисия, народното прѣдставителство възложи на менъ длъжността прѣдсѣдателъ на тая комисия. Азъ могъ да засвидѣтелствувамъ тукъ прѣдъ васъ, че тогавашната анкетна комисия, не пожали ни трудъ, нито нищо, и направи, може да се каже, тщателно издирване отъ всѣкъдѣ, отъ гдѣто мислѣше да може да исчерпи нуждитѣ данни. Тая анкетна комисия, подиръ като извърши своята грамадна работа, отдѣлнитѣ докладчици на секциитѣ, както бѣхъхъ распрѣдѣлени, докладвахъ единъ по единъ отъ трибуната на Нар. Събрание. Една частъ отъ тия доклади бѣхъхъ напечатани. Под-голѣмата и най-важната частъ беше у менъ. Тая най-важна частъ отъ тия злоупотрѣбления съ държавната хазна и правата на българскитѣ граждани, също така беше отъ менъ прѣдадена за напечатване. Но, отъ нѣкои данни, азъ като се увѣрихъ, че имаше лица, които се интересувахъ, щото тая анкетна комисия да не постигне цѣльта си, и като се бояхъ, че книгата, която бѣхъхъ зели отъ официални учрѣждения, можахъ да пропаднатъ единъ день, имамъ честъ да съобщѣ, че на мои собствени разноси, азъ събрахъ 15—20 писари, и извадихъ прѣписи абсолютно отъ всичкитѣ книжа, които прѣписи, точни съ оригиналитѣ, прѣдадохъ на Кушлева, тогавашенъ добъръ приятелъ на правителството. Следъ като прѣдадохъ тия прѣписи, не знаѣхъ по чия заповѣдъ, спрѣ се печатането имъ. Но оригиналитѣ, тържественно могъ да кажъ, че сѣ скрити и запазени, защото, както знаете, отъ тогава насамъ не беше врѣме за да се напечататъ. Ако сега благоволявате, заявявамъ тържественно, че всички тия официални книжа утрѣ още може да ви се прѣдадѣтъ да ги напечатате. (Гласове: Стоятъ ли? Гдѣ сѣ?) Да, стоятъ. Тѣ сѣ у менъ. Всички ония, които имахъ у менъ, се докладвахъ тукъ въ Нар. Събрание; заблѣжете, всички тия работи сѣ докладвани отъ трибуната на Нар. Събрание. (Гласове: Не сѣ всички!) Тѣ сѣ докладвани, г-да, едно по едно. (Гласове: Не сѣ.) Азъ ще ви посочѣхъ дневницитѣ. Това, което се намира у менъ, не е нищо друго, освѣнъ прѣписи отъ документи, извлѣчени отъ държавнитѣ учрѣждения. Бояхъ се тогава, както казахъ на мои прѣатели, че може би единъ день, официалнитѣ документи, които се намиратъ въ учрѣжденията, може би единъ день да се не намѣриѣтъ, както ще ви кажъ по-послѣ, че не се намѣрихъ нѣкои. За това, изваденитѣ прѣписи отъ официалнитѣ документи, както ви заявихъ за това нѣщо, тѣ сѣ у менъ,

и сж запазени. Ако благоволявате, тия, които докладвахъ тукъ, и не се напечатахъ, ако и да ги бѣхъ далъ за печатание, и тѣ сжщо сж спазени у менъ, и можъ да ви ги дамъ. Благоволявате ли да се печататъ? Гарантирате ли че нѣма да се загубятъ? Азъ можъ да посочѣмъ на лицето, което ги пази, за да ги прѣдаде на Събранието. Но трѣбва да се разберемъ, г-да народни прѣдставители. Азъ ви заявихъ, че тукъ, когато се докладвахъ тия документи, тѣ се докладвахъ прѣдъ стенографи, и се докладвахъ всичкитѣ до единъ, защото тѣ не бѣхъ събрани съ друга цѣль. По моя инициатива, азъ ходѣхъ въ учрѣжденията, намирахъ документитѣ, и казвахъ, отъ тоя документъ искамъ прѣписъ, отъ тоя документъ искамъ и т. н. т., и ми се давахъ, и всички тия документи носѣтъ подписитѣ на официални лица, на главни секретари, на началници отдѣления и пр. Тия всички документи сега още се пазѣтъ. Слѣдователно, това, което е запазено, само заради това е запазено, че въ случай, ако не се явятъ тия документи, които не сж докладвани, ако се изгубятъ, да имаме гаранция, че ако сжществуватъ тѣ въ официалнитѣ учрѣждения, което може да се случи единъ день да се провѣрѣтъ, то да можемъ да ги намѣримъ, като ги има запазени въ прѣписъ. Но, ако ги не намѣримъ въ учрѣжденията, въ такъвъ случай да можемъ тогава да направимъ справка, защото прѣписитѣ имъ имаме. Всичко е земено отъ държавнитѣ учреждения въ прѣписъ, а не въ оригинални официални документи. Слѣдователно, фактъ ясенъ е, че това, което е тукъ докладвано, ще го намѣрите въ самитѣ дневници на Събранието. И главнитѣ злоупотрѣбени сумми тамъ сж изложени. Освѣтъ това, прѣписи отъ сжщитѣ тия документи, които трѣбваше да се напечататъ, дадохъ се, но не се напечатахъ. И заявявамъ пакъ, че ако почитаемото днешно Нар. Събрание иска да доиспѣлни оная длъжностъ на тогавашната анкета, която ѣ бѣше възложена, ако иска да даде направление до край на тая работа, най-напрѣдъ да се справи въ дневницитѣ, гдѣто е изложено всичко. А за че сж вѣрни и дѣйствителни документитѣ, които имамъ въ прѣписъ, ще се увѣрите, отъ това, че на всѣки прѣписъ е казано, че еди коя бумага е извадена, извлѣченъ е прѣписътъ отъ тамъ и тамъ, и отъ еди кое си Министерство. И като се направи справка въ учрежденията, ще се види тамъ, отъ гдѣто е извлѣченъ прѣписа по еди кой си документъ, да ли е тамъ тая работа, или не е. Искамъ да кажъ, че това, което си позволи г-нъ Радевъ да каже, че сж продадени документитѣ на Хаджиенова, това е дума, не знаѣ съ каква цѣль, хвърлена. Да ли иска да каже, че и сега Нар. Събрание, като избира парламентарна коммисия, и на неѣ нѣма да ѣ се даде възможность да испѣлни работата си, и да стане както на оная, — азъ не знаѣ. Но вѣрвамъ, че г-нъ Радевъ е казалъ тия работи, защото не е знаѣлъ сжщността на работата. (Единъ гласъ: Кажете за паритѣ! Други: Говорете за оная коммисия!) Щомъ е въпросътъ за оная анкетна коммисия, азъ го обяснихъ, и казахъ, че г-нъ Радевъ не е правъ; той говори клеветнически работи. (Единъ гласъ: Цѣла истина е!)

По втория въпросъ. По него, г-да прѣдставители, ще бѣдъ доста късъ. Азъ мислѣ, че г-нъ Даневъ, който направи прѣдложение и ни каза..... (Мих. Маджаровъ: Това не е обяснено. Ст. С. Бобчевъ: Г-нъ прѣдсѣдателю! Това не е запитване....) Азъ ще обяснѣмъ сега г-нъ Маджаровъ. Азъ мислѣ, г-да народни прѣдставители, че да се дава, да се облича тая коммисия съ нѣкои права, не е нужно; защото вие сте народната власть въ Събранието и защото на такава ваша коммисия никой не може да отказва нищо. Нѣма нужда да рѣшавате работа, която не трѣбва да се рѣшава. (Прѣдсѣд.: Г-нъ Вълчевъ! По рѣшенъ въпросъ нѣма нужда да говорите. Повече нѣма какво да кажъ; и мислѣ, че Нар. Събрание е освѣтлено. (Гласове: Искерпанъ е въпросътъ!)

Тоню Радевъ: Азъ не съмъ задоволенъ отъ обясненията на г-на Вълчева. Това не е било тѣй, както той каза.....

Прѣдсѣд.: Какво искате вие? (Гласове: Нека говори!)

Тоню Радевъ: Личнитѣ обяснения на г-на Вълчева не съдържахъ нищо истинско. Да ли той е пазителъ на държавата? Той каза, че сега още може да ги прѣдстави. И защо не ги прѣдстави? Той каза, че азъ съмъ хвърлил клевета върху него; но то не е клевета, а цѣла истина.

Янко Чучарковъ: Ако сега ние вземемъ така да си говоримъ, да си правимъ обвинителни актове, азъ много по-вече и по-други работи знаѣ за Радева.

Тоню Радевъ: Г-нъ Вълчевъ каза, че е далъ на Кушлевата печатница да се печататъ нѣкои доклади, и не биле напечатани. Това не е истина. Защото сетѣмъ каза, че ги напѣлъ въ себе си, че събиралъ писари, харчилъ отъ свои пари, отъ частната си кесия. Това не е истина; това не е фактъ. Ако пъкъ е докаченъ, той е свободенъ да се расправи съ менъ. Но това, което говорихъ за г-на Вълчева, то е цѣла истина.

Прѣдсѣд.: Има прѣдложение за прѣкрѣщаване на дебатитѣ.

Вълко Нейчовъ: Да се остави да се говори. Какво е това?

Прѣдсѣд.: Има записани г-нъ Нейчовъ още нѣколко души, и вие сте записани. (Гласове: Има прѣдложение да се прѣкратѣтъ дебатитѣ! Да се гласува!) Има записани да говорѣтъ още слѣдующитѣ г-да: Маджаровъ, Нейчовъ, Топузановъ, Воденчаровъ, Велчевъ, и още двама. Но понеже има прѣдложение за прѣкрѣщаване на дебатитѣ, ще дамъ на гласуване. (Вълко Нейчовъ: Азъ щѣхъ да кажъ нѣщо сжщественно.) Моля ония г-да прѣдставители, които сж на мѣстѣ, че въпросътъ е исчерпанъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Въпросътъ е исчерпанъ.

Има, г-да прѣдставители, по прѣдложениято на г-на Губидѣльниковъ нѣколко поправки. (Гласове: Както той го обясни.) Тогава ще турѣмъ на гласуване прѣдложениято на г-на Губидѣльниковъ така, както самъ го обясни. Желаетъ ли Нар. Събрание да чуе рекапитулацията на прѣдложениято? (Гласове: Нѣма нужда; то е обяснено!) Тогава ще турѣмъ на гласуване прѣдложениято на г-на Губидѣльниковъ съ неговитѣ разяснения. (Гласове: Има и други прѣдло-

жения.) Това прѣдшествова другитѣ. Молиж ония г-да прѣдставители, които сж на мнѣние да се приеме прѣдложението на г-на Губидѣлниковъ, заедно съ неговитѣ разяснения (Гласове: И тия на г-на Д-ра Данева), и разясненията на г-на Д-ра Данева, да си вдигнатъ ржката. (Пълно вишегласие.) Приема се съ абсолютно вишегласие. (Шумни ржкоплѣскания.)

Минаваме на слѣдующитѣ прѣдмети отъ дневния редъ. (Единъ гласъ: Въпросътъ още не е исчерпанъ. Да се избератъ и лицата за въ тая коммисия.) Желаетъ ли Нар. Събрание сега да се пристѣпи къмъ избирането на лицата, които ще съставляватъ коммисията? (Гласове: Желаетъ!) Г-нъ Топузановъ има думата.

Хр. Топузановъ: Г-да прѣдставители! Азъ не съмъ на мнѣние, още сега да се избере тая коммисия. Да остане на дневния редъ избирането на тая коммисия, и да стане по тайно гласоподаване. За това, прѣдлагамъ засѣданието да се отложи, а сжщо и въпросътъ за коммисията. (Гласове: Прието!)

Ник. Габровски: Г-да прѣдставители! Тѣй като задачата на тая коммисия е много сложна и важна, и при това, за да може тя да ъ изпълни така както трѣбва, азъ прѣдлагамъ, щото за членове на тая коммисия да влизатъ членове или прѣдставители отъ разнитѣ партии на Събраниято. Съ това ще гарантираме безпристрастието на коммисията. (Гласове: Вѣрно!) Именно отъ разнитѣ партии да влизатъ членове. И молиж да се приеме това мое прѣдложение. (Гласове: Да се тури на дневния редъ!)

Д-ръ М. Цачевъ: Тоя въпросъ се туря на дневния редъ, и когато ще се рѣшава, тогава да се разгледа и мнѣнието на г-на Габровски. Ако ли сега се разисква въпроса, тогава да се има прѣдъ видъ това. (Гласове: На дневния редъ се туря въпроса. Други гласове: Да се даде 5 минути почивка.)

Дим. Марковъ: Г-нъ прѣдсѣдателю! Дайте 5 минути отпущъ.

Прѣдсѣд.: Има прѣдложение, да се отложи избирането членовѣ на тая парламентарна коммисия за утрѣ. (Гласове: Прието!) Които приематъ това прѣдложение, да си вдигнатъ ржцетѣ. (Болшинство.) Утрѣ ще стане избирането на тая коммисия.

(Прѣдсѣдателското мѣсто заема подпрѣдсѣдателътъ г-нъ Д-ръ Ст. Даневъ.)

На дневния редъ иде прѣдложението на г-на Чучаркова, за намаление съ 3,000.000 лева поземелния налогъ (десетъка) за текущата 1894 година. (Гласове: Дайте 5 минути отпущъ.)

Д-ръ М. Цачевъ: Не може да се гледа сега това прѣдложение, защото г-нъ Министрътъ на Финанситѣ отсъствува. (Гласове: Дайте 5 минути отпущъ.)

Прѣдсѣд.: Прѣди да дамъ отпущъ, понеже по това прѣдложение би било желателно да се чуе и г-нъ Министрътъ на Финанситѣ, не намѣрва ли Нар. Събрание за добръ да се отложи разискването до идването на г-на Министра? (Гласове: Да се отложи разглеждането на това прѣдложение!) Които сж на мнѣние да се отложи разисква-

нието на това прѣдложение до като се яви г-нъ Министрътъ на Финанситѣ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Отлага се. (Янко Чучарковъ: Но да се тури на първо мѣсто на дневния редъ.)

Понеже мнозина г-да прѣдставители заявяватъ за отпущъ, давамъ 5 минути отпущъ.

(Слѣдъ отпущъ.)

Прѣдсѣд.: (Звъни.) Засѣданието се продължава.

На дневния редъ, по реда си, иде: законопроектътъ, внесенъ отъ Брѣзовския народенъ прѣдставителъ, г-нъ Бобчевъ, за прѣслѣдване незаконно обогатенитѣ чиновници. Прѣди прочитанието на тоя законопроектъ, г-нъ Бобчевъ има думата за да разясни по обстоятелствено мотивитѣ му.

Ст. С. Бобчевъ: Г-да народни прѣдставители! Всички вие, не се съмнявамъ, сте чели въ нашитѣ вѣстници още въ врѣмето на издѣхналия режимъ за сжществуването на нѣкакъвъ си Германски Законъ. Всички вие, вѣроятно, сте слѣдили за онова, което писахъ вѣстницитѣ, ужка за нѣкаккви си специални положения на тоя Германски Законъ. Въ тия вѣстници се казваше, че у насъ много скоро ставало обогатяването на нѣкои чиновници недоброевѣстни, лошава, които като влѣзатъ на служба, мислятъ, че това не е нищо друго освѣнъ бащина имъ мушия, въ която тѣ съ всекаккви позволени и не позволени срѣдства трѣбва да глѣдатъ само и само за едно: какъ по-скоро да се обогатятъ. Всички вие, казвамъ, може да сте мислили, слѣдъ онова, което сте чели, че сжществува нѣкой особенъ специаленъ законъ въ Германия, по силата на който да се издирватъ и наказватъ ония чиновници, които незаконно и неоправдано сж се обогатили. И азъ сжщо така мислѣхъ като васъ, че може да сжществува такъвъ законъ. Оказа се обаче какво? — Че ние именно трѣбва да направимъ Германски Законъ за насъ. Г-да народни прѣдставители! Първото нѣщо, което менъ ми хрумнѣ на ума, че трѣбва да направѣмъ, когато дойдохме тукъ, въ София, бѣше, да удовлетворимъ ония всеобщи народни желанія щото да може на пълно да се издирятъ ония незаконни и неоправдани заобогатявания, за които толкова много шумъ се подигна въ нашата страна. (Гласове: „Вѣрно!“ Ржкоплѣскания.) Това, което вие сте чувствували, — което впрочемъ не бѣше друго освѣнъ единъ откликъ на виковетѣ въ цѣла България, на дължъ и на ширъ, това сжщото усѣщахъ и желаѣхъ и азъ. Най-напрѣдъ менъ ми прѣдстоеше да направѣмъ едно нѣщо, да подирѣмъ тоя Германски законъ, за да видѣмъ какъ той е написанъ, за да можемъ и ние да направимъ за насъ такъвъ законъ. Дирихъ много; а питахъ и въ Германското тукъ консулство; писа се и въ Берлинъ до книжари и други свѣдущи лица, но каза ми се, че такъвъ законъ нѣма. Ами какво нѣщо трѣбва да е това Германски законъ, за който толкова писахъ вѣстницитѣ? Ето какво било. Въ традицитѣ на Германската държава, въ традицитѣ на чиновничеството сжществува хубавъ дисциплинаренъ рѣдъ. По силата на 2 и 3-й членъ отъ единъ тѣхенъ дисциплинаренъ правилникъ, тамъ въ Германия всеки по-горенъ чиновникъ, когато помирише, че

нѣкой неговъ подвѣдомственъ или подчиненъ чиновникъ, противно на добросъвѣстно изпълнение на своитѣ служебни обязанности, е извършилъ нѣщо, по силата на което той или се е обогатилъ или е осрамилъ неговото положение въ обществото, въ такъвъ случай неговото началство има право да го повика и да му каже: покажете, мой любезний, въ продължение на двѣ години напримѣръ, отъ гдѣ земахте, отъ гдѣ намѣрихте сръдства за да вдигнете два палата, защото хората викатъ противъ васъ и гълчятъ; разкажете какъ е станѣла тая чудна работа. Просто по една традиция и разбиране на иерархическитѣ си права хората тамъ правятъ това пѣщо. И тогава, когато тоя чиновникъ не може да оправдае своето забогатяване, не може да опрѣдѣли отъ гдѣ се е издържалъ и отъ гдѣ е зелъ та е издигналъ надъ земята единъ дворецъ, такъвъ чиновникъ го испъжда, прѣдава се на слѣдователя, и послѣ го пращатъ тамъ, на това мѣсто, гдѣто му прилича. Въ заключение, по обикновенъ рѣдъ се отниматъ тия имоти отъ него, и той прѣтърпява своето наказание, съгласно съ общии Пруски респективно Германски наказателенъ законъ. Такъвъ е, г-да народни прѣдставители, прѣсловутиятъ Германски законъ за прѣслѣдване незаконно обогатенитѣ чиновници, за който толкова много слушахме, но който въ дѣйствителностъ не съществува като специаленъ Германски законъ. Въ всѣки случай обаче, азъ мисля, че това не значи, че за насъ не трѣбва да направимъ такъвъ законъ. Азъ, г-да прѣставители, не съмъ нищо друго въ тоя случай освѣнъ, така да кажъ, единъ експонентъ, единъ изложител на вашитѣ желания. Менъ се падна само честта да сѣднѣ и да напиша тоя законъ, на който значението и побудителнитѣ причини, които сж ме накарали да го напиша, вие разбирате, вѣрвамъ, твърдѣ добрѣ. Като написахъ тоя законъ за прѣслѣдване незаконно обогатенитѣ чиновници и мотивитѣ, които го придружаватъ, вѣрвамъ, че той отговаря не само на вашитѣ желания, но и на желанията на цѣль Българскій Народъ. Менъ ми се струва прочее, че по настоящемъ нѣма защо да се спираме повече върху тоя законопроектъ, защото краткитѣ мотиви, които ви изложихъ, сж достатъчни да оправдажтъ неговата нужда за съществуване. Вие виждате, че азъ въ мотивитѣ къмъ закона съмъ съгласенъ да станжтъ измѣнения въ него, но това не може да стане сега. Сега ще прочета законопроекта цѣль, както е, и слѣдъ това, моля да приеете прѣдложението ми, да се прѣпрати законопроекта на надлѣжната коммисия, именно на сѣдебната, за да направи тя, тая коммисия, нуждитѣ по него улучшения и изменения и допълнения. Въ такъвъ прѣработенъ видъ тоя законопроектъ, ще ви се докладва отъ надлежния докладчикъ, и тогава всички ще имаме право, и азъ заедно съ васъ, да внесемъ или одобримъ ония нови измѣнения и допълнения, които ще ни се прѣдложжтъ отъ тоя докладчикъ, респективно отъ сѣдебната коммисия. Ако сте съгласни г-да прѣдставители, съ това мое прѣдложение, ще ми позволите да прочетж тоя законопроектъ изъ цѣло. (Гласове: Съгласни! Да се прочете!) (Чете.)

„Кратки мотиви

къмъ законопроекта за прѣслѣдване незаконно обогатенитѣ чиновници.

Нашийтъ наказателенъ законъ съдържж редъ постановления, спорѣдъ които чиновницитѣ могатъ да бжджтъ прѣслѣдвани за взятка (чл. чл. 67 и слѣд.), кражба и прѣкарване върху си пари (чл. чл. 82 и 90), злоупотрѣбление съ власть, довѣрие и пр. Узнае и докаже ли се, че единъ чиновникъ е вършилъ тия дѣяния и се е обогатилъ, той се наказва и углавно и за повръщание на суммитѣ.

За да може лесно да се узнаватъ и скоро да се издирватъ незаконнитѣ обогатявания, у насъ нито традицитѣ, нито нѣкое законоположение, даватъ възможностъ да се подири отчетъ за незаконното обогатяване на чиновника.

Сжщо така случватъ се обогатявания внезапно, на които источника като остава неиздаденъ, остава нечистъ, безправственъ, непозволенъ, може би и прѣстѣпенъ.

Таквизъ неоправдани, внезапно или бавно обогатявани лица оставатъ, при сегашното отсъствие на едно законоположение, не наказуеми.

Общественията съвѣсть се възмущава еднакво както отъ незаконнитѣ, така и отъ неоправданитѣ обогатявания. Да се тършжтъ подобнитѣ въ обществото не наказуеми е не само едно поощрение къмъ развратъ на чиновничеството гибеленъ за държавата и населението, но и една висша несправедливостъ: подобнитѣ обогатявания ставатъ въ ущърбъ на самото общество.

Цѣльта на прѣдложения отъ мене законопроектъ прочее е: а) да се даде възможностъ за лесното издирване прѣстѣпнитѣ обогатявания и за наказанието имъ; б) да се накарватъ и неоправданитѣ обогатявания.

Съображенията за отдѣлнитѣ постановления на законопроекта сж ясни и тѣ могатъ да бжджтъ изложени при разглеждане на законопроекта. Тогазъ могатъ да станжтъ въ него и нѣкои допълнения и измѣнения.

София, 15 Ноемврий 1894 год.

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за прѣслѣдване незаконно обогатенитѣ чиновници.

Чл. 1. Всѣки чиновникъ и служащъ, държавенъ или общински, върху когото има подозрѣние, е длъженъ, ако му се поиска отъ надлѣжната власть, да оправдае обогатяването си, като прѣдстави точна смѣтка съ подробно посочване источникитѣ на туй обогатяване.

Чл. 2. Началството на всѣки чиновникъ или служащъ и надлѣжнитѣ прокуратства сж компетентнитѣ власти, които служебно, или по заявление на трети лица, изискватъ писмено да имъ се прѣдстави смѣтка.

Срокъ за туй прѣдставяне се дава двѣ недѣленъ отъ съобщението. Ако има уважителни причини, срокътъ

се уголъмява отъ респективната властъ, но той не може да бжде по-голѣмъ отъ три мѣсеца.

Бялъжска. Чиновникътъ или служащиятъ, който се откаже въ това врѣме да прѣдстави смѣтката си, се суспендира отъ службата си.

Чл. 3. Всѣки гражданинъ има право, на основание на достовѣрни данни, да заяви подозрѣние за незаконното и внезапно обогатяване на всѣки чиновникъ или служащъ и да ходатайствува да се изисква отъ подобенъ една смѣтка.

Чл. 4. Слѣдъ прѣдставянето на смѣтката, административната властъ, ако тя е сезирана съ дѣлото, прѣпраща го съ всичкитѣ му книжа до надлѣжното прокуратство за прѣслѣдване и наказание виновния споредъ общия наказателенъ законъ.

Чл. 5. За обогатяване неоправдано, по което обаче не се открие нѣкое прѣстъпление, виновнитѣ пакъ се наказватъ съ затворъ отъ единъ мѣсець до три години.

За отказване да се прѣдстави смѣтка съгласно чл. 3, виновнитѣ се наказватъ съ глоба отъ 300 до 3000 лева, независимо отъ наказанието за неоправданото имъ прѣстѣпно обогатяване.

Чл. 6. Всички сумми и имоти на незаконно обогатения чиновникъ или служащъ се задържатъ и присъждатъ въ полза на Държавното Сѣкровище.

Чл. 7. Имотитѣ прѣхвърлени отъ незаконно обогатения чиновникъ, върху кое и да било трето лице, се отнематъ на общо основание, като се докаже, че тѣ сж били прѣхвърлени така съ цѣлъ на укривание.

Подобнитѣ лица, които сж приели умишленно да се прѣхвърлятъ върху тѣхно име имоти или сумми на незаконно обогатенъ, се наказватъ като съучастници. Туй наказание не се прилага върху съпругата и роднинитѣ до втора степенъ на незаконно обогатения, — нѣ отъ тѣхъ тоже се отнематъ всички имоти и сумми.

Чл. 8. Чиновници и служащи слѣдъ петъ години отъ прѣставянето имъ по коя и да било причина, отъ длъжностъ, не се прѣслѣдватъ по този законъ.

Прѣходенъ членъ. — Настоящиятъ законъ има сила и за ония чиновници и служащи, които сж прѣстанали отъ служба прѣди петъ години отъ издаването му.“ (Шумни ржкоплѣскания.)

Внася този законопроектъ: Ст. С. Бобчевъ.

Брѣзовски Народенъ Прѣдставителъ

Поддържатъ: Д-ръ П. Минчевичъ, Н. Х. Габровски, Д-ръ Д. К. Вачевъ, М. Ив. Маджаровъ, М. Саввовъ, Г. Недѣлковъ, В. Нейчовъ, Хр. Неновъ, П. Горановъ, Хр. Г. Меджидиевъ, М. Стоиловъ, Д. Х. Геновъ, Хр. Златаровъ, Д. Аргирядисъ, Г. Шиваровъ, Д. М. Яблански, Хр. Топузановъ, Г. Губидѣльниковъ, Г. Клисурски, Ив. Грозевъ, Ив. Сребърниковъ, М. Стефановъ, А. Арсениевъ, А. П. Краевъ, В. Недѣлевъ, Н. Козаревъ, Ив. Московъ, А. Мандажиевъ, Д. Ат. Буровъ, Г. Стойчовъ, Г. С. Брѣчковъ, П. Ив. Тевекелевъ, Г. х. Еминовъ, Х. М. Попповъ, С. Таневъ, Н. Мариновъ, К. Досевъ, К. Ранковъ, Джорджо Момчовъ, Д-ръ Моловъ, Н. Д. Антикаровъ, Т. Китанчевъ, Ст. Петковъ, Г. Б. Неновичъ, Хр. Христовъ, Д. К. Поп-

повъ, П. Мецовъ, Х. Конкилевъ, П. Чорбаджиевъ, А. Славовъ, Андонъ Д. Самоковлийски, Мил. Макавѣевъ, Ф. Мариновъ, Г. Добриновичъ, Л. Бунджуловъ, Т. Пѣевъ, х. Яхя Юмеровъ, Д. Кузмановъ, Я. П. Любеновъ, Д. Мишковъ, С. Савовъ, Ив. Димитровъ, Т. Ив. Крайчевъ, П. Николовъ, Н. Рухчевъ, Д. Х. Ивановъ, Д. А. Шишковъ, В. Котевъ, Д. С. Йоновъ, Б. Бърневъ, Чочо С. Мариновъ, Я. Сакжзовъ, П. Наботковъ, Ат. Данковъ, Д-ръ М. Цачевъ, Н. К. Ковачевъ, Ив. Абрашевъ, Г. В. Даскаловъ, Ив. Вазовъ, Лазаръ Дуковъ, Бончю Радановъ, Риза х. Ибишевъ, х. Хюсеинъ Узунъ, х. Шемшединъ, Из. Мехмедовъ, М. Бояджиевъ, П. Г. Гузеляски, Н. Киселковъ, Ж. Д. Желѣзовъ.“

Прѣдсѣд.: Има ли нѣкой да говори . . .

Д-ръ М. Цачевъ: Г-да прѣдставители! Азъ нѣма освѣнъ да искажж моята дълбока благодарностъ на г-на Бобчева, който имѣ добрината да направи едѣо такова прѣдложение и да състави единъ такъвъ законопроектъ, който се налагаше отъ нуждитѣ на държавата. Всѣки единъ отъ васъ, господа прѣдставители, знае, че прѣди 4 мѣсеца органътъ на бившия кабинетъ, на Министръ Стамболова, въ една статия писа, че г-нъ Стамболовъ, е единъ отъ ония данѣкоплатци, които плащатъ 12.000 лева прями даждия на годината. Като вземете, г-да прѣдставители, законътъ, който налага това даждие, и споредъ който се взема 4 на хилядата, ще видите, че 12.000 лева, прямъ данѣкъ, на недвижими имоти, отговарѣтъ на 3,000.000 лева, и слѣдователно, излиза, че г-нъ Стамболовъ има недвижими имоти за 3,000.000 лева. Г-да прѣдставители! Тия, които сж имали честта да познаватъ тоя човѣкъ още отъ неговото рождение и по-сетнѣ, като взематъ да направѣтъ една смѣтка, ще видѣтъ отъ тая смѣтка, че по никой начинъ не може да излѣзе, щото въ разстояние на 8 години тоя човѣкъ да може да спечели и да има такива имоти. (Ник. Габровски: Законътъ не е само противъ Стамболова, той е противъ всички Стамболовци, които по тоя начинъ сж обогатени). Азъ говорѣхъ за нуждата отъ тоя законъ. (Ст. С. Бобчевъ: Искамъ думата, за разяснения.) (Единъ гласъ: За всичкитѣ трѣбва да бжде еднакво.) И приятелътъ си нѣма да пощаждъ, щомъ се е убогатиъ по тоя начинъ. Г-да прѣдставители! Тоя законъ ни се налага отъ обстоятелствата и отъ политическия животъ, който прѣкарахме прѣзъ послѣднитѣ години. Азъ ще направѣ една смѣтка. Като вземете регенството на Стамболова, което не трая повече отъ двѣ години и като имате прѣдъ видъ, че въ тия години той е получавалъ по 24.000 лева всѣка година, излиза, че е взелъ 48.000 лева, (Единъ гласъ: ами отъ комаръ?) като вземете и неговото министерствование въ първитѣ двѣ години по 12.000 л., които правѣтъ 24.000 лева, и като ги притуримъ къмъ 48.000 лева, ставатъ всичко 72.000 лева. Послѣ, ако вземемъ министерствованиято му прѣзъ другитѣ години, прѣзъ които е получавалъ като Министръ по 18.000 лева и като прѣдсѣдател на Министерския Сѣвътъ, по 3.000 лева, всичко 21.000 лева на годината, ще намѣрите, че той е получилъ прѣзъ 6 години и нѣколко мѣсеца 138.000 л. Като допуснете даже, че въ първитѣ години на неговото министерствование е

имало въ неговия бюджетъ, т. е. въ бюджета на Министерството на Вжтрѣшнитѣ Дѣла, безусловенъ фондъ, по 30.000 лева—турямъ и отъ тамъ 60.000 лева—като му смѣтнемъ, че въ расстояние на 6 години, е получавалъ по 12.000 франка, които сж били отпуснати като безусловенъ фондъ годишно, става цифрата 720.000 лева; като турямъ всичко това, азъ не можъ да намѣриж друга цифра, освѣнъ 942.000 л. Сега тоя човѣкъ не е ли билъ нѣкога болѣнъ, не се ли е хранилъ, не се ли е обличалъ? Той има конѣ, има кола, има слуги и всичко това, като имате прѣдъ видъ, азъ питамъ: отъ гдѣ сж тия 3,000.000 лева у него?

За това, г-да прѣдставители, азъ ще ви помоля, да направимъ друго нѣщо, да приемемъ прѣдложението по принципъ, и да го пратимъ въ комисията по Министерството на Правосъдието да го изучи и да дойде да го докладва и да го приемемъ още въ сжщата сессия, защото тоя е законътъ, който туря една прѣграда на всички тия прѣстѣпления, които сж вършени до сега. (Ржкоплѣскание.)

Ст. С. Бобчевъ: Г-да прѣдставители, длъженъ съмъ прѣди всичко да заявж, че ония чувства, които ме накараха да прѣдложж тоя законопроектъ, чини ми се, сж чувства и на ония, които го подписаха. Покрайнѣй мѣрѣ, азъ тѣй прѣдполагамъ. Тия чувства не сж никакъ да отмѣстивамъ на когото и да било, не сж никакъ обърнати, нито срѣщу богатството на Стамболова. Азъ съмъ длъженъ да заявж, че съ внасянието на тоя законопроектъ, ималъ съмъ прѣдъ видъ, щото всичкитѣ чиновници, каквито и да биле тѣ, малки и голѣми, безъ разлика на голѣмство и положение, да подпаднатъ подъ ударитѣ на тоя законъ. (Ржкоплѣскание). Г-да прѣдставители, ако бѣше работата тукъ да излизаме и да правимъ закони за да отмѣстиваме, както може би го разбиратъ еѣкой, азъ заявямъ отъ сега, че ей-сега-е ще го оттегля, защото цѣльта ми не е била за мѣсть. Азъ знамъ едно саме, че тоя законопроектъ трѣбва да има характеръ да прѣслѣдва и наказва всичкитѣ чиновници, и никакъ нѣкое посочено лице, както каза нѣкой. Нѣщо повече, азъ не бѣхъ турилъ въ законопроекта, щото той да има обратна сила, азъ заявямъ, че това не бѣхъ турилъ. Нѣкой, обаче, приятели отъ слѣдствената комисия намѣриха, че имало мѣсто да се тури и тая клауза и азъ помислихъ, че не ще бѣде въ врѣда и се съгласихъ да се тури поне за 5-тѣхъ послѣдни години законътъ да има обратна сила, (Единъ гласъ: Може и за повече години). на туй основание, защото счетохъ, че има мѣсто и затова вѣрвамъ, че никой нѣма да ме осжди въ каквато и да е метителностъ. Въ всѣки случай азъ настоявамъ да се гледа на тоя законопроектъ, като на общъ законъ, а не на особенъ, не на частенъ и личенъ, който да прѣслѣдва само А. или В. Вие ако го тѣй разбирате, както сега ви го обяснихъ, моля да го приемете по принципъ и да се прати въ комисията (Гласове: Искерпанъ е въпросътъ.)

Прѣдсѣд.: Записанъ е да говори още г-нъ Краевъ. (Гласове: Искерпанъ е въпросътъ!)

Ат. Краевъ: Само нѣколко думи ще кажж г-да по тоя въпросъ. Като напълно сподѣлямъ цѣльта на прѣдложението на г-нъ Бобчева, вслѣдствие на което съмъ се

и подписалъ, азъ не можъ да се съгласж съ исказаното мнѣние отъ г-нъ Д-ръ Цачева, че тоя законъ трѣбва да бѣде насоченъ исклучително противъ г-на Стамболова; съгласенъ съмъ тоя законопроектъ да се приеме по принципъ и да се прати въ комисията и отъ сега още заявямъ, че е отъ належаща нужда, и че е крайно желателно, обратната му сила да не се ограничи въ единъ срокъ отъ 5 години (Гласове: Това не е въпросъ сега), защото знамъ хора, които сж рушвети, и не знамъ какво още, сж съставили голѣми състояния, каквито има днесъ да се намиратъ на много мѣста. (Гласове: На второто му четение това ще се разисква.)

Прѣдсѣд.: Понеже никой не желае да говори по законопроекта на г-на Бобчева, ще дамъ на гласуване първо приеманieto му по принципъ. Ония отъ г-да прѣдставители, които сж на мнѣние, да се приеме по принципъ законопроектъ на г-на Бобчева, за прѣслѣдванието на незаконно обогатенитѣ чиновници, моля да си вдигнатъ ржката. (Всички прѣдставители вдигатъ ржка). Единогласно и единодушно се приема. (Шумни ржкоплѣскания.)

Ония отъ г-да народнитѣ прѣдставители, които приематъ, щото тоя законопроектъ да се прѣпрати за изучаване въ комисията по Министерството на Правосъдието, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Иде слѣдъ това на дневенъ редъ, законопроектътъ на г-на Гено Недѣлковъ, за запрѣщаванieto на ангариата въ мирно врѣме.

Има думата г-нъ Гено Недѣлковъ.

Мих. Такевъ: Искамъ думата.

Прѣдсѣд.: Имате думата.

Мих. Такевъ: Прѣдложението на г-на Недѣлкова има за цѣль да ограничи една ангария, която е прѣдоставена да става по распорѣжданieto на военнитѣ власти. Понеже за да се приеме или не тоя законопроектъ, много зависи отъ освѣтлението на г-на Военния Министръ, тѣй като ние не можемъ туку-така да се втурнемъ въ подобни авантюри, азъ мисля, че е по-добрѣ да се отложи разискванието на това прѣдложение за когато г-нъ Военниятъ Министръ присѣтствува тукъ.

При това, г-да прѣдставители, за да не става отлагане на законопроектитѣ и прѣдложенията, защото ни оставатъ всичко на всичко десетина засѣдания, нека искажемъ желание, щото г-да министритѣ да се намиратъ тукъ въ Камарата, когато има особено важни въпроси да се разрѣшаватъ (Ник. Габровски: Тѣ сж длъжни да присѣтствуватъ), така щото, въ кратки думи казано, да можемъ да свършимъ нѣкои работи.

Янко Сакжзовъ: Това сжщото щѣхъ да кажж и азъ, че г-да Министритѣ сж длъжни да присѣтствуватъ, когато разискваме въпроси, които се отнасятъ до тѣхнитѣ вѣдомства, а не да се караме, да чакаме и да отлагаме разискванията. (Ник. Габровски: Така се нарушава дневния редъ.)

Прѣдсѣд.: Ония отъ г-да прѣдставителитѣ, които сж на мнѣние да се отложи разискванието по законопроекта на г-на Гено Недѣлкова за запрѣщението ангариата въ

мирно време, да си вдигнат ржката. (Гласове: Не се разбира; повторете за да се обясни въпроса.) Който е на мнение да се отложат разискванията по първото четение на тоя законопроект, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Отлага се.

Слѣдъ това иде на дневенъ редъ прѣдложението на г-нъ Никола Ненчева за исплащане стойността на военната екзекуция, наложена на село Садина отъ бившето правителство.

Геор. Консуловъ: Понеже времето е вече късно и оставатъ само 15—20 дена още да заседаваме, азъ ще прѣдложъ да имаме всѣки денъ и прѣди пладнѣ заседание, иначе не може да се свърши повече работа. За това, азъ моля това мое прѣдложение да се тури на гласуване.

Прѣсѣд.: Под-послѣ, г-нъ Консуловъ.

Мих. Такевъ: Понеже и тукъ се има нужда отъ обясненията на г-нъ Военния Министръ, за да ни се каже, екзекуцията на Садина на какво основание е била заповѣдана, азъ мисля, че ще бѣде умѣстно да се отложи и тоя въпросъ до тогава, до когато дойде и г-нъ Военния Министръ.

Прѣсѣд.: Ако се приеме може да се отложи и това прѣдложение на г-нъ Ненчева. Ще туря въпроса на гласуване. Който отъ г-да прѣдставителѣ желае да се отложи прѣдложението на г-нъ Ненчева, да си вдигне ржката. (Болшинство.) Отлага се.

Иде слѣдъ това на дневенъ редъ прѣдложението на г-нъ Сакжзова, за провизорното измѣнение на чл. 14-й отъ Вжтрѣшния Правилникъ на Нар. Събрание. (Гласове: Откажете се. Да се разисква, когато се разисква Правилника.)

Янко Сакжзовъ: Ако обичате, г-да прѣдставители, можемъ да пристѣпимъ направо къмъ измѣнението на чл. 14-й, ако мислите, че наскоро ще се занимаемъ съ Правилника, защото това прѣдложение го бѣхъ направилъ прѣди повече отъ единъ мѣсець, но се отлага днесъ за утрѣ. Азъ искамъ да се измѣни чл. 14-й отъ Вжтрѣшния Правилникъ така: „Да се дава думата на г-да народнитѣ прѣдставители по едно прѣдложение за и противъ, и въ числото на тия да влизатъ записани прѣдставители по възможности отъ различни течения, отъ разни партии.“ (Д-ръ М. Пачевъ: Партии нѣмаме.) Имаме; безъ партии народно прѣдствителство нѣма.

Г-да прѣдставители! Вие сами видѣхте до сега, колко е било мъчно да се разисква по въпросъ, прѣдложенъ въ Нар. Събрание, когато сж записани 7 души, и подиръ седмиятъ дохождатъ и казватъ, че въпросътъ е исчерпанъ. Появяватъ се, да речемъ, хора отъ лѣвицата, тая лѣвица, която толкова затруднява всѣка крачка на вашитѣ дѣйствия, лѣвица къмъ която имамъ честъ да принадлежж. Явяватъ се и записватъ се 7 души, да рѣчемъ, все отъ лѣвицата но и седмиятъ ораторъ е човѣкъ отъ лѣвицата и прѣдлага, че въпросътъ е исчерпанъ и по тоя начинъ, не дава възможность на васъ, болшинството, да се искажете. Така щото, вие виждате въ какво лошо положение ви поставятъ. (Веселостъ. — Д-ръ Янкуловъ: Защо плачете

на чужди гробища?) Но, г-да прѣдставители, да се не смѣемъ, а да разгледаме сериозно въпроса. Мене ми се струва, сега на отивание времето е много напѣднжло, да си кажемъ и по приятелски да си се разговоримъ. Необходимо е по едно прѣдложение да се искажтъ за и противъ и да се раздѣлжтъ по еднакво число, на примѣръ по 5 за и 5 противъ. Ако искате, може да бѣдѣтъ и по 10 души, но необходимо е да се искажтъ хората, които по разни причини сж за или противъ; на примѣръ, азъ мога да бѣдѣ за едно прѣдложение, и за сжщото прѣдложение може да бѣде и другарятъ ми г-нъ Китанчевъ, но мотивитѣ, съ които подкрѣпяме това си прѣдложение, можтъ да бѣдѣтъ не еднакви. Да рѣчемъ, на примѣръ, г-нъ Маджаровъ може да бѣде противъ едно прѣдложение и случавя се, да бѣдѣ и азъ противъ; но ще бѣде погрѣшно да помислите, че г-нъ Маджаровъ по сжщитѣ причини е противъ прѣдложението, по които съмъ и азъ. А за нашето Нар. Събрание необходимо е да бѣде освѣтлено, да бѣдѣтъ изказани разни мнения по единъ въпросъ и да се знае защо съмъ азъ за, защо и г-нъ Маджаровъ е на сжщото мнение. Тукъ се явява необходимостъ да се направи къмъ новия проектъ за правилника едно добавление. Тамъ е турено само за и противъ, а азъ искамъ да се обяви кой ще бѣде за и кой противъ. Така щото, необходимо е да се измѣни чл. 14 отъ Правилника, който по настоящемъ е въ сила, въ тая смисълъ: да се дава думата на народнитѣ прѣдставители, които сж за и противъ и които принадлежжтъ по възможность къмъ разни течения, къмъ разни партии.

Ето това е, което искамъ да се измѣни и ако обичате да го формулирамъ, може да го формулирамъ още сега. (Отива да го напише.) Гласове: Да се отложи заседанието!

Прѣсѣд.: Трѣбва да имаме едно формулирано прѣдложение, та тогава да може да се даде дума.

Янко Чучарковъ: Това не може да се нарѣче прѣдложение, защото то не е подписано отъ нужното число прѣдставители.

Ст. С. Бобчевъ: Г-да народни прѣдставители! Понеже отъ почитаемия г-нъ прѣждеговорившъ ораторъ не ни се направи едно формулирано прѣдложение, та да можемъ всички по него да се произнесемъ, да го обсъдимъ и да дадемъ какво и да е мнение, затова моля да се приеме прѣдложението за отлагане на заседанието. Колкото се касае до въпроса повдиганъ отъ г. Сакжзова, да го помолимъ да си напише прѣдложението и да го внесе въ Нар. Събрание, за да се има прѣдъ видъ отъ бюрото и да се чете тѣй, както е написано, за да можемъ да направимъ и ний нужнитѣ поправки, допълнения или измѣнения по него. Струва ми се, че по-справедливо отъ това не може и да бѣде. Сега, така, както е много неопрѣдѣлено, много тъмно и не ясно, ний можемъ да съберкаме, като го минемъ на бърже. Прочее, необходимо е да се напише неговото прѣдложение и въ едно друго заседание да го разискаме и да се произнесемъ по единъ опрѣдѣленъ начинъ. (Гласове: Вѣрно!)

Прѣсѣд.: Съгласни ли сте съ това, г-нъ Сакжзовъ?

Янко Сакжзовъ: Азъ нѣмамъ нищо противъ, но азъ можехъ и сега да го напишѣ. Ако обичате, може и да се отложи. Г-да прѣдставители! Не бѣхъ готовъ затова, защото виждахъ, че отъ день на день се отлага; но съгласенъ съмъ да се отложи и за утрѣ.

Прѣдсѣд. Понеже г-нъ Сакжзовъ е съгласенъ да се отложи разискването по неговото прѣдложение, то сега нѣма да се занимаемъ по него. (Д-ръ М. Цачевъ: Прѣди 15 дни е направилъ прѣдложението си и не го е написалъ!)

Петиятъ пунктъ отъ дневния редъ е: Отговорътъ отъ Управляющия Министерството на Търговията и Земледѣлието по запитването на г-да Янко Сакжзовъ и Никола Габровски; но понеже г-нъ Министрътъ не е тукъ и това се отлага.

Слѣдъ това дохожда прѣдложението отъ г-на Краева по вътрѣшната полиция на Нар. Събрание.

Ат. Краевъ: (Търси нѣкакви книжа.) (Д-ръ М. Цачевъ къмъ Краева: Човѣкъ, който прави прѣдложение, трѣбва да е приготвенъ!) Нѣмамъ нужда отъ Вашитѣ свѣти!

Г-да прѣдставители! Чл. 103-й отъ Конституцията изрично казва слѣдующето: (Чете.) „Събранието има своя вътрѣшна полиция, която е подчинена на прѣдсѣдателя. — Чл. 104-й. Събранието само си опрѣдѣлява вътрѣшния редъ и дѣлопроизводството.“ Алинея втора отъ чл. 102-й казва: (Чете.) „Военни стражи и въобще въоръжени сили, не трѣбва да се турятъ ни при вратитѣ на залата на засѣданието, ни въ самото засѣдание, ни близо до засѣданието, освѣнъ ако Събранието по вишегласие само пожелае това.“ Чл. 8-й отъ Правилника за Вътрѣшния редъ на Нар. Събрание гласи: (Чете.) „Въ залата на засѣданието сѣдѣтъ само прѣдставителитѣ, а публиката — на особно назначени за нежъ мѣста. Забѣлѣжка. Публиката е длъжна да пази тишина и да не дава знакове за одобрене или неодобрене. Нарушителитѣ на туй правило се отстраняватъ по распоряжението на Прѣдсѣдателя.“

За съжаление, често се мѣркатъ прѣдъ очитѣ ни разни лица, облѣчени въ униформа и въоръжени, не само прѣдъ портитѣ на Нар. Събрание, не само при входнитѣ врата, но и въ кулиситѣ, още и горѣ въ ложитѣ и галериитѣ.

Азъ, като констатирахъ на нѣколко пжти подобни факти, счетохъ за необходимо да обърнѣ вниманието на г-на прѣдсѣдателя върху туй нѣщо и да го помоля да земе нужнитѣ мѣрки, за да се не допускатъ подобни нѣща.

Вѣрвамъ, че никой отъ васъ нѣма да ме обвини въ авансирание невѣрни работи, както забѣлѣжихъ отъ Д-ра Цачева да искава очудване; защото вѣрвамъ, мнозина отъ васъ, ако не всинца, имали сте случаи да се спжнете или на нѣкой приставъ, или на нѣкой инспекторъ на полицията, или инспекторъ на жандармерията, или на нѣкой старши стражаръ и т. н., които сновѣтъ прѣспокойно изъ коридоритѣ. Желателно е да ги нѣма около Нар. Събрание и ако дохождатъ като зрители, като посѣтители, да нѣматъ орѣжие съ себе си. Че това трѣбва да бѣде така, азъ земамъ куража да черпѣ аргументация отъ една печална случка, която се случи горѣ въ галериитѣ.

Единъ студентъ, като си свършилъ занятията, рѣшилъ да дойде въ Нар. Събрание да послуша разискванията, които ставатъ тукъ. Въ туй врѣме въ Нар. Събрание имаше шумъ. Тогава се дебатираше, ако се не лѣжж, по Видинския изборъ — или по Ломския. Ми се струва, че по Видинския. (Единъ гласъ: Това не е важно!) Единъ отъ разсилнитѣ на Нар. Събрание се доближава до него и му казва: „Г-не, защо хлопате?“ — „Азъ не хлопамъ! Ей сега току що дойдохъ.“ — „Какъ така не хлопате? Тогава другарѣтъ ви трѣбва да лопатъ.“ Той се застѣпва за другаря си и е казалъ, че и той не хлопа. „Чухме и ние хлопане, но по-нататѣкъ.“ Понеже разсилниятъ не се задоволилъ отъ обясненията, продължило се е размѣняването на думи помежду имъ. За да се не увеличава шумътъ, студентътъ прѣдложилъ на разсилния да излѣзжтъ вънъ и да се разбержтъ. Вънъ доближава до тѣхъ единъ подначалникъ на канцеларията на Нар. Събрание. До като се обяснявалъ студентътъ съ него, доближилъ инспекторътъ на жандармерията Ротмистръ Морфовъ и казалъ на студента: „Ти лѣжешъ!“ Безъ повече расправи, захваща да го удря! Нанесълъ му нѣколко удара по главата и го истласкалъ! . . (Георги Даскаловъ: Това го земашъ отъ вѣстникъ „Стража“!) Азъ не ви съобщавамъ това отъ в. „Стража“ г-нъ Даскаловъ! Това ми го събщи самиятъ студентъ и неговитѣ думи се потвърждаватъ отъ хора очевидци, които сж гледали тая сцена. — Азъ знажъ, че има двѣ версии по случката, но както и да е.

Не се мина много, на другия день, другъ студентъ идва прѣдъ Нар. Събрание и се расправя съ разсилнитѣ, за да му се даде входенъ билетъ за въ галерията. Разсилниятъ не го пуцалъ и го буталъ. Той се ядосалъ и му казалъ: „Мерзавецъ!“ (Гласове: а а а!) Да, това е фактъ. Г-нъ Ротмистръ Морфовъ, който бѣше героя на първия скандалъ, безъ да вникне въ работата, помислилъ, че това изражение е по неговъ адресъ и веднага захваща да удря студента. (Д-ръ М. Цачевъ: Да иде въ сѣдилището!) Но ние сме повече отъ сѣдилище, докторе! (Д-ръ М. Цачевъ: Нѣмате право!) Имамъ право, защото прѣди всичко, тукъ не трѣбва да се търпи башибозуклукътъ; не трѣбва да се дава воля на побойницитѣ да угрожаватъ, да пляшжтъ и малтретиратъ хората. Ако тукъ търпимъ вандалски дѣйствия, какво остава нататѣкъ? Тогава лесно се обяснява цѣлия порой отъ телеграмми, които казватъ, че тамъ крадци запалили сгради, тамъ бити, тукъ шайки, тамъ ранени и пр.! . . (Шумъ. — Георг. Шиваровъ: Вие ги учите отъ тукъ!) Не азъ ги учж да подаватъ телеграмми!

Прѣдсѣд. Г-нъ Краевъ! Моля малко по-умѣренно.

Ник. Антикаровъ: Тукъ не е сѣдилище!

Ат. Краевъ: Да, това не е сѣдилище, но не е и казарма. Азъ не съмъ вашъ солдатинъ! Помнѣте, че съмъ народенъ прѣдставитель. (Никола Антикаровъ: Ще бѣдешъ въ рѣцѣтъ ми!) Протестирамъ! Протестирамъ! Нѣма да бѣджъ въ твоитѣ рѣцѣ! Не го е срамъ! (Прѣдсѣд.: Моля ви, г-да, тишина!) Ще бѣде въ рѣцѣтъ ти пенсията, що получавашъ незаслужено!

Прѣдсѣд.: Г-нъ Краевъ! Моля, говорете по Правилника за вътрѣшния рѣдъ на Събранието.

Ат. Краевъ: Тѣй, тѣй, г-не Прѣдсѣдателю!

Ето, г-да нар. прѣдставители, тия двѣ печални случки, тия два скандала.

Единъ отъ нашитѣ другари, попиталъ г-на Морфова. (Мих. Маджаровъ: Кой е той?) Кой ли е?! Г-нъ Константинъ Досевъ. И моля Ви, недѣйте ме подозира въ лъжа, чрѣзъ задаване такива въпроси; недѣйте мисли, че съмъ дошълъ тукъ да лъжж.

Този прѣдставитель го попиталъ: „защо тѣй, бе джанъмъ“; а той казалъ: „ние ще Ви дадемъ да разберете! Въ Нар. Събрание единъ депутатъ отъ опозицията да си позволи да апострофира единъ Министръ-Прѣдсѣдателъ и въ галерията да тропатъ! Добрѣ, ние ще ви дадемъ да разберете!“ (Д-ръ Янкуловъ: Е, какво отъ това?) Колкото за лицето, г-да прѣдставители. (Единъ гласъ: Какво желаете г-нъ Краевъ? Шумъ.) Веселинъ Котевъ и запасния подполковникъ Антикаровъ най-много викатъ. Ако необичатъ да слушатъ, могатъ да излѣзжтъ. Азъ ви излагамъ факти за поведението на полицията на Събранието. (Шумъ.)

Прѣдсѣд.: Оставете г-на Краева да свърши.

Дим. Ионовъ: Нѣма да слушаме масали да ни расправя, че нѣкои си се били. Ние не сме сѣдни. (Единъ гласъ: Кажете какво желаете, г-нъ Краевъ?)

Ат. Краевъ: Имайте търпение.

Прѣдсѣд.: Г-нъ Краевъ е дошълъ да развие прѣдложението си. Оставете го, г-да, да говори.

Ат. Краевъ: Г-нъ Досевъ му прави забѣлѣжка. (Единъ гласъ: По частни дертове.) (Шумъ.) — Вие прѣмѣстихте тукъ трибуната ужъ за спокойствие! — Азъ моля г-на Прѣдсѣдателя да се распореди, да се прѣмѣсти трибуната на старото ѝ мѣсто, при лѣвицата, понеже тамъ повече е гарантирана свободата на словото, отъ колкото тукъ. (Смѣхъ. Шумъ.)

Наистина, публиката нѣма право да исказва било съчувствие или одобреніе, било неодобреніе на това, което се разисква въ Събранието. Прѣдсѣдателътъ е, който има власт да вземе мѣрки за отстранение на тия, които не се съобразяватъ съ Правилника на Събранието, но не външни лица. Г-нъ Досевъ обръща вниманието на г-на Морфова върху това, а той му казва: „Хубаво, нѣ Конституция, закони, — такива работи ние непознаваме! Ние знаемъ какъ да управляваме. Ние ще ви дадемъ да разберете какъ се управлява!“ — като е мислилъ, че г-нъ Досевъ е отъ тия, които сж оскърбили Министра-Президента! Азъ съобщихъ за тѣзи печални случки на Прѣдсѣдателя и го помолихъ да вземе мѣрки (Веселинъ Котевъ: Има сѣдилища, тукъ масали не може да се приказватъ, вие ни лъжете тукъ.) Протестирамъ. Ако вие сте лъжци, то азъ не съмъ такъвъ. (Гласове: Вѣрно.)

Прѣдсѣд.: Моля, продължавайте г-нъ Краевъ.

Ат. Краевъ: Азъ забѣлѣжихъ, г-да народни прѣдставители, че нашиятъ Прѣдсѣдателъ г-нъ Тодоровъ се отнесе индиферентно къмъ тия случки. Вслѣдствие на това, искахъ да направя въпросъ въ Събранието, което да искаже своето

негодувание, своето възмущение отъ тия случки. (Д-ръ Пачевъ: Противъ васъ.) Ако бѣхъ съ вашитѣ качества! Азъ не съмъ толкозъ аномаленъ като васъ!

Азъ излагамъ фактитѣ и желяжъ, щото народното прѣдставителство да искаже своето възмущение и негодувание противъ тия бруталности, които ставатъ въ оградата на самото Нар. Събрание. Да се прѣпоръча на г-на Прѣдсѣдателя на Нар. Събрание, да вземе мѣрки, щото никои въоружени лица да не посѣщаватъ Събранието, да не влизатъ и да не циркулиратъ изъ коридоритѣ, горѣ или долу. Събранието има достатъчно число писари и разсилни, които по распореджанието на Прѣдсѣдателя ни, когато се наруши порядъка, могатъ да въдворжтъ реда и тишината.

Ето, г-да, това е то моето прѣдложение. Както виждате, то не е толкова страшно и отъ естество да ви накара 100 пѣти да ме прѣсичате! (Геор. Шиваровъ: Много на далечъ отидохте.) Трѣбваше да протестирамъ (Антикаровъ: По механиктѣ ли?) Да трепжтъ хората въ Нар. Събрание и да нѣмаме право да изиявимъ своето негодувание и възмущение, да нѣмаме право да протестираме противъ тия вандализми отъ тая трибуна!! (Шумъ.) А вий, г-нъ Антикаровъ, давайте лекции на вашитѣ войници, а не на насъ!

Михаилъ Маджаровъ: Ако бѣше въпросъ за шайки и за вандализми, азъ незнажъ на кого щѣше да падне това обвинение, но понеже не е това въпросътъ, а е въпросътъ да се искаже съжаление къмъ прѣдсѣдателя за неиспълнение на неговата длъжностъ, азъ ще попитамъ: отъ гдѣ се заключава г-да, че прѣдсѣдателътъ не си е изпълнилъ длъжността. Отъ това ли, че двѣ лица сж скарали вънъ отъ камарата, и зарадъ това ние трѣбвало да се поставимъ като сѣдни да сѣдимъ тая работа. Ми се чини, че това не е основателно; ако бѣше нѣкой прѣдставитель докаченъ, ударенъ, испѣденъ, тогава разбирамъ; но частни лица, когато се каратъ и биятъ, не е наша работа да ги расправяме, защото има сѣдилища. Ако вземемъ да рѣшаваме такива работи, нѣма да ги рѣшимъ право. Ние сме висшето тѣло на държавата и ако трѣбва да се занимаваме съ такива работи, трѣбва да повикаме и двѣтѣ страни да ги испитаме, да ги туримъ тукъ на стола, да ги изслушаме, за да може да се убѣдимъ кой е правъ и кой е кривъ. (Ржкоплѣскания.) Азъ признавамъ, че уважаемия г-нъ Краевъ говори правдата, но когато ще се осжжда единъ човѣкъ, билъ той прѣдставитель или прѣдсѣдателъ не може да се осжжда, до като не се изслуша лицето, върху което се хвърля обвинение. Азъ до колкото знажъ, г-да, никждѣ въ свѣта частни въпроси не се разрѣшаватъ въ камарата и за това ще моля почитаемото Събрание да мине на дневния редъ. А пъкъ г-на Краева и неговитѣ приятели увѣрявамъ, че сѣдилищата ще бжджтъ безпристрастни и ще накажатъ оновова, който е виновенъ. Вѣрвамъ, че г-нъ Краевъ има пълна вѣра въ нашитѣ сѣдилища и не ще има причина да се оплаква до камарата за нераздаване на правосѣдие. Щомъ има пълна вѣра въ сѣдилищата, нѣма нужда отъ нашия контролъ. Ние контролираме дѣйствиата на министритѣ, а не на сѣдилищата. Сѣдилищата сж вънъ отъ нашата компетентностъ. Ако единъ министръ нарушава за-

конитѣ, тогава разбирамъ да отправимъ запитване къмъ него; но да се прави предложение за работи съвсѣмъ внѣ отъ компетентността на камарата, не разбирамъ.

Д-ръ М. Цачевъ: Г-да прѣдставители! Много пжти съмъ ималъ случая не само въ настоящето Събрание, но и въ други събрания, отъ мѣстото гдѣто стоѣхъ или отъ трибуната да исказвамъ на Нар. Събрание, на прѣдставителитѣ, това което ще кажѣ и сега. Нар. Събрание трѣбва да се занимава съ работи прѣдвидени въ Основния Законъ и да се движи въ рамкитѣ на тоя законъ. Всѣкога народнитѣ прѣдставители, когато излизатъ отъ тия рамки на закона, грѣшѣтъ. Какво иска г-нъ Краевъ отъ насъ? Исква да вземемъ рѣшение по работи, които не сѣ отъ наша компетентностъ. Съ една рѣчь, иска да станемъ мирово сѣдилище, окръженъ и апелативенъ сѣдъ. Подобно нѣщо, г-да прѣдставители, не се позволява отъ Основния Законъ на държавата. Че нѣкои сѣ се бияли, нѣма ли сѣдилища? Ако сѣдилищата не рѣшѣтъ работата, г-нъ Краевъ има право да направи запитване на надлѣжния Министръ. Той ще му отговори и ако г-нъ Краевъ не е задоволенъ отъ отговора на Министра, сѣщо и ако Събранието не е задоволено, то ще се произнесе. Ако искаме, г-да прѣдставители, съ такива бабини деветини да си правимъ популярностъ, азъ ви увѣрявамъ, че тия г-да народни прѣдставители, които мислѣтъ, че сѣ подобни запитвания ще привлекѣтъ нѣкои си студенти, азъ смѣло могѣ да кажѣ, че тия студенти сѣ, които ще се смѣѣтъ на тѣхнитѣ дѣйствия. Моля народното прѣдставителство да се не увлича отъ такива работи. Колкото се касае до вжтрѣшната полиция на Нар. Събрание, тя се намира подъ вѣдомството на прѣдсѣдателя на Нар. Събрание, който се радва на пълното наше довѣрие, защото е избранъ отъ 102 души, а не отъ 2—3 души.

Относително до това, че имало между публиката хора съ униформа, това прѣстѣпление ли е? Кой законъ дава право на г-на Краева да казва, че не трѣбвало да има хора съ униформа? Има право да каже безъ орѣжие. Ние не можемъ да кажемъ на нашитѣ административни и военни чиновници: съблѣчете си формата и тогава влѣзте въ галерията. Само саблитѣ се свалятъ. Кога е видѣлъ г-нъ Краевъ нѣкой чиновникъ въ залата на Нар. Събрание съ сабя и съ орѣжие? Никога. Това могѣ да го докажѣ математически, защото всѣкога присѣтствувамъ тукъ и никога не съмъ виждалъ такова нѣщо. Апелирамъ къмъ вашето безпристрастие да се произнесете и да исказете съжаление, за гдѣто се намиратъ хора, които тукъ ни занимаватъ съ празни приказки, когато има важни въпроси за народа, за който ежедневно плачѣтъ, че народътъ билъ въ това или онова положение и все за милиа народъ говорѣтъ и за брашневия човалъ, а пъкъ ние сами тукъ харчимъ за едно засѣдание по 6000 лева. Има прѣдставители, които ни занимаватъ съ излишни работи, когато има нужда отъ закони, съ които може да се облекчи положението на българскитѣ граждани. Българскиятъ гражданинъ не иска да знае, че се били хората и кой на кого какво рѣкълъ и това да се разисква въ Нар. Събрание

цѣли часове, а иска да изработимъ закони, да облѣчимъ гражданитѣ, да подобримъ положението имъ, да расхвърлимъ данѣка пропорционално върху всѣкого, а не да разискваме такива работи. (Ржкоплѣскания.) Ето какво иска нашиятъ народъ. (Единъ гласъ отъ лѣвицата: И законъ за пенситѣ.) Заради това ще помоля, ако по дълго говорихъ да ме извините, сѣщо моля да исказете съжаление къмъ тия г-да, които повдигатъ подобни въпроси. (Ржкоплѣскание.)

Тр. Китанчевъ: Г-да прѣдставители! Дѣйствително това, което каза г-нъ Д-ръ Цачевъ, азъ го намирамъ за доста право, а именно, че по тоя въпросъ за поведението на ротмистра Морфова трѣбваше да се направи интерпелация. Най-послѣ, това врѣме не е минжло, може да се направи, може да се попита Министра: мисли ли да търпи побойници хора, особено военни, които сѣ задѣжени да се отнасятъ по-благородно и вежливо, а не да раздаватъ шамари на лѣво и на дѣсно. Обаче, не е вѣрно това, което се каза отъ г-на Маджарова и Д-ръ Цачева, че не трѣбвало тукъ да се говори за това. Г-нъ Маджаровъ по много въпроси обича да извърта думитѣ на ораторитѣ и да казва, че било говорено нѣщо, което въ сѣщностъ не е било казано така. Относително това има да кажѣ, че г-нъ Краевъ приведе надлѣжнитѣ членове отъ Конституцията и Правилника, слѣдователно право е било да се повдигне въ Нар. Събрание такъвъ въпросъ: каква трѣбва да бѣде полицията на Нар. Събрание и какво трѣбва да върши. Защото казано е въ Конституцията, че засѣданията на Нар. Събрание сѣ публични и ако се позволява на разни полицейски висши или нисши да се распорѣждатъ съ публиката, и да рѣшаватъ кой да влиза и кой да не влиза, както се прави сега, то въ такъвъ случай половината отъ публичността на засѣданията се накрѣнява. Ако искате да бѣде затворено, както е сега, пушайте само ваши приятели. Полицията на Нар. Събрание, споредъ Конституцията и Правилника, принадлежи на прѣдсѣдателя на Нар. Събрание. Ако г-нъ прѣдсѣдателя позволява на разни полицейски да отнѣматъ неговата длѣжностъ, ние прѣдставителитѣ сме длѣжни да протестираме. Вие сте го избрали, понеже сте болшинство, но ние отъ меншеството сме длѣжни да протестираме, че се посѣга върху правата на Нар. Събрание. (Гласове: Лѣжешъ. Шумъ.) Когато излѣзатъ разни хора да испжждатъ, блѣска въ биятъ публиката, ние сме длѣжни да протестираме, казвамъ. Азъ протестирамъ сѣщо така противъ онова, което е станжло горѣ въ галерията, че публиката си позволила да исказва одобреніе или неодобреніе. Това нѣщо не го одобрявамъ. Въ Правилника е казано, че публиката трѣбва да стои мирно и не трѣбва да исказва одобреніе или неодобреніе на това, което се рѣшава въ Събранието. Сѣщото врѣме прѣдсѣдателя на Събранието имаше право, съгласно Правилника да дръгне звънеца, да се обърне къмъ публиката да ѣхъ помоли да млѣчи и ако не млѣчеше, можеше да ѣхъ испѣди. Това нѣщо винаги е правено, когато е имало шумъ, това е правено и по-напрѣдъ, но да се позволи на Морфова, (Единъ гласъ: Кой му е позволилъ?) да се позволи на полицията — за-

щото азъ постоянно виждамъ да стоѣтъ джандари и пристави — да се распорѣжда тѣ въ Събранието, азъ не можъ да приема и като членъ отъ меншеството констатирамъ това и понеже се касае до правата на Нар. Събрание, азъ съмъ длъженъ да протестирамъ. Протестирамъ за ония думи, които се казахъ отъ г-на Д-ръ Цачева, че съ това нѣкои прѣдставители искали да печелѣтъ популярностъ. Не искамъ ние такава популярностъ. Това вие го искате. Не искамъ да печелимъ съчувствието на нѣкого си, а съвсѣмъ малко искамъ да знаѣ (Шумъ.) Но работата е, че се посѣга върху публичността на засѣданията на Нар. Събрание. Прѣдложението на г-на Краева си е на мѣстото. Това прѣдложение иде да обърне вниманието на г-на прѣдсѣдателя на Нар. Събрание и на цѣлото бюро, че трѣбва да се взематъ мѣрки, за да се прѣдпази Нар. Събрание отъ въоръжени хора, които не сѣ повикани тукъ, да вардѣтъ като полицията на Събранието. Слава Богу има толкова разсилни и толкова служащи, повече даже отъ колкото би трѣбовало и тѣ би могли сами да изпълнѣтъ тая работа, безъ да викатъ на помощъ полицейски висши или нисши. Пакъ исказвамъ своето съжаление, че сѣ се вършили такива работи и исказвамъ желание да не се вършѣтъ за напрѣдъ.

Ив. Ст. Гешовъ: Отстъпямъ думата на г-на Теодорова.

Никола Габровски: Браво на крокодилскитѣ съзли. (Шумъ.)

Дим. Ил. Стамболовъ: Има прѣдложение отъ г-на Маджарова да се мине на дневния редъ.

Прѣдсѣд.: Не сѣ говорили седемъ души.

Дим. Ил. Стамболовъ: Има седемъ души.

Прѣдсѣд.: Има записано колко души сѣ говорили.

Никола Габровски: Това, което искахъ да кажъ се исказа отъ г-на Китанчева, и азъ не можъ освѣнъ да се присѣединѣ къмъ тоя протестъ противъ повѣдението на г-на прѣдсѣдателя по случкитѣ, които станахъ въ галерията на Нар. Събрание. Но прѣдложението на г-на Краева, е прѣдметъ на интерпелация, която ние ще отправимъ къмъ г-на Министра на Вътрѣшнитѣ Работи, и тогава ще говоримъ повече.

Йови Воденчаровъ: Отъ думитѣ на г-на Краева разбрахъ, г-да прѣдставители, че той иска да бламираме нашия прѣдсѣдатель, защото не била наредена добръ полицията на Нар. Събрание. (Ат. Краевъ: Съжалявамъ, че злѣ сте ме разбрали.) Тѣй! Тѣй! Като взехъ думата да отговорѣ, ще кажъ, че нѣмамъ прѣдъ себе си нито Конституцията, нито Правилника, за да провѣрѣмъ тия членове, които г-нъ Краевъ прочете. (Ат. Краевъ: „Заповѣдайте. Ето ги.“ Занася му ги.) Нѣма пужда. Но слѣдъ като благодарѣмъ на г-на Краева, за гдѣто ми донесе Конституцията и Правилника, имамъ пълна вѣра въ неговитѣ думи. . . . (Ат. Краевъ: Благодарѣмъ.) и въ съдържанието на тия членове, които той прочете тукъ. Той каза: така казва Конституцията, така казва и Правилника — че тия хора, които се намиратъ тукъ, сѣ народни прѣдставители, а ония, които сѣ горѣ — публика. Тия думи трѣбва добръ да се запомнѣтъ. (Веселостъ.)

Г-нъ Краевъ не ни призова, не ни каза да осѣдимъ нѣкакви си дѣйствия на нѣкакви си въоръжени хора — на нѣкой си калѣчлия — къмъ тия прѣдставители, които седѣтъ на тия столове, а ни призова да осѣдимъ дѣйствието на единъ човѣкъ, което дѣйствие не е станѣло мѣжду насъ, а мѣжду ония, които се казватъ публика. (Ат. Краевъ: Защото е чиновникъ и високъ чиновникъ.) Какво казва той? Расправя ни, че нѣкой си Морфовъ, ударилъ нѣкого си, защото му казалъ такава и такава дума. Нека ми позволи г-нъ Краевъ да кажъ, че ако той е чулъ това отъ г-на Досева, или ако привежда тогозъ послѣдния за свидѣтель, азъ пъкъ ще кажъ, че съмъ чулъ съвършено противното. Щомъ г-нъ Краевъ намира такива свидѣтели като Досева, нека ми позволи да кажъ, че не може да се ориентиране и правилно да се произнасяме по това, защото ако г-нъ Краевъ расправи работата така, хората ѣжъ разказватъ друго-яче. Ето какво азъ чувамъ: Азъ чувамъ, че тоя студентъ, за когото казватъ, че като публика билъ дошълъ, хората казватъ, че билъ виканъ за да рѣкопѣѣще отъ галерията на нѣкои г-да прѣдставители, което азъ не вѣрвамъ. Той не билъ толкова деликатенъ, както го прѣдставлява г-нъ Краевъ. Напротивъ, той си позволилъ да нарѣче ротмистра Морфова мерзавецъ и подлець. (Гласове отъ опозицията: Това е вториятъ случай.) И азъ мислѣ, че ако г-нъ Краевъ бѣше на мѣстото на г-на Морфова, щѣше да му удари таква едни плѣсници, щото още единъ пъкъ да знае какво говори. (Ат. Краевъ: То е ваша теория.) Казватъ за втората случка, че била такава. Ето каква е била. Нѣкой другъ студентъ срѣща г-на Морфова внѣ прѣдъ зданието на Събранието, и слѣдъ като се завело мѣжду нѣкои разсилни и него спрѣчкване, той заплѣлъ Морфова въ очитѣ и му казалъ „мерзавецъ.“ Щѣше да бѣде срамъ за човѣкъ, който носи сабля да го плѣжѣтъ въ очитѣ и да му казватъ „мерзавецъ.“ (Гено Недѣлковъ: Това е срамно да се расправи отъ трибуната.) Това е станѣло на пѣти. (Гено Недѣлковъ: Нѣма право да бие. Има мирови сѣдия.) Сега кое е вѣрно: да ли това, което казахъ азъ, или онова, което казва Краевъ? Азъ не се съмнявамъ, че г-нъ Краевъ расказа не бивали нѣща. Ние можехме да му дадемъ пълна вѣра, ако той самъ бѣше видѣлъ случката; обаче, той е чулъ това отъ хората и ако той има право да дава вѣра на онова, което е чулъ, нека неотказва и намъ това право. Каза г-нъ Недѣлковъ, че сме били нарушавали нашитѣ обязанности като депутати, защото сме поддържали побоищата и не знаѣмъ що. Ще му кажъ, че той ако обърне внимание на прѣдписанието на дѣйствующитѣ закони, ще види, че всѣки човѣкъ има право да защищава себе си отъ хрѣчки, а особено военнитѣ хора иматъ право да се защищаватъ отъ грубитѣ нападки на единъ човѣкъ, който си позволява така да напада хората и да ги заплѣва. Това е едно срѣдство позволено отъ дѣйствующитѣ закони, и което се казва самозащита. (Единъ гласъ: Ако е истина това, което казвате.) Ако е истина. Но понеже се носѣтъ разни слухове: едни казватъ, че Морфовъ има право да удари плѣсница, а други казватъ, че ималъ право да го заплѣе, ми се чини, че неможемъ ние да взимаме тукъ ролята на сѣдилище и

да се произнасяме върху съвършено частни въпроси, които не се касажат нито до атрибутите на Събранието, нито до неговите обязанности. Друга щеше да бъде работата, ако г-нъ Китанчевъ беше излъ единъ два шамара въ коридора. (Гр. Китанчевъ: Насъ ли искате да биждатъ! Направете и него баремъ да се знае.) Азъ щяхъ да бъда първи да го защитя.

Прѣдъ видъ на всичко това, азъ мисля, че да се занимаваме съ това прѣдложение на г-на Краева — да бламираме прѣсѣдателя или да искажемъ съжаление за случката — е излишно и повече да се говори е губение на време. За туй, като мисля, че Нар. Събрание не може да влиза въ оцѣнката на расправитѣ мѣжду частнитѣ хора, че то не може и не е компетентно да се произнася кой е правъ и кой кривъ, и че ако нѣкой капитанинъ или калжлия е билъ нѣкого, тукъ има четирма мирови съдии и пострадалиятъ могатъ да се отнесатъ, то прѣлагамъ на Нар. Събрание, да остави безъ послѣдствие прѣдложението на г-на Краева и да мине на дневния редъ.

Прѣсѣд.: Прѣди да положъ въпросътъ на гласуване, ще дамъ думата на нашия прѣсѣдатель г-на Теодорова, къмъ когото индиректно е насочено прѣдложението на г-на Краева.

Ат. Краевъ: Искамъ думата за обяснение.

Т. Теодоровъ: Отстъпямъ думата си на г-на Краева, за да чуя какво ще каже, понеже по-рано не бяхъ тукъ да го чуя.

Ат. Краевъ: Г-да народни прѣдставители! Съжалявамъ твърдѣ много, че криво съмъ ме разбрали нѣкои отъ г-да народнитѣ прѣдставители. (Гласове: А, а, а!) Не дѣйте мисли, че съмъ се раскаялъ, та викате: а, а! Азъ твърдѣ ясно и положително формулирахъ своето прѣдложение и даже два пѣти повторихъ, че правя прѣдложение да се искаже възмущение и негодувание за тоя актъ на бруталностъ, който е намѣрилъ мѣсто въ оградата на Нар. Събрание; да се искаже желание, щото прѣсѣдателятъ на Нар. Събрание за въ бждѣще да недопуска да циркулиратъ насамъ-нататъкъ изъ коридоритѣ на Нар. Събрание въоръжени лица (Гр. Китанчевъ: И тѣ да се расправятъ съ публиката.) да, и да се расправятъ съ публиката. Азъ казвамъ, че публиката, на основание на Вътрѣшния Правилникъ, именно на основание на заблѣжката къмъ чл. 8-й, е длъжна само да слуша разискванията, да не дава никакъвъ знакъ за одобрение или не одобрение на това, което става въ засѣдателната зала на Събранието, и че ако тя наруши това правило, прѣсѣдателятъ на Нар. Събрание е въ състояние съ многочисленния персоналъ, който е на расположението му, да въдвори реда. Това бяхъ моитѣ подлини думи. Слѣдователно, повтарямъ да кажа, че скърбя за гдѣто не съмъ билъ добръ разбранъ. И ако г-нъ Теодоровъ, прѣсѣдателятъ на Нар. Събрание поиска думата за да се оправдае, то това си нѣма мѣстото, понеже ние не правимъ никакво обвинение спрямо него. Азъ казахъ, че възбудихъ тоя въпросъ въ Камарата, понеже като съобщихъ случката на г-на прѣсѣдателя, заблѣжихъ, че се отнесе къмъ неж индиферентно.

Г-да народни прѣдставители! (Г. Шиваровъ: Стига! Времето е скъпо!) Моля; само още двѣ три думи ще кажа. Азъ високо протестирамъ противъ обвиненията, които ни се отправихъ отъ г-на Д-ръ Цачева, че ние, ако сме възбуждали тоя въпросъ правили сме го отъ желание да печелимъ репутация! (Единъ гласъ: Вѣрно е!) Намъ не е нужно това, г-да народни прѣдставители; ние може и безъ туй да си имаме извѣстна репутация. Съ такъвъ инцидентъ не може да си създава чловѣкъ репутация. (Прѣсѣд.: Азъ ви дадохъ думата само за обяснение!) Само двѣ три думи ще кажа още и ще свършя. Ние не можемъ да се въздържимъ и да не вдигнемъ гласа си тукъ, да не протестираме противъ тоя начинъ на дѣйствие на нѣкои лица. Каза се, че е имало Мирови Съдия, гдѣто можело хората да се оплачатъ за нанесена обида или за нанисание на побой; азъ съжалявамъ, че това нѣщо говорятъ адвокати. Г-да прѣдставители! Тоя човѣкъ нѣма да го съди Мировиятъ Съдия, а Апелативниятъ Съдъ. (Единъ гласъ: Военно съдилище!) Азъ не искамъ отъ васъ да се състави единъ обвинителенъ актъ и да се испречи тоя господинъ въ Нар. Събрание, ние да го съдимъ, защото това е работа на надлѣжното съдилище. Азъ искамъ да се констатира фактътъ, че тука сж вече бити двама души студенти и да се взематъ мѣрки за въ бждѣще да не се повтарятъ тия работи. Колкото до думитѣ на нѣкои си, че ние трѣбва да бждемъ равнодушни спрямо тия сцени, стига гдѣто не е малтретиранъ нѣкой народенъ прѣдставитель, нѣма освѣнъ да се съжалява. Недостолѣнно ще бъде да посрѣщнемъ съ ржкоплѣскание тоя актъ на *brutalité* (Д-ръ М. Цачевъ: Да си вземешъ думитѣ назадъ!) Азъ наистина не можъ да намѣря „математически думи“, съ които да докажа това, както г-нъ Д-ръ М. Цачевъ.

Т. Теодоровъ: (Отъ трибуната.) Г-да народни прѣдставители! Съжалявамъ крайно, че служебнитѣ ми занятия не ми позволихъ да присѣтствувамъ тукъ по-рано и да узнамъ възбудената по прѣдложението на г-на Краева дискусия, за да можъ отъ самото начало да разберя, какво именно иска г-нъ Краевъ и какво той прѣдлага на Нар. Събрание. Вслѣдствие на което, когато сега втори пѣтъ той поиска думата, съ голѣмо удоволствие пожелахъ да разберя какво е той прѣдложилъ на Нар. Събрание. Отъ думитѣ, обаче, на г-на Китанчева и ония на г-на Воденчарова разбрахъ, че най-напрѣдъ г-нъ Краевъ така злѣ се е изказалъ или лошо се обяснилъ, щото е билъ разбранъ като че ли желае да се направи едно осжждане къмъ прѣсѣдателя на Камарата, именно къмъ мене, защото не съмъ знаалъ да уредя полицията на Събранието, и второ, да се искаже съжаление за нѣкои брутални обноси на капитана Морфовъ, инспекторътъ на жандармерията, спрямо единъ студентъ въ зданието на Нар. Събрание. Отъ второто пѣкъ говорение на г-на Краева се заблѣзва, че той въ тоя случай не счита да съмъ виновенъ за направеното отъ г-на Морфовъ, но че съмъ могълъ да прѣдваря това. Съжалявамъ, обаче, че г-нъ Краевъ не се е тѣй ясно изказалъ, още отъ самото начало, при първото си говорение, така щото да не остане никакво съмнѣние

върху тоя прѣдметъ. Остава, прочее, въпросътъ за поведението на капитана Морфовъ, да ли Нар. Събрание трѣбва да го осъди — като искаже съжаление или не. (Ат. Краевъ: Азъ не искахъ това!) Азъ чухъ, че г-нъ Краевъ иска Нар. Събрание да искаже съжаление за станжлото и да поиска, щото подобни нѣща за напредъ да се не повтарятъ въ Камарата. Щомъ е така работата, азъ счетохъ за нужно, макаръ и слѣдъ вторитѣ обяснения на г-на Краева, да кажъ нѣколко думи относително това, което се е случило, споредъ свѣдѣнията, които съмъ събралъ.

Г-нъ Краевъ казва, че азъ съмъ се отнесълъ индиферентно къмъ това, което той ми съобщилъ по случката. Дѣйствително, азъ се отнесохъ индиферентно, защото не виждахъ никакъ нейната общественна важностъ и казахъ на г-на Краева: г-нъ Краевъ, не дейте изнася тоя инцидентъ на трибуната, защото, ако двама хора се испсуватъ, ако нѣкой удари нѣкого вънъ отъ залата на Събранието, вънъ отъ галеритѣ, вънъ отъ коридоритѣ, никакъвъ правилникъ, никакъвъ законъ, никое благоприличие не ни задължава да изнасяме това нѣщо на трибуната въ Нар. Събрание. Иванъ оскърбилъ Драгана, Драганъ ударилъ шамаръ на Петка, билъ той инспекторъ на жандармерията, на полицейскитѣ стражари или на други нѣкои. Тия инциденти не трѣбва да ги изнасяме на трибуната, защото това не е достоѣно и защото ние, като народни прѣдставители, имаме да се занимаваме съ много по-важни работи — народътъ ни е пратилъ тукъ да разглеждаме законитѣ и въпроситѣ, които Конституцията прѣдвижда и опрѣдѣля че сж наша компетентностъ. Заради това именно казахъ на г-на Краева, че нѣма нужда тоя инцидентъ да се изнася прѣдъ Събранието и добавихъ още: г-нъ Краевъ, ако нѣкое лице е пострадало, ако му е ударенъ шамаръ отъ Морфова, кажете му да се обърне къмъ съдебнитѣ власти за удовлетворение. Г-нъ Краевъ ми отговори, че лицето вече се обърнѣло къмъ сѣдилището. Добрѣ, рекохъ му азъ, какво искате тогава? Най-послѣ, ако е станжала нѣкоя нередовностъ, нѣкое докачение отъ страна на нѣкой служащъ въ Канцелярията на Събранието, при изпълнение на неговитѣ обязанности, кажете на обиденото лице да подаде прошение на менъ, да изложи подробно случката, и бждете увѣрени въ моето безпристрастие, че азъ ще изучъ работата какъ стои и ако тоя служащъ си е позволилъ да се отнесе неделикатно къмъ студента, — не да го бие, не да му удари шамаръ — а само за неделикатното му обхождане съ публиката, азъ ще упражня ония дисциплинарни мѣрки, които Законътъ прѣдвижда спрямо моитѣ служащи, и никакъ нѣма да позволямъ да се докачатъ лицата, които дохождатъ тукъ, били тѣ студенти, военни или други, отъ лицата, които съставляватъ полицията на Събранието, назначена да пази реда и тишината въ Събранието и на която полиция азъ съмъ шефъ. Подиръ нѣколко дни отъ разговора ми съ г-на Краева, азъ получихъ едно заявление отъ нѣкой си Стойковъ, въ което се казва: (Чете.) „Имамъ честь г-не прѣдсѣдателю, да ви съобщя за свѣдѣние, че съмъ подалъ г-ну прокурору при Соф. Апел. Сѣдъ слѣдующата жалба, противъ инспектора на жандармерията капитана Морфова.“

Слѣдва прѣписъ отъ жалбата. Разумѣва се, азъ зехъ тая жалба за свѣдѣние. Студентътъ, както се вижда отъ жалбата, не се оплаква, че го оскърбилъ нѣкой отъ служащитѣ въ галеритѣ, но че го билъ капитанъ Морфовъ — дѣло неподсѣдно менъ. Азъ лично, като прѣдсѣдател на Камарата, нѣмамъ никаква дисциплинарна ни наказателна власть, било спрямо капитана Морфова, било спрямо други български граждани, азъ имамъ власть само, посредствомъ служащитѣ, които менъ сж подчинени, да прѣдпазвамъ безпорядъцитѣ, които могатъ да станатъ горѣ въ галеритѣ и ако нѣкой отъ тия менъ подчинени служащи оскърби нѣкого, азъ имамъ власть да наложъ на тоя служащъ дисциплинарното наказание, което му се слѣдва. Отъ прѣписа на жалбата на студента до прокурора разбрахъ, че негова милостъ не се оплаква отъ служащитѣ на Събранието и ето какъ той излага тая работа: (Гласове: Нѣма нужда да се прочита!) Той казва: (Чете.) „... дойде единъ служащъ на Нар. Събрание и безъ да пита и разузнае кой е тропалъ въ галерията съ нозѣ, обвини ме въ тропанието, като ми и направи строгата забѣлѣжка, че ще ме искара на вънъ за това ми неблагочиние. Като едва що пристигнахъ, азъ се почудихъ на това му обращение къмъ менъ, понеже нѣмахъ извѣстие отъ нищо, и излязохъ въ салона да се обяснявамъ съ него. Въ това врѣме дойде подначалникътъ на Нар. Събрание да разузнае работата и до като нему расправяхъ за поведението на служителя и моето оправдание, че азъ съмъ пристигналъ едва прѣди двѣ три минути и въ туй врѣме не съмъ видѣлъ и нито чулъ да тропна нѣкой, изведнѣжъ се испрѣчи прѣдъ менъ набързо капитанъ Морфовъ — инспекторъ на жандармерията — и безъ да распита и разузнае сжщността на работата, изговори съ високъ и заплашителенъ тонъ думитѣ: „ти лъжешъ!“ и почна да ме бие по главата...“ (Тр. Китанчевъ: Той служителъ ли е на Събранието? Ник. Габровски: Трѣбваше и него да исхвърлятъ на вънъ!) Отъ това заявление азъ разбрахъ, че отъ страна на служителитѣ на Събранието не е станжло друго, освѣнъ че единъ отъ тѣхъ е попиталъ оплаквающия се: „защо тропашъ!“ той казалъ: „не съмъ тропалъ; излѣзъ въ коридора да се обяснимъ.“ До като тѣ се обяснявали, вънъ отъ залата на Събранието, никакви неблагопристойности, никакво малтретиране не сж станжли; но въ това врѣме дошълъ капитанъ Морфовъ и нанесълъ на студента побой. (Я. Сакжзовъ: Подначалникътъ какво е правилъ тамъ? Защо той не е заповѣдалъ да исхвърлятъ Морфова вънъ?) Отъ тоя случай разбрахъ, че отъ страна на служащия въ Нар. Събрание не е имало никакво оскърбление отправено къмъ студента и слѣдователно, не можахъ да упражня спрямо него никакво дисциплинарно наказание. Колкото се отнася до капитана Морфова всѣки отъ васъ ще признае, че спрямо него не можъ да направя нищо: нито забѣлѣжка, нито виговоръ, нито да го отчисля, нито пъкъ да го дамъ подъ сѣдъ. Това е работа на неговото началство и на съдебната власть. Студентътъ, както казва въ заявлението си, се е обърнѣлъ вече къмъ съдебната власть; и тя ще испита и обсъди работата: ималъ ли е Морфовъ право и поводъ да го бие или не и билъ ли го е или не. Отъ изложението

на жалбата, се вижда, че капитанъ Морфовъ мислѣлъ, че студентътъ му казалъ „лъжецъ“, „ти лъжешъ.“

Ето въ какво се свѣжда цѣлата случка съ студента. Сега, питамъ, при тия обстоятелства, имаше ли защо да се изнася инцидентътъ въ Камарата? Но, ще кажете, Морфовъ е инспекторъ на жандармерията и че не се позволявало на хора въоръжени да влизатъ въ Събранието. Г-да прѣдставители, никога не съмъ позволявалъ да влизатъ тукъ хора въоръжени въпрѣки прѣдписанието на Конституцията и никога нѣма да направя това. Ако нѣкой е видѣлъ или види такова нѣщо, нека ми го каже и азъ ще зема мѣрки, съ правата, които ми дава Законътъ, да се отстрани подобно едно нарушение на Конституцията. А че Морфовъ билъ инспекторъ на жандармерията, той въ данния случай не прѣстава отъ да бѣде частно лице. Той не е виканъ въ Събранието да изпълнява тая длъжностъ инспекторъ на жандармерията; той не изпълнява тукъ никаква длъжностъ. (Гр. Китанчевъ: Тогава, той не трѣбва никога да се допуска да влиза тукъ!) Азъ не можъ да откажъ не само на инспектора на жандармерията, но и на което и да е военно или полицейско лице, да присѣдствува въ Камарата и да слуша дебатитѣ; защото, г-да прѣдставители, военнитѣ и полицейскитѣ лица, при всичко, че носятъ мундиръ, не прѣставатъ да бѣдѣтъ български граждани, не прѣставатъ да се интересуватъ въ сѣдбинитѣ на нашето отечество, както всички други български граждани и студентитѣ. Ние не можемъ да затворимъ вратата на Камарата за лицата, които сѣ подъ административно, полицейско или военното вѣдомство — вратитѣ на Нар. Събрание сѣ за всички отворени.

Обаче, има още единъ въпросъ, който косвенно се повдигналъ отъ прѣдговорившитѣ и за който счетохъ за нужно да дамъ нѣкои разяснения; именно, че публичността на засѣданията се била нарушавала, защото не сѣ се пуцали въ Камарата всички лица, които искали да дойдѣтъ за да слушатъ разискванията. Г-да прѣдставители, исповѣдвамъ ви открито и искрено, че никога Камарата, или по-добрѣ галерията и ложитѣ на Събранието, не сѣ били по-прѣпълнени отъ колкото сѣ прѣзъ тая сесия, на която имамъ честъ, по ваше довѣрие, да бѣдѣ прѣдседателъ; никога тамъ не е имало оставено празно, незаето мѣсто, и никога не съмъ стеснявалъ публиката, за да не може да влиза въ Камарата. Напротивъ, провѣрете това и ще видите, че всѣки день до два часа галерията на Събранието сѣ вече бивали биткомъ набити. (Я. Сакъзовъ: Защо прибрахте постояннитѣ билети?) Съгласете се, г-да прѣдставители, че тоя напливъ на публиката е толкова грамаденъ, щото нѣкои дни, когато се мисли, че ще има да станѣтъ интересни дебати, публиката се стича въ такова множество, щото не може да се побере въ галерията. За да има редъ въ влизанieto, за да се види всѣкога имали свободно мѣсто въ галерията или нѣма, азъ съмъ установилъ тоя редъ, който съществува въ всички парламенти на свѣта — да се влиза и въ галерията съ билети, както това е установено за ложитѣ. Както лицата, които влизатъ въ ложитѣ не се оплакватъ, че не имъ се позволява да влизатъ въ Събранието безъ билети, мислѣхъ си азъ, че и госпо-

дата отъ галерията нѣма да се оплакватъ; ще си зематъ предварително билети и ще влѣзѣтъ тогава да слушатъ. Раздаването на тия билети съмъ оставилъ на одного отъ подначалникитѣ на Канцелярията и той се занимава съ тѣхъ. (Ник. Габровски: Раздава ги като нафора!) Въ случая не съмъ направилъ нищо нередовно и безпѣтно, нѣщо, което го нѣма въ другитѣ парламенти; и това, което съмъ направилъ, направилъ съмъ го въ интереса на вашитѣ спокойни обсъждания, защото, мисля, съмъ длъженъ да осигуря реда и тишината и вашето спокойно обсъждане на въпроситѣ. Ако ние, народнитѣ прѣдставители, се караме и дигаме смутове и гюрултии, нека въ тия наши увлѣчения не зема участие публиката отъ галерията, която публика има само право да слуша, а не и да исказва одобреніе или неодобреніе. Понеже отъ тая дистанция, на която се намирамъ отъ галерията, не можъ да забѣлѣжъ кой именно тропа или аплодира тамъ; за да не станѣтъ такива нѣща, които въ началото на сесията ако и въ малкъ размѣръ се забѣлѣжихъ и които можѣтъ да ме принудѣтъ, за запазване на вашето спокойствие и спокойствието на вашитѣ разисквания — по невъзможностъ да узнаѣмъ точно и поименно кой тропа и аплодира — да испраздня цѣлата галерия, както ми дава право Вътрѣшниятъ правилникъ, и така, за двама — трима безчинници да страдатъ 400—500 души спокойни слушатели, азъ се распоредихъ, щото подначалникътъ на Канцелярията да слѣди въ галерията лично кои смущаватъ реда и тишината и да ги отстранява, за да не става нужда да се испраздва заради тѣхъ цѣлата галерия. Съгласете се, г-да прѣдставители, че тоя способъ е много тактиченъ, справедливъ и незаслужва никакъвъ укоръ. (Гласове: Вѣрно. Ръкоплѣскание.) Види се, че и въ данния случай се е постѣпило по сѣщия начинъ, т. е. единъ отъ слѣжащитѣ е помислилъ, може би и криво — може да се е заблудилъ, защото Стойковъ утвърждава, че не е тропалъ; възможно е и той, като заинтересовано лице, да не казва истината — но въ всѣки случай ние ще признаете, че разсилнитѣ като е мислилъ, че Стойковъ тропа съ крака и прави шумъ е ималъ право да се обърне къмъ него и да му каже: г-не, недѣйте тропа, защото иначе ще ви извадиъ вънъ. Повтарямъ да кажъ, г-да прѣдставители, че това е направено въ интереса на тишината, реда и на вашето спокойствие.

Ето распореденията, които съмъ далъ и ето какво е направила полицията на Събранието. Ако въ тия мои постѣпки съзирате какво да е докачение за всички ви, или пъкъ за учащата се младежъ, която азъ обичамъ сѣщо така, както г-нъ Краевъ, ако виждате тенденция да се притѣсни несправедливо, да се онеправдае ти, азъ съмъ готовъ да се подвинуя на вашето рѣшение. Но чухъ, че г-нъ Краевъ не претендира и не твърди такова нѣщо. А пъкъ по-добри мѣрки отъ тия, които съмъ земалъ, азъ не можъ да зема. Ако г-нъ Краевъ или други нѣкой забѣлѣжи да влизатъ въ ложитѣ и галерията на Събранието хора въоръжени, нека дойде на часа или ми обади съ пощенско писмо, или съ особно заявление или съ записка истината и азъ ще се постарая да оградя Събранието отъ подобно едно закононарушение. Но подобно нѣщо до сега никой не е направилъ.

Това казвамъ въ пълно съзнание и увѣренность, че говоримъ истината и да говоримъ противното, значи, да оскърбяваме всички ония, които носятъ оружие, за да запазватъ реда, тишината и спокойствието на българскитѣ граждани.

Това имахъ да обяснѣ по тая случка. Намирамъ обаче, че всичкиятъ тоя инцидентъ незаслужаваше да се изнася тукъ на трибуната. По тоя начинъ ние изгубихме доволно цѣнно врѣме по обсъжданieto прѣдложението на г-на Краева. Азъ ще помоля г-на Краева, както и другитѣ г-да народни прѣдставители, да не ставатъ отзивъ и изнасятъ на трибуната такива инциденти, които сж станжли възпъ отъ Събранието и иматъ свършено частенъ характеръ. Каза се: може да направимъ интерпелация. Можете — това е ваше право; но каква цѣль ще има тая ваша интерпелация? Неужели ако единъ човѣкъ, възпъ отъ службата си, на друго едно мѣсто, удари нѣкому шамаръ, трѣбва министрътъ да отговаря за това, да се бламира той и да се исказва съжаление? Ние ако земемъ да искаваме съжаление за всички шамари и всички случки станжли по улицитѣ на Столицата, тогава на какво ще се обърне Събранието? Азъ мисля, че подобенъ редъ на удовлетворение е свършено нелогиченъ и неестественъ. Остава наистина на Събранието да земе каквото ще рѣшение, но мисля, че никакъ не е добръ и никога не трѣбва да се допуца въ бѣдѣ да ставатъ на тая трибуна подобни дискусии. Който излиза на трибуната, трѣбва да уважава тая трибуна; тя е мѣсто свято, гдѣто народнитѣ избраници изпълняватъ извѣстни обязанности, прѣдвидени въ Конституцията и законитѣ на страната и нека за напрѣдъ г-да народнитѣ представители да не взиматъ на себе си обязанности на адвокати да защитаватъ лица, които сами могатъ да си зематъ защитници и да се явятъ да се защитятъ прѣдъ сѣдилищата на Княжеството. (Шумни и продължителни ржкоплѣскания.) (Тр. Китанчевъ: Но полицията да се не мѣси тукъ въ Събранието!)

Прѣсѣд.: Има прѣдложение за прѣкращение на дебатитѣ по тоя въпросъ.

Ония г-да прѣдставители, които се съгласяватъ да се считатъ по-нататкъ дебатитѣ по прѣдложението на г-на Ат. Краевъ за прѣкратени, да си вдигнатъ ржката (Болшинство.) Прѣкращаватъ се дебатитѣ.

Слѣдъ обясненията на г-на Прѣсѣдателя Теодоровъ, които даде по въпроса, мисли ли се г-нъ Краевъ за удовлетворенъ?

Ат. Краевъ: Заключение на г-на Прѣсѣдателя бѣше крайно оскърбително за мене и считамъ за необходимо да протестирамъ. Азъ не искамъ да оскърбявамъ трибуната... Азъ поддържамъ прѣдложението си.

Прѣсѣд.: Има прѣдложение направено отъ г-на Краева въ смисълъ: да се искаже съжаление за случката, която е станжала въ Нар. Събрание, да се недопуцатъ за напрѣдъ подобни случки. (Ат. Краевъ: Ако искате, може да се формулира.) И да се недопуцатъ за напрѣдъ военни и полицейски въ Нар. Събрание.

Тр. Китанчевъ: Да се допуцатъ, но да не изпълняватъ полицейски длѣжности.

Ат. Краевъ: Да се не позволява на таквато лица да се расправятъ съ публиката. Прѣсѣдательтъ е началникътъ на полицията на Нар. Събрание.

Йови Воденчаровъ: Мене ми се чини, г-да, подиръ като изслушахте станжлитѣ дебати по прѣдложението на г-на Краева и подиръ обясненията, дадени отъ г-на Прѣсѣдателя, ще бѣде справедливо да вземемъ едно рѣшение, и ето какво именно: Нар. Събрание, слѣдъ като изслуша дебатитѣ по прѣдложението на г-нъ Краева и слѣдъ като изслуша и обясненията дадени отъ г-нъ Прѣсѣдателя на Нар. Събрание, намира прѣдложението на г-на Краева свършено неоснователно; оставя го безъ послѣдствие (ржкоплѣскания отъ дѣсницата и центра) и минава на дневния редъ.

Ат. Краевъ: Заявявамъ, че ако се случи още единъ пжтъ подобно нѣщо, пакъ ще повдигна въпросъ на трибуната и ще протестирамъ!

Прѣсѣд.: Понеже по реда си първо е прѣдложението, направено отъ г-нъ Краева, ще туря на гласуване най-напрѣдъ него. Ония г-да народни прѣдставители, които сж на мнѣние да се приеме прѣдложението на г-на Краева, да станжтъ на крака. (Частъ отъ явницата става на крака. Ржкоплѣскание отъ центра и дѣсницата. Гласове: Нека се прочетжтъ!) Моля г-нъ квестора да констатира колко души сж станали на крака. (Движение.)

Квесторъ Ив. Московъ: Всичко седемъ човѣка сж станжли.

Прѣсѣд.: Значи, не се приема. По реда си сега иде второто прѣдложение, именно прѣдложението на г-нъ Воденчарова.

Вълко Нейчовъ: Моля г-на Прѣсѣдателя да не позволява на меншеството да се подиграва съ Събранието. (Ржкоплѣскание.)

Прѣсѣд.: Ония г-да прѣдставители, които сж съгласни съ прѣдложението на г-нъ Воденчарова, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

За да исчерпимъ дневния редъ има още единъ въпросъ: прѣдложение отъ г-нъ Добриновича за избирание парламентарна коммисия, която да прѣгледа и провѣри пенсийтъ отпустжти отъ минжлитѣ народни събрания.

Геор. Шиваровъ: Правж прѣдложение да се вдигне засѣданието, понеже врѣмето е кжсно; а прѣдложението на г-нъ Добриновича да се отложи за утрѣшното засѣдание.

Прѣсѣд.: Има прѣдложение да се отложи разискването по прѣдложението на г-на Добриновича за слѣдующето засѣдание. Ония г-да прѣдставители, които сж на това мнѣние, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Отлага се за утрѣ.

На първо мѣсто на утрѣшния дневенъ редъ ще имаме докладъ отъ коммисията по провѣрката на изборитѣ.

На дневенъ редъ ще се турне и прѣдложението на г-на Чучарковъ: за намажение 3,000.000 лева отъ поземелния налогъ — десеткъ — по бюджета за 1894 год.

Сжщо тѣй на дневенъ редъ за идущето засѣдание ще се туржтъ и въпроситѣ, които не се изчерпихж отъ днешния дневенъ редъ.

Тр. Китанчевъ: Моля да се турне на дневенъ редъ моето предложение за всеобща амнистия.

Геор. Добриновичъ: Моето предложение да се турне по-напрѣдъ на дневенъ редъ, защото азъ съмъ го подалъ по-напрѣдъ отъ г-на Китанчевъ.

Прѣдсѣд. Съгласно ли е Събранието да имаме утрѣ заседание. (Гласове: Съгласно!)

Които приематъ утрѣ да имаме заседание да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Значи, ще имаме утрѣ заседание.

Има предложение отъ Бургаския народенъ прѣдставителъ г-на Воденчаровъ, подписано отъ повече отъ 50 души прѣдставители: за допълнение отдѣлъ третий — за взяткитъ — отъ Отоманския Наказателенъ Законъ.

Това предложение ще се напечата и ще се турне на дневенъ редъ.

Прѣдсѣдателъ: Т. Теодоровъ.

Секретари: { Дам. Цековъ.
Дим. Марковъ.
Ат. Краевъ.
Геор. Юруковъ.

Мих. Такевъ: Правѣхъ предложение да се отмѣни чл. 27-й отъ Закона за полицията, който индиректно ауторизираше административното екстернирвание и интернирвание.

Това е предложението, което ще дамъ на бюрото. (Занася го на бюрото.)

Тр. Китанчевъ: Да се тури на дневния редъ и моето предложение за всеобща амнистия.

Геор. Добриновичъ: Азъ предлагамъ да се тури моето предложение за амнистия по-напрѣдъ, защото го съмъ подалъ три часа по-рано отъ г-на Китанчевъ.

Прѣдсѣд. Засѣданието се вдига.

(Затворено въ 8 часа вечерята.)

Подпрѣдсѣдатели: { Д-ръ Г. Янколовъ.
Д-ръ Ст. Даневъ.

Секретари: { Мих. Такевъ.
Никола Козаревъ.
Алекси П. Ангеловъ.
Манолъ Стефановъ.

Началникъ на Стенографическото Бюро: Хр. П. Константиновъ.